

CRONFA GOFFAR
DREFTADAETH
GENEDLAETHOL

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon
ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben
31 Mawrth 2021

Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben
31 Mawrth 2021

Fe'i cyflwynir i'r Senedd yn unol ag Adran 7(1) Deddf Treftadaeth Genedlaethol
1980, a chyflwynir y cyfrifon i'r Senedd yn unol ag Adran 7(3) Deddf Treftadaeth
Genedlaethol 1980

I'w argraffu ar 14 Gorffennaf 2021 yn unol â Gorchymyn Tŷ'r Cyffredin
Wedi'i roi gerbron Senedd yr Alban gan Weinidog yr Alban ar 14 Gorffennaf 2021
Wedi'i roi gerbron Cynulliad Gogledd Iwerddon ar 14 Gorffennaf 2021
Wedi'i roi gerbron Senedd Cymru ar 28 Medi 2021

HC 397
SG/2021/141

© Hawlfraint Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol 2021

Trwyddedir y cyhoeddiad hwn o dan delerau'r Drwydded

Llywodraeth Agored f3.0 ac eithrio pan nodir fel arall.

I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3.

Lle rydym wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti, bydd rhaid i chi gael caniatâd y deiliaid hawlfraint dan sylw.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn www.gov.uk/official-documents.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r cyhoeddiad hwn atom yng Nghronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol

Mezzanine Floor
International House
1 St Katharine's Way
Llundain E1W 1UN

ISBN 978-1-5286-2748-1

CCS0621773440 07/21

Wedi'i argraffu ar bapur sy'n cynnwys isafswm o 75% cynnwys ffibr wedi'i ailgylchu

Wedi'i argraffu yn y Deyrnas Unedig gan APS Group ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi

2	Rhagair gan Dr Simon Thurley CBE, Cadeirydd Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol
4	Lluniadau o fapiau'r Armada
6	<i>White Relief (Quai d'Auteuil)</i> gan Ben Nicholson
8	Sled a baner Begynol ryfeddol Dr E Marshall
10	<i>Quiet</i> gan James Tissot
12	Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu
12	Adroddiad perfformiad
23	Adroddiad atebolrwydd
47	Y datganiadau ariannol
47	Datganiad gwariant net cynhwysfawr
48	Datganiad newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr
49	Datganiad o'r sefyllfa ariannol
50	Datganiad llifoedd arian parod
50	Cysoni'r llif arian parod net â'r symudiad mewn cyllid net
51	Nodiadau i'r cyfrifon
64	Rheoliadau'r Undebau Llafur (Gofynion Cyhoeddi Amser Cyfleuster) 2017
65	Datgelu buddsoddiadau
66	Cadeirydd, Ymddiriedolwyr a rheolwyr

Roedd heriau pandemig y coronafeirws yn golygu bod 2020 yn flwyddyn gritigol i dreftadaeth y genedl. Mae'r pandemig wedi effeithio ar fywydau pawb, yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol, ac rydym yn gwybod bod yr effaith hon wedi cael ei theimlo i'r byw ar draws ystod eang o'n treftadaeth genedlaethol.

A minnau wedi gweithio ym maes treftadaeth ers tri degawd, nid wyf erioed wedi profi adeg fwy anodd ac ansicr. Ond, wrth i ni symud allan o'r pandemig, credaf fod gan ein treftadaeth y pŵer a'r potensial i gefnogi'r rhaglen o adfer ac adnewyddu cenedlaethol – yn economaidd ac o ran ei heffaith gadarnhaol ar fywydau pobl a'r mannau lle maen nhw'n byw a gweithio ac ymweld â nhw.

Cefnogi'r sector

Ym mis Ebrill 2020, canolbwyntiodd Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol (CGDG) ein hymdrechion yn gyflym ar gynorthwyo adferiad y sector treftadaeth trwy ddosbarthu cyllid y llywodraeth. Cyflwynom amrywiaeth o raglenni ledled y Deyrnas Unedig wedi'u hariannu gan gymorth grant a ddyrannwyd gan gorff gweinyddol CGDG. Bu modd gweithredu'n gyflym i helpu i fynd i'r afael ag effaith uniongyrchol y pandemig yn bennaf oherwydd ymroddiad ac ymrwymiad ein staff, ynghyd ag arweinyddiaeth Ros Kerslake, y Prif Swyddog Gweithredol, a'm rhagflaenydd, René Olivieri. Hoffwn ddiolch i René sydd, fel cadeirydd dros dro ers mis Rhagfyr 2019, wedi cyflawni rôl allweddol wrth lywio'r Gronfa yn ystod y flwyddyn heriol ddiwethaf.

Ym mis Ebrill 2020 hefyd, penderfynodd ein Hymddiriedolwyr ddyrannu £20miliwn o gymorth grant a chyllid gwaddol yn rhan o ymateb tymor hir CGDG i'r pandemig, i gefnogi treftadaeth sy'n bwysig yn genedlaethol a roddwyd mewn perygl o ganlyniad i effaith COVID-19. Er mwyn sicrhau bod y cyllid hwn ar gael pan fyddai ei angen fwyaf, gwnaethom oedi rhaglen arferol CGDG o ddyfarnu grantiau, heblaw ar gyfer yr achosion mwyaf brys. Rwy'n arbennig o falch mai un o'r achosion brys yr oeddem wedi gallu ei gefnogi oedd achub i'r genedl y sled a'r faner begynol eiconig o Alldaith Antarctig Brydeinig Shackleton ym 1907, eitemau eithriadol sy'n brawf o wydnwch yn wyneb her ac ysbryd fforio.

“Mae gan ein treftadaeth y pŵ
i gefnogi adfer ac adnewyddu
cenedlaethol.”

Nodi 40 mlynedd

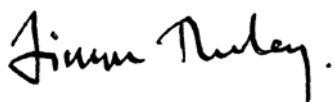
Mae'r flwyddyn 2020 yn arwyddocaol hefyd am fod yn 40fed pen-blwydd y Gronfa. Crëwyd CGDG, a sefydlwyd yn wreiddiol ym 1980, fel cofeb barhaol i'r rhai sydd wedi rhoi eu bywydau dros y Deyrnas Unedig. Mae pandemig y coronafeirws wedi rhoi perthnasedd newydd i'r agwedd hon ar goffáu cenedlaethol.

Ym mis Rhagfyr, gwnaethom gydnabod ein pen-blwydd trwy gyhoeddi caffaeliadau Shackleton, yn ogystal ag edrych yn ôl ar rai o'n huchafbwyntiau yn ystod y pedwar degawd diwethaf. Dros y blynyddoedd, mae CGDG wedi helpu i achub miloedd o drysorau treftadaeth eiconig, o gasgliadau llenyddol a gweithiau celf gwerthfawr i dirweddau hanesyddol. Mae'r casgliad rhyfeddol hwn o'r radd flaenaf bellach yn eiddo i bobl y Deyrnas Unedig am byth.

Edrych at y dyfodol

Ym mis Mehefin 2021, byddwn yn cynnal dathliad digidol ar gyfer arweinwyr treftadaeth a chefnogwyr CGDG i nodi ein pen-blwydd. Bydd y digwyddiad yn gyfle i edrych at ddyfodol ac adferiad tymor hir treftadaeth a, chyda phanel o gydweithwyr ar draws sefydliadau treftadaeth y Deyrnas Unedig, byddwn yn trafod ein ffocws ar gyfer y 40 mlynedd nesaf. Byddwn hefyd yn cyhoeddi agoriad ffrydiau cyllid newydd arwyddocaol; £20miliwn o gyllid ar gyfer Lloegr trwy Gronfa Asedau Diwylliannol DCMS ac £20miliwn o gyllid gwaddol CGDG ar gyfer y Deyrnas Unedig gyfan y byddwn yn ei ddosbarthu yn ystod y ddwy flynedd nesaf. Bydd y cyllid hwn yn helpu i sicrhau y bydd ein hasedau treftadaeth pwysicaf sydd mewn perygl o'u colli o ganlyniad i effaith y pandemig yn cael eu hachub, sy'n gam allweddol ar y ffordd tuag at adfer ar gyfer y sector.

I gael mwy o wybodaeth am y prosiectau rydym wedi'u hariannu'n ddiweddar, ewch i www.nhmf.org.uk.

Dr Simon Thurley CBE
Cadeirydd CGDG

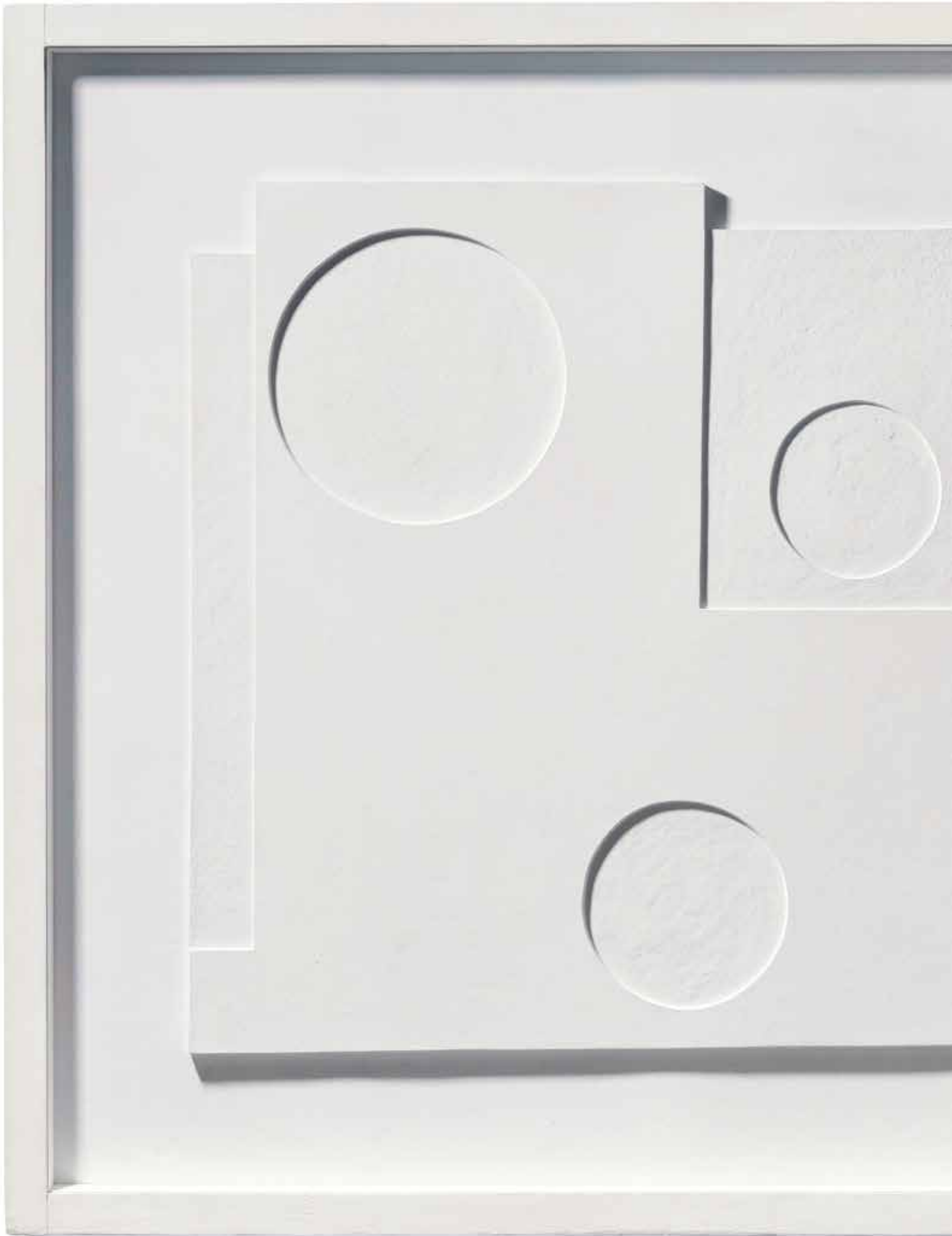

Ar y chwith: Armada Sbaen yn dod i'r golwg
oddi ar Benrhyn Lizard, 29 Gorffennaf 1588.

Isod: Cyfres o gynrychioliadau gweledol
o orchfygiad Armada Sbaen.

White Relief (*Quai d'Auteuil*), 1935 gan Ben Nicholson

Amgueddfa Hepworth Wakefield

£1,495,000

White Relief (Quai d'Auteuil) yw un o'r gweithiau pwysicaf gan yr arlunydd modernaid Prydeinig, Ben Nicholson.

Crëwyd y gerfwedd ym 1935 ac ysgrifennodd Nicholson mai hon oedd un o'i ddwy hoff Gerfwedd Wen. Dywedodd fod ganddi 'heddwch bendigedig, tirwedd gyffrous o odreon, a mynyddoedd, a heulwen ac eira llonydd'.

Mae'r teitl yn cyfeirio at y stryd ym Mharis lle y meddylodd Nicholson am y greu'r paentiad pan oedd yn ymweld â'i wraig gyntaf, Winifred Nicholson. Ysbrydolwyd y Cerfweddau Gwyn gan ffurf gerfluniol gwaith ail wraig Nicholson, sef Barbara Hepworth, a oedd yn arlunydd a cherflunydd Prydeinig amlwg ei hun. Dyma'r cyfnod pryd y chwaraeodd Nicholson rôl ganolog wrth ledaenu gwybodaeth am foderniaeth rhwng Llundain a Pharis.

Bydd y grant gan CGDG yn galluogi gwaith Nicholson i barhau i gael ei arddangos yn Amgueddfa Hepworth Wakefield, lle y'i harddangoswyd ar fenthg ers 2015.

Sled a baner begynol ryfeddol Dr E Marshall

Yr Amgueddfa Forwrol Genedlaethol/
Sefydliad Ymchwil Pegynol Scott

£204,700

Defnyddiwyd y sled a'r faner sledio hyn gan Dr Eric Marshall ar Alldaith Antarcig Brydeinig 1907 – 1909, sef un o'r alldethiau pwysicaf yn hanes pegynol Prydain.

Dyma'r unig sled y gwyddys ei bod wedi goroesi o ymgais y Criw Deheuol i gyrraedd Pegwn Daearyddol y De, dan arweiniad Ernest Shackleton. Roedd yr alldaith yn enwog am fod yr un gyntaf i gyrraedd o fewn 100 milltir o Begwn y De, lleoli Pegwn Magnetig y De a dringo'r llosgfynydd byw Erebus. Croesawyd y tîm yn arwyr wrth ddychwelyd i'r Deyrnas Unedig.

Roedd ein grant wedi galluogi'r Amgueddfa Forwrol Genedlaethol a Sefydliad Ymchwil Pegynol Scott i gaffael y darnau pwysig hyn o hanes. Bydd y faner sledio'n cael ei haduno â'i phartner, sef baner sledio Shackleton o'r un alldaith, yng nghasgliadau Sefydliad Ymchwil Pegynol Scott; a bydd yr Amgueddfa Forwrol Genedlaethol yn arddangos y sled i'r cyhoedd yn 2021.

Clocwedd o'r chwith: Sled o Alldaith Antarctig
 Brydeinig Shackleton © Oliver Williams/Bonhams;
 Baner sled o Alldaith Antarctig Brydeinig
 Shackleton © Oliver Williams/Bonhams; gwersyll
 Nadolig ar y llwyfandir gyda'r sled lwythog ©
 Sefydliad Ymchwil Pegynol Scott, Prifysgol
 Caergrawnt; Eric Marshall © Sefydliad Ymchwil
 Pegynol Scott.

‘Quiet’ gan James Tissot

Amgueddfeydd Cenedlaethol Gogledd Iwerddon

£90,000

Mae *Quiet* yn ddarn personol iawn o waith celf gan yr arlunydd Prydeinig/Ffrengig, James Tissot. Fe'i paentiwyd yng ngardd ei dŷ yn Llundain, ac mae'n canolbwyntio ar Mrs Kathleen Newton, ei bartner a'i ysbrydoliaeth.

Ganwyd Kathleen Newton yn yr India i rieni Gwyddelig a daeth i fyw yn Lloegr gyda'i chwaer ar ôl priodas fer wedi'i threfnu pan oedd yn 17 oed. Tra oedd yn byw yn Llundain, cyfarfu â Tissot a symudodd i fyw gydag ef. Roeddent yn byw fel pâr di-briod – sefyllfa a effeithiodd ar statws cymdeithasol y ddau a gyrfa Tissot. Daeth Newton yn ysbrydoliaeth i Tissot ac mae'n ymddangos yn sawl un o'i baentiadau mwyaf adnabyddus eraill.

Yn Amgueddfa Ulster, mae Amgueddfeydd Cenedlaethol Gogledd Iwerddon yn sicrhau bod ei chasgliad Celfyddyd Gain ar gael trwy arddangosfa gronolegol, led-barhaol. Mae *Quiet* yn ychwanegiad newydd pwysig at yr arddangosfa hon, a bydd ymwelwyr yn gallu gwerthfawrogi'r paentiad yng nghyd-destun y casgliad ehangach a dysgu mwy am hunaniaeth Wyddelig Kathleen Newton a'r berthynas rhwng gwladychiaeth a rhywedd.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Adroddiad perfformiad

Trosolwg

Diben – diben yr adroddiad perfformiad yw darparu gwybodaeth am y Bwrdd Ymddiriedolwyr, prif amcanion a strategaethau Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol (CGDG) a'r prif risgiau y mae'n eu hwynebu. Mae'r adran trosolwg yn rhoi gwybodaeth i'r defnyddiwr er mwyn deall y Bwrdd, ei ddiben, y risgiau allweddol i gyflawni ei amcanion a sut mae wedi perfformio yn ystod y flwyddyn. Yn yr adran dadansoddiad, mae'r Bwrdd yn adrodd ar ei fesurau perfformiad pwysicaf, gan gynnwys dadansoddiadau sy'n defnyddio gwybodaeth ariannol o'r datganiadau ariannol.

Ein perfformiad yn 2020–21:

Datganiad gan y Prif Weithredwr

2020–21 oedd 40fed pen-blwydd sefydlu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol (CGDG neu'r Gronfa).

Mae'r gwerth unigryw y mae'r Gronfa'n ei ddarparu erioed wedi bod yn amlycach nag yn 2020–21 – blwyddyn na welwyd mo'i thebyg o'r blaen. Mae'r pandemig COVID-19 wedi dangos pwysigrwydd treftadaeth ledled y Deyrnas Unedig a pha mor werthfawr ydyw i bobl a chymunedau ar adeg argyfwng cenedlaethol.

Mae'r Gronfa wedi gallu mynd i'r afael â'r heriau a chynorthwyo'r holl bobl a chymunedau hynny i ofalu am dreftadaeth ac achub prosiectau, yn ogystal â diogelu swyddi, bywoliaeth a lles i gynifer.

Rydym wedi gweithio gydag adrannau llywodraeth y Deyrnas Unedig a gweinyddiaethau datganoledig i fuddsoddi bron £190miliwn yn y sector treftadaeth i gyflawni'r canlyniadau hyn, a mwy, wrth ymateb yn uniongyrchol i anghenion y sector o ganlyniad i'r argyfwng yn ogystal ag anghenion ehangach. Mae'r Gronfa bellach yn cael ei gweld, yn glir iawn, fel partner cyflwyno allweddol ar gyfer grantiau a buddsoddiad ym mhob maes treftadaeth.

Rydym wedi bod yn allweddol wrth gyflwyno amrywiaeth o raglenni cyllido, gan gynnwys y Gronfa Adferiad Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth ar gyfer yr Adran dros Faterion Digidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS), a'r Gronfa Her Adferiad Gwyrdd ar gyfer Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (DEFRA).

Cyflwynwyd yr holl fuddsoddiadau hyn o gychwyn stond yn 2020–21 ac maen nhw'n dangos tystiolaeth o'r partneriaethau rydym wedi'u ffurfio gyda phartneriaid cyllido yn ogystal ag ymroddiad a sgiliau eithriadol ein timau yma yn y Gronfa.

Yn ogystal â'r ymyriadau hyn, rydym hefyd wedi gallu parhau â rhywfaint o'n gwaith arferol wrth ddarparu grantiau i helpu i achub rhai eitemau rhyfeddol o

dreftadaeth ar draws y wlad ac ehangu mynediad cyhoeddus at yr eitemau arbennig hyn o dreftadaeth. Mae ystod ac amrywiaeth ein grantiau yn ystod y flwyddyn yn dangos y gwerth unigryw y mae CGDG yn ei gyfrannu at dreftadaeth y genedl, ac maen nhw wedi cynnwys:

- Mapiau Armada Sbaen ar gyfer Amgueddfa Genedlaethol y Llynges Frenhinol;
- Sled a baner sledio o alldaith Antarctica Ernest Shackleton ar gyfer Sefydliad Ymchwil Pegynol Scott;
- caffael *White Relief (Quai d'Auteuil)* gan Ben Nicholson ar gyfer Amgueddfa Hepworth yn Wakefield a;
- chaffael *Quiet* gan James Tissot ar gyfer Amgueddfeydd Cenedlaethol Gogledd Iwerddon.

Yn 2020–21, symudom ein gwaddol i Gronfa Aml-ased Gyfrifol newydd, sy'n dangos ein hymrwymiad i'r agendâu amgylcheddol a chynaliadwydd, yn ogystal â'r agenda llywodraethu da wrth fuddsoddi. Er gwaethaf heriau'r flwyddyn, mae'r gwaddol wedi parhau i berfformio'n dda iawn.

Er na allem ddathlu ein 40fed pen-blwydd yn union fel yr oeddem wedi bwriadu, rydym wedi gallu – trwy ein rhaglenni buddsoddi argyfwng a'n gwaith dydd i ddydd arferol – parhau i warchod ac achub treftadaeth ryfeddol ar draws y wlad mewn blwyddyn pan fu hynny erioed yn bwysicach.

Hoffwn hefyd achub ar y cyfle i ddiolch i'n holl staff yma yn y Gronfa. Maen nhw'n gweithio gydag uniondeb a phroffesiynoldeb mawr, yn wirioneddol ymrwymedig i'n gwaith ac yn darparu gwasanaeth rhagorol.

Yn olaf, hoffwn dalu teyrnged i René Olivieri a ymddiswyddodd fel ein Cadeirydd dros dro ym mis Mawrth 2021. Mae wedi helpu i'n harwain trwy ein blwyddyn fwyaf heriol erioed a byddwn yn gweld eisiau ei arweinyddiaeth a'i gyngor. Edrychwn ymlaen yn fawr at weithio gyda'i olynydd parhaol, Dr Simon Thurley CBE, fel ein Cadeirydd newydd.

Ein diben a'n gweithgareddau

Mae CGDG wedi'i sefydlu ac yn cael ei rheoli gan gorff corfforaethol a elwir yn Ymddiriedolwyr Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol, sy'n cynnwys Cadeirydd ac uchafswm o 14 o aelodau eraill sydd wedi'u penodi gan y Prif Weinidog. Sefydlwyd y Gronfa ar 1 Ebrill 1980 gan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980 ('Deddf 1980') mewn olyniaeth i'r Gronfa Tir Genedlaethol, fel coffâd i'r rheiny sydd wedi rhoi eu bywydau dros y Deyrnas Unedig. Mae'n derbyn cymorth grant blynyddol gan y llywodraeth i'w galluogi i ddyfarnu grantiau. Cafodd pwerau a chyfrifoldebau'r Ymddiriedolwyr eu hymestyn gan ddarpariaethau Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993 ('Deddf 1993'), Deddf Treftadaeth Genedlaethol

1997 ('Deddf 1997') a Deddf y Loteri Genedlaethol 1998.

O dan Ddeddf 1993, daeth yr Ymddiriedolwyr yn gyfrifol hefyd am ddosbarthu'r gyfran honno o enillion y Loteri Genedlaethol a ddyrannir i dreftadaeth. Mae'n rhaid i Ymddiriedolwyr CGDG baratoi cyfrifon ar wahân ar gyfer derbyn a dyrannu cymorth grant ac ar gyfer eu gweithrediad fel dosbarthwyr arian y Loteri Genedlaethol. Mae'r Ymddiriedolwyr wedi dewis cyfeirio at y cyllid fel CGDG ar gyfer symiau a ddyrannwyd o dan ddarpariaethau Deddf 1980 ac fel Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol ar gyfer cyllid a dderbynnir o dan ddarpariaethau Deddf 1993.

O dan adrannau 3 a 3a Deddf 1980, gall Ymddiriedolwyr wneud grantiau a benthyciadau allan o CGDG at ddiben caffael, cynnal neu ddiogelu:

- i) unrhyw dir, adeilad neu strwythur sydd, ym marn yr Ymddiriedolwyr, o ddiddordeb golygfaol, hanesyddol, esthetig, archaeolegol, pensaernïol neu wyddonol eithriadol
- ii) unrhyw wrthrych sydd, yn eu barn hwy, o ddiddordeb hanesyddol, artistig neu wyddonol eithriadol
- iii) unrhyw gasgliad neu grŵp o wrthrychau, sef casgliad neu grŵp sydd, yn ei gyfanrwydd, o ddiddordeb hanesyddol, artistig neu wyddonol eithriadol yn eu barn hwy

Mae adran 4 Deddf 1980 (fel y'i diwygiwyd) yn ymestyn pwerau'r Ymddiriedolwyr i wella arddangosiad eitemau o ddiddordeb eithriadol i'r dreftadaeth genedlaethol drwy roi cymorth ariannol i adeiladu, trawsnewid neu wella unrhyw adeilad er mwyn darparu cyfleusterau a ddylunnir i hyrwyddo mwynhad y cyhoedd neu ddatblygu gwybodaeth y cyhoedd.

O dan Ddeddf 1980 (fel y'i diwygiwyd) a Deddf 1997, gall yr Ymddiriedolwyr bellach gynorthwyo hefyd â phrosiectau a anelir at gynyddu dealltwriaeth a mwynhad y cyhoedd o'r dreftadaeth ac at ddehongli a chofnodi agweddau pwysig ar hanes, hanes naturiol a thirwedd y genedl. Mae'r Ymddiriedolwyr yn defnyddio'r pwerau estynedig hyn yng nghyswllt Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol yn bennaf. Cred yr Ymddiriedolwyr fod gan CGDG rôl hanfodol fel rhagfur canolog yn amddiffyniad y genedl o eitemau o bwysigrwydd eithriadol sydd mewn perygl. Bydd yr Ymddiriedolwyr yn parhau i ddefnyddio'r adnoddau a ddarperir gan y llywodraeth, yn ogystal ag adnoddau o'i chronfa waddol, i gynnig cefnogaeth ariannol fel cronfa cyfle olaf ar gyfer caffael, diogelu a chynnal a chadw treftadaeth sydd mewn perygl o gael ei dinistrio neu ei cholli.

Ein materion a'n risgiau allweddol

Mae ein gweithgareddau dosbarthu cymorth grant/cyllid gan y Trysorlys wedi wynebu nifer o risgiau

nodedig drwy gydol y flwyddyn, ac rydym wedi rheoli'r rhain yn weithredol, ac yn effeithiol, i leiafu'r effaith ar ein cwsmeriaid a rhanddeiliaid eraill, yn ogystal â'r Gronfa ei hun.

Mae'r Ymddiriedolwyr yn ystyried y risgiau a wynebir gan y sefydliad mewn cyfarfodydd Bwrdd a thrwy'r gwaith craffu manwl a wneir gan y Pwyllgor Archwilio a Risg.

O ganlyniad i'r argyfwng COVID-19, addasom ein trefniadau adrodd am risgiau er mwyn adrodd yn amlach ac yn fwy hyblyg i'r Bwrdd, y Pwyllgor Archwilio a Risg ac uwch aelodau staff. Darparwyd asesiad risg lefel uchel, gyda naratif, statws a data tueddiadau drwy gydol y flwyddyn. Amlinellir y manylion yn y Datganiad Llywodraethu ar dudalen 25.

Roedd ein prif risgiau y llynedd yn ymwneud â'r argyfwng COVID-19 a pharhaodd y rhain, er hynny ar wahanol ffurfiau, drwy gydol y flwyddyn. Dosbarthom risgiau yn ymwneud â'r argyfwng yn risgiau allanol a mewnol, gan gydnabod nad yw'r ddau grŵp hyn ar wahân a'u bod yn gorgyffwrdd.

1. Risgiau allanol wedi'u seilio ar yr argyfwng

Mae'r risgiau allweddol yma wedi canolbwyntio ar ein gallu i ymateb yn gyflym o ran creu, datblygu a chyflwyno'r rhaglenni cymorth grant gan lywodraeth y Deyrnas Unedig a gweinyddiaethau datganoledig drwy gydol y flwyddyn (rhaglenni buddsoddi cysylltiedig â'r argyfwng a rhaglenni ehangach hefyd). Mae'r rhain wedi cynnwys:

- Cronfa Adferiad Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth ar ran DCMS, gan gynnwys cyllid Rownd 1 a Rownd 2;
- Cronfa Cicdanio Cyfalaf Treftadaeth ar ran DCMS;
- Rhaglenni Cymorth Busnes a Sgiliau Digidol ar ran DCMS;
- Cronfa Her Adferiad Gwyrdd ar ran DEFRA;
- Yng Ngogledd Iwerddon, y Gronfa Adferiad Treftadaeth, y Gronfa Treftadaeth Gymunedol a'r Gronfa Hanes a Rennir, ac yn olaf;
- Yng Nghymru, rydym wedi dosbarthu trwy'r Gronfa Adferiad Gwyrdd, y Gronfa Treftadaeth 15 Munud, y Gronfa Lleodedd Lleol ar gyfer Natur a'r Gronfa Coetiroedd Cymunedol.

Mae'r rhain wedi adlewyrchu buddsoddiad o oddeutu £188miliwn o gymharu â'n lefel arferol o fuddsoddi, sef oddeutu £5miliwn y flwyddyn.

Rydym wedi llwyddo i wneud hyn trwy ailgyfeirio ein timau strategaeth, polisi a busnes newydd i ddylunio a datblygu'r ymyriadau hyn. Mae hyn hefyd wedi cael ei ategu gan y gwaith gan ein tîm Cyflawni Busnes Canolog a Rhaglenni i ddatblygu agweddau ymarferol

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

ar gyflwyno'n gyflym, fel ffurflenni cais, anghenion tystiolaeth, meini prawf asesu, pyrth ymgeisio, prosesu, ac ati.

Rydym wedi rheoli'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r rhain trwy ailddyrannu capasiti staff o'n gwaith Loteri, ôl-lenwi'r rolau hyn, a chyflogi staff ychwanegol ar contractau tymor byr ac arbenigwyr allanol ychwanegol i gefnogi'r rhaglenni.

2. Risgiau mewnol wedi'u seilio ar yr argyfwng

Ein prif risg yn hyn o beth oedd defnyddio ein Cynllun Parhad Busnes a'r angen i ofyn i bob aelod o staff weithio o bell gartref ac mewn amgylchedd rhithwir. Llwyddom i roi'r holl fesurau hyn ar waith o fewn 48 awr o ofynion y llywodraeth.

Mae ein defnydd o ddyfeisiau symudol, a datrysiadau a chymwysiaid wedi'u seilio ar y cwmwl wedi golygu bod ein holl wasanaethau wedi bod ar gael i'r holl ymgeiswyr a grantïon. Nid oes unrhyw swyddfeydd wedi bod ar agor yn ystod y flwyddyn, ac yn lle hynny mae'r holl staff wedi cyflawni eu dyletswyddau o bell – gyda chwsmeriaid a chyda chydweithwyr yn fewnol hefyd. Mae'r holl geisiadau, hawliadau am daliadau, a'r taliadau eu hunain wedi cael eu trin o bell. Mae hyn yn berthnasol i grantïon a'n cyflenwyr.

Cafodd y trefniadau yn ein cynllun parhad busnes ar gyfer ein Tîm Rheoli Argyfwng, ein Tîm Parhad Busnes a meysydd gwaith fel parhad TG, cyfathrebu, cymeradwyo ac ati, eu rhoi ar waith yn llawn a heb unrhyw broblemau. Darparom gyfarpar sgrin arddangos i bob aelod o staff, neu gyfarpar arbenigol ar gyfer anghenion gwaith penodol ac addasiadau i weithio gartref.

Roedd ein prif risg fewnol arall wedi cydnabod yn gynnar yn ystod yr argyfwng fod cefnogi iechyd corfforol, iechyd meddwl a lles pob tîm yn mynd i fod yn hollbwysig. Anfonom gyfres o negeseuon iechyd cyhoeddus a diogelu iechyd effeithiol ac a groesawyd, ochr yn ochr â chyfathrebu agored, i sicrhau bod yr holl dimau'n ymwybodol o ddatblygiadau yn ymwneud â chynllunio parhad busnes.

Drwy gydol y flwyddyn, rydym wedi datblygu a chyflwyno cyfres o becynnau cymorth ar gyfer iechyd meddwl a lles cydweithwyr, gan gynnwys:

- 25+ o fentrau Iechyd Meddwl a Lles
- Sesiynau loga a Tai Chi
- Sesiynau myfyrio gofalgar
- Sesiynau aros yn iach gartref
- Sesiynau ymarfer a dosbarthiadau ymarfer corff i blant
- Awgrymiadau da ar gyfer lleihau straen
- Mynediad at bigiadau ffliw

Yn ogystal, darparom absenoldeb hyblyg arbennig i aelodau staff a chanddynt gyfrifoldebau gofalu, fel plant neu berthnasau oedranus, i'w galluogi i gymryd absenoldeb gyda thâl neu weithio oriau hyblyg i gyflawni eu rhwymedigaethau gofalu. Gwnaethom hefyd gydnabod bod yr amgylchedd argyfwng wedi cyflwyno risgiau newydd a gwahanol ar gyfer twyll a gwallau, felly rhoddod fesurau diogelu, gwiriadau a rheolaethau helaeth ar waith i leiafu'r risgiau hyn. Rydym yn parhau i fonitro a rheoli'r rhain yn ofalus iawn.

3. Prif risgiau eraill

Heblaw am y risgiau seiliedig ar argyfwng, gwnaethom gydnabod risgiau eraill yn ystod y flwyddyn hefyd.

Drwy gydol y flwyddyn, buom yn monitro effeithiau posibl ymadawiad y Deyrnas Unedig o'r Undeb Ewropeidd ar y sector ac arnom ni ein hunain yn ofalus. Rheolom ein risgiau mewnol yn effeithiol yn hyn o beth (staffio, data, cadwyni cyflenwi ac ati) ac ni welsom unrhyw effaith niweidiol yn dilyn yr ymadawiad.

Rydym wedi ymateb i'r risg sy'n deillio o'r argyfwng hinsawdd mewn dwy ffordd. Yn gyntaf, rydym wedi symud ein cronfa waddol i'r Gronfa Aml-ased Gyfrifol a gynhelir gan ein rheolwyr buddsoddiadau, sef Cazenove, ac sydd wedi'i thargedu at fuddsoddiadau cynaliadwy sy'n gadarn yn amgylcheddol gyda llywodraethu effeithiol ac yn eithrio buddsoddiadau penodol. Yn ail, rydym hefyd wedi sicrhau bod ein hôl troed carbon, ein harferion a'n rheolaeth fewnol yn rheoli'r risg hon yn well.

Yn 2021–22, disgwyliwn gyflwyno ein system rheoli buddsoddiadau newydd a dechrau datgomiysu ein system rheoli grantiau bresennol. Rydym wedi cymryd camau pendant i reoli'r risgiau sy'n gysylltiedig â datblygu'r system newydd trwy ei phrofi'n helaeth gyda chwsmeriaid a defnyddwyr mewnol, rheoli cyflenwyr a datblygwyr yn unol â hynny a chynnal rheolaeth effeithiol o gyfanrwydd, diogelwch a gwarchod y data.

Byddwn yn parhau i fod yn hyblyg ac yn ymatebol i'r holl risgiau drwy gydol y flwyddyn ac yn sicrhau ein bod yn rheoli'r risgiau hynny'n effeithiol ar bob lefel ar draws y Gronfa.

Ein strategaeth gorfforaethol 2018–2021

Mae'r strategaeth gorfforaethol yn amlinellu ein gweledigaeth ar gyfer rôl CGDG dros y tair blynedd o 2018 tan 2021. Cymerodd y strategaeth gamau pellach tuag at sefyllfa arweinyddiaeth gryfach, gan adeiladu ar ein rôl fel y ffynhonnell benodol fwyaf o gyllid ar gyfer treftadaeth ar draws y Deyrnas Unedig. Roedd pwyslais penodol ar gyfleoedd y tu hwnt i roi grantiau yn unig. Yn gynnar yn 2020, aethom ati i adnewyddu'r strategaeth er mwyn iddi gyd-fynd yn agosach â'r Fframwaith Ariannu Strategol 2019–2024, sy'n ymdrin â'n gwariant o gyllid sy'n deillio o'r Loteri Genedlaethol – gyda blaenoriaeth newydd i gefnogi treftadaeth ar hyd y pandemig COVID-19, a phwyslais

cryfach ar gyfrannu at fynd i'r afael â'r newid yn yr hinsawdd, a sicrhau bod ystod ehangach o bobl yn cael eu cynnwys mewn treftadaeth ac yn cysylltu â hi.

Ym mis Mawrth 2020, ataliom ein gwaith arferol o roi grantiau'r Loteri Genedlaethol dros dro i ganolbwyntio ar roi cymorth brys i sefydliadau sy'n gweithio ym maes treftadaeth yr oedd y pandemig wedi effeithio arnynt. Ochr yn ochr â Chronfa Argyfwng Treftadaeth £50miliwn a mesurau eraill i gynnal sefydliadau trwy'r argyfwng, rydym wedi gwneud cynnydd cryf o ran cyflawni'r strategaeth gorfforaethol yn ystod 2020–21. Buom yn chwarae rôl allweddol wrth ddarparu pecynnau adfer digynsail Llywodraeth y Deyrnas Unedig a'r llywodraethau datganoledig ar gyfer treftadaeth, gan ddosbarthu cyfanswm o £188miliwn o ddyfarniadau ychwanegol a ariannwyd trwy gymorth grant.

Cefnogom achos busnes DCMS ar gyfer y Trysorlys gyda thystiolaeth o effaith ariannol yr argyfwng ac rydym wedi darparu (mewn partneriaeth â Historic England) yn Lloegr: cam 1 y Gronfa Adferiad Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth, sef pecyn £88miliwn o gymorth llif arian ar gyfer sefydliadau tan fis Hydref 2020. Yn ogystal, roedd £15miliwn ar gyfer Cronfa Cicdanio Cyfalaf Treftadaeth i alluogi prosiectau presennol a ohiriwyd gan COVID-19 i ailgychwyn, a £2filiwn i ymgodi dwy raglen cymorth busnes a sgiliau digidol bresennol yn y sector. Wrth i effaith y pandemig barhau, dilynwyd hyn gan gam 2 y Gronfa Adferiad Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth, gyda £42miliwn o gymorth adfer parhaus, ac ym mis Mawrth 2021 cytunwyd ar becyn arall o £40miliwn i gynnal sefydliadau yr effeithiwyd arnynt gan gau a chadw pellter cymdeithasol tan fis Rhagfyr 2021. Yn rhan o'r pecyn adfer, mae DCMS hefyd yn bwriadu cyfrannu £20miliwn ychwanegol at CGDG i sicrhau dyfodol asedau treftadaeth eithriadol yn Lloegr sydd mewn perygl o ganlyniad i fethiannau sefydliadol oherwydd yr argyfwng COVID-19; roedd £16miliwn o hyn wedi cael ei dderbyn erbyn diwedd y flwyddyn ariannol a'i osod yn ein cronfa waddol – mae'r £4miliwn arall yn amodol ar gymeradwyaeth ffurfiol o hyd. Mae'r £20miliwn hwn yn ychwanegol at £20miliwn a ymrwymwyd gan Ymddiriedolwyr CGDG at y diben hwn, a rhagfynegir y bydd yr angen am y cymorth hwn ledled y Deyrnas Unedig yn parhau tan o leiaf 2023.

Drwy gydol yr argyfwng, cyflwynodd sefydliadau sy'n gweithio ym meysydd tir a natur (nad oeddent yn gymwys ar gyfer cymorth trwy'r Gronfa Adferiad Diwylliannol) achos fod arnynt angen cyllid prosiect i gynnal cynnydd tuag at nodau hinsawdd y Deyrnas Unedig ac i alluogi sefydliadau anllywodraethol (NGOs) i barhau i weithredu. Rydym wedi gweithio mewn partneriaeth â DEFRA i ddarparu Cronfa Her Adferiad Gwyrdd £40miliwn yn Lloegr, a lansiwyd ail gam £40miliwn ym mis Mawrth 2021. Gyda Llywodraeth Cymru, rydym wedi cyflwyno'r rhaglen Meithrin

Gallu Adferiad Gwyrdd (£1filiwn) ac wedi cytuno i ddosbarthu'r Gronfa Rhwydweithiau Natur £9.8miliwn gan ddechrau yn y gwanwyn 2021, yn ogystal â chynllun grantiau 'treftadaeth 15 munud' (£680,000).

Yng Ngogledd Iwerddon, rydym wedi dosbarthu'r Gronfa Adferiad Treftadaeth £5.5miliwn, yn ogystal ag £1filiwn ar gyfer y Gronfa Hanes a Rennir a £200,000 ar gyfer cronfa treftadaeth gymunedol.

Mae ein buddsoddiadau blaenorol mewn dwy gronfa effaith, sef y Gronfa Effaith Treftadaeth (gyda'r Gronfa Treftadaeth Bensaerniol) a Chronfa Effaith y Celfyddydau a Diwylliant (gyda Nesta ac eraill), yn parhau i gael eu darparu yn rhan o'n strategaeth i ysgogi buddsoddiad ychwanegol yn y sector ac annog sefydliadau sy'n gweithio ym maes treftadaeth i amrywiaethu eu ffrydiau incwm. Ym mis Tachwedd 2020, lansiom raglen fenthyciadau beilot Cydnerthedd ac Adfer, yn cynnig opsiwn cyllid ad-daladwy hyblyg i sefydliadau sy'n ceisio ailosod eu gweithrediadau busnes i adfer ar ôl effeithiau'r pandemig, a chytunom i wneud saith benthyciad a ddaeth i gyfanswm o £759,000, yn ad-daladwy ar gyfradd ddi-log dros gyfnod o bum mlynedd. Bydd y benthyciadau hyn yn cael eu gwneud gan ddefnyddio cyllid sy'n deillio o'r Loteri Genedlaethol.

Yn rhan o uchelgais ein strategaeth gorfforaethol i ysbrydoli, arwain a darparu adnoddau ar gyfer treftadaeth y Deyrnas Unedig, ym mis Chwefror 2020 penodom Sefydliad Young fel ein partner arloesi i ddylunio a modelu'r fframwaith arloesi mwyaf priodol ac effeithiol ar gyfer adnabod a blaenoriaethu ymyriadau a fydd yn mynd i'r afael â heriau a chyfleoedd arloesi allweddol sy'n wynebu'r sectorau treftadaeth a diwylliannol wrth adfer o COVID-19. Disgwylwn lansio cystadleuaeth arloesi yn 2021 i gyflwyno ymyriadau a fydd yn cael effaith tymor hir ar raddfa sector a system.

Disgwylwn barhau i ddarparu arian ar ran Llywodraethau yn ystod 2021–22 i gefnogi adferiad y sector a lle mae ein harbenigedd o ran rhoi grantiau a'n cyrhaeddiad yn golygu ein bod mewn sefyllfa ddelfrydol i gyflawni amrywiaeth eang o ganlyniadau cadarnhaol ar gyfer treftadaeth a chymunedau. Yn ddiweddarach yn 2021, byddwn yn datblygu strategaeth gorfforaethol newydd, a fydd yn adeiladu ar y strategaeth a adnewyddwyd yn 2020 ac yn parhau tan 2024, sef diwedd cyfnod y Fframwaith Ariannu Strategol presennol.

Ein rhaglenni argyfwng

Yn ystod y flwyddyn, roedd yr Ymddiriedolwyr yn falch o allu cyfrannu at liniaru'r trafferthion yr oedd llawer o gyrff treftadaeth yn eu hwynebu trwy'r pandemig. Dosbarthom gyllid ar ran ein hadran noddi, sef DCMS, yn ogystal â DEFRA, Llywodraeth Cymru a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon. Y rhaglenni oedd:

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Y Cynllun Meithrin Gallu Adferiad Gwyrdd

Yn hwyr yn 2020, lansiodd Llywodraeth Cymru gynllun grantiau refeniw i helpu sefydliadau anllywodraethol amgylcheddol i adfer o effaith y pandemig COVID-19 a chyfnodau clo dilynol. Roedd llawer o sefydliadau wedi dioddef o ganlyniad i golli refeniw gweithgarwch, a cholli amser, ymroddiad ac ymrwymiad staff y bu'n rhaid eu rhoi ar ffyrlo. Wrth ymateb, lluniodd Llywodraeth Cymru becyn grantiau i helpu sefydliadau i fynd i'r afael â materion cynaliadwyedd a chynllunio ar gyfer y dyfodol. Rhaglen untro o grantiau ydoedd, ond un sydd wedi sbarduno rhaglen arall yn 2021–22.

Rhannodd cyfanswm o 24 o sefydliadau £920,000 i ddatblygu cynlluniau busnes, strategaethau codi arian a chynnwys gwirfoddolwyr, a pharatoi prosiectau “parod i balu” i hybu adfer a gwydnwch. Roedd sefydliadau mawr a bach wedi elwa o grantiau yn amrywio o £14,000 yn unig i £100,000.

Grantiau Treftadaeth 15 Munud

Gweithiom mewn partneriaeth â Cadw, sef gwasanaeth amgylchedd hanesyddol Llywodraeth Cymru, i ddatblygu'r rhaglen Grantiau Treftadaeth 15 Munud a dosbarthu £679,800 o grantiau (86% trwy gyllid Llywodraeth Cymru a 14% trwy ein harian Loteri Genedlaethol). Nod y rhaglen yw helpu pobl i gryfhau eu cysylltiadau â'u hardal leol trwy syniadau fel creu llwybrau cerdded newydd; arddangosfeydd ffenestri; adnoddau digidol neu baneli deongliadol.

Cafwyd 299 o geisiadau a dyfarnwyd cyllid i 84 o geisiadau ledled Cymru. Gwnaed taliadau ymlaen llaw a disgwylir i'r holl brosiectau gael eu cwblhau erbyn mis Gorffennaf 2021.

Y Gronfa Adferiad Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth

Ym mis Gorffennaf 2020, sefydlodd DCMS y Gronfa Adferiad Diwylliannol, sef pecyn achub £1.57biliwn i ddiogelu sefydliadau diwylliannol a threftadaeth ledled y Deyrnas Unedig rhag effaith economaidd COVID-19. Mae un o dair ffrwd y Gronfa Adferiad Diwylliannol, sef y Gronfa Adferiad Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth, yn rhaglen grantiau ar y cyd sy'n cael ei chyflwyno mewn partneriaeth gan Historic England a CGDG. Mae grantiau wedi cael eu dyfarnu i sefydliadau a busnesau sy'n berchen ar dreftadaeth, yn gweithio gyda threftadaeth neu'n rheoli treftadaeth yn Lloegr, ac maen nhw'n amrywio o £3,000 i £3miliwn.

Cyflwynwyd dwy rownd o gyllid yn ystod y flwyddyn. Roedd y rownd gyntaf yn gronfa £88miliwn, a agorodd i geisiadau ym mis Gorffennaf 2020, a chyhoeddwyd dyfarniadau ym mis Hydref a mis Tachwedd 2020. Derbyniwyd cyfanswm o 858 o geisiadau a ofynnodd am grantiau gwerth £137.3miliwn. Gwnaed 508 o ddyfarniadau gyda chyfanswm gwerth o £80.3miliwn. Dyfarnwyd grantiau ar gyfer y cyfnod Hydref 2020–Mawrth 2021. Ym mis Ionawr 2021, cynigiwyd y cyfle i grantion ymgeisio am estyniad i'w grant er mwyn

defnyddio tanwariant yn y rhaglen, a grëwyd o ganlyniad i'r cyfyngiadau parhaus a osodwyd gan lywodraethau wrth ymateb i'r pandemig. O ganlyniad, bydd nifer o brosiectau'n parhau i gyflwyno gweithgarwch rownd gyntaf y Gronfa Adferiad Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth hyd at fis Mehefin 2021.

Agorodd yr ail rownd o gyllid i geisiadau ym mis Ionawr 2021 gyda chyllideb gychwynnol o £36miliwn. Derbyniwyd 1,068 o geisiadau a ofynnodd am grantiau gwerth £93.3miliwn. Cynyddodd DCMS y chyllideb ar gyfer y rhaglen a gwnaed 473 o ddyfarniadau a ddaeth i gyfanswm o £42miliwn. Bydd grantiau a ddyfernir yn yr ail rownd hon yn berthnasol i'r cyfnod o fis Ebrill tan fis Mehefin 2021 ac yn helpu sefydliadau i bontio tuag at ailagor yn llawn.

Roedd cyllideb ddiweddaraf llywodraeth y Deyrnas Unedig wedi dyrannu £300miliwn arall i gefnogi'r sector diwylliannol, gan ddod â chyfanswm cymorth llywodraeth y Deyrnas Unedig i'r sectorau celfyddydau, diwylliannol a threftadaeth i fwy na £2biliwn trwy'r Gronfa Adferiad Diwylliannol. Bydd y Gronfa a Historic England yn parhau i weithio gyda DCMS i gefnogi'r broses o ddosbarthu'r rhan o'r cyllid hwn sy'n berthnasol i dreftadaeth.

Y Gronfa Adfer Treftadaeth

Rydym wedi dosbarthu £5.7miliwn trwy'r Gronfa Adfer Treftadaeth ar ran Adran Gymunedau (DfC) Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon i helpu'r sector i adfer o'r pandemig a dod yn fwy gwydn. Mae'r Gronfa Adfer Treftadaeth yn rhan o'r £29miliwn a gyhoeddwyd gan DfC ym mis Medi 2020 i gefnogi'r sectorau diwylliant, iaith, celfyddydau a threftadaeth, y mae'r pandemig COVID-19 wedi effeithio arnynt.

Mae'r gweinidog DfC wedi cydnabod y cyfraniad sylweddol y mae'r sectorau hyn yn ei wneud at yr economi leol, ansawdd bywyd, iechyd a lles, wrth ffurfio statws pobl fel lle i fyw a gweithio ac ymweld ag ef, a bod ganddynt ran allweddol i'w chwarae wrth helpu cymunedau a phobl y mae COVID-19 wedi effeithio arnynt i adnewyddu'n gymdeithasol.

Mae gan y Gronfa ddwy ffrwd: un ar gyfer unigolion (cyllideb ddangosol o £500,000) ac un ar gyfer sefydliadau (cyllideb ddangosol o £5miliwn), er bod hyblygrwydd i drosglwyddo arian rhwng y ddwy ffrwd.

Cawsom 115 o geisiadau a oedd yn ceisio £6.7miliwn. Roedd yr unigolion a oedd yn ceisio cyllid yn gymysgedd o arweinwyr teithiau, ymgynghorwyr treftadaeth sy'n cynorthwyo â gweithgarwch treftadaeth a chynllunio prosiectau, gwarchodwyr, saer maen, gof copr, addysgwyr treftadaeth a pheintiwr baneri. Mae gan eu cynlluniau ar gyfer gwydnwch ac adfer botensial i ymgyssylltu ag ystod eang o gynulleidfaoedd, datblygu amrywiaeth o adnoddau treftadaeth a chanolbwyntio ar botensial digidol ar gyfer eu busnes.

Y Gronfa Treftadaeth Gymunedol

Nod y Gronfa Treftadaeth Gymunedol oedd cynorthwyo prosiectau ar raddfa fach yng Ngogledd Iwerddon sy'n helpu i gysylltu cymunedau â'r dreftadaeth yn eu hardal leol. Mae'r prosiectau'n helpu pobl i gysylltu â'r dreftadaeth sydd ar eu trothwy, fel adeiladau, henebion, tirweddau, parciau a meysydd chwaraeon, ac elwa ohoni. Trwy rannu straeon am fannau pob dydd a chael gwybod am y gorffennol, rydym yn cryfhau ein cysylltiadau â'r gymuned o'n hamgylch.

Roedd y Gronfa ar agor ar gyfer ceisiadau ym mis Tachwedd a mis Rhagfyr 2020. Cawsom 74 o geisiadau a oedd yn ceisio £636,200, a gwnaethom 30 o ddyfarniadau a ddaeth i gyfanswm o £241,900.

Y Gronfa Hanes a Rennir

Mae'r Gronfa Hanes a Rennir yn gronfa £1filiwn a ddosbarthom ar ran Swyddfa Gogledd Iwerddon i nodi canmlwyddiant sefydlu Gogledd Iwerddon ym 1921. Mae'r Gronfa Hanes a Rennir yn cynorthwyo sefydliadau trwy brosiectau:

- sy'n nodi'r canmlwyddiant mewn ffordd sy'n parchu pawb ac yn hybu cynwysoldeb a chymodi, yn unol â'r Egwyddorion ar gyfer Cofio
- sy'n hwyluso ymwybyddiaeth leol a chenedlaethol o ganmlwyddiant Gogledd Iwerddon, a hefyd y Deyrnas Unedig fel yr ydym ni'n gyfarwydd â hi heddiw
- a fydd yn cael eu cyflwyno yn 2021 neu erbyn chwarter cyntaf 2022
- sy'n hygyrch, gan ystyried sut bydd y gweithgarwch yn cynnwys gwahanol gynulleidfaoedd a demograffeg
- sydd wedi ystyried a chynllunio wrth gefn yn briodol ar gyfer sut gallai cyfyngiadau iechyd y cyhoedd yn ymwneud â COVID-19 effeithio ar unrhyw ddigwyddiadau y disgwylir i bobl eu mynychu'n bersonol. Gofynnwyd i sefydliadau gynnwys tybiaethau ynglŷn â chadw pellter cymdeithasol yn unol â'r rheoliadau yn yr awdurdodaeth berthnasol
- sy'n annog myfyrio, ymgysylltu ac archwilio gwahanol safbwyntiau ar ganrif o fywyd yng Ngogledd Iwerddon

Agorodd y Gronfa Hanes a Rennir ar gyfer ceisiadau ym mis Tachwedd 2020 a chaeodd ym mis Ionawr 2021. Cawsom 174 o geisiadau a oedd yn ceisio £5.9miliwn.

Rhaglenni newydd eraill

Yn hwyr yn 2019, lansiodd Llywodraeth Cymru ddwy fenter amgylcheddol, sef Lleoedd Lleol ar gyfer Natur a Choedwig Genedlaethol (Coetiroedd Cymunedol) i gefnogi maniffesto'r Prif Weinidog i gefnogi twf amgylcheddol. Erbyn canol 2020, roedd CGDG wedi

cytuno i reoli'r cynlluniau, a chyfrannu atynt, er mwyn helpu i gyflawni ein canlyniad gorfodol o gynnwys ystod ehangach o bobl mewn treftadaeth a chefnogi blaenoriaeth tirweddau a natur Fframwaith Ariannu Strategol y Loteri.

Yn ystod ei naw mis cyntaf, dyrannodd Lleoedd Lleol ar gyfer Natur fwy nag £1filiwn i gefnogi 'natur ar eich trothwy' mewn ardaloedd amddifadedd trefol i helpu cymunedau amrywiol i drawsnewid ardaloedd chwarae diffaith yn berllannau cymunedol, ardaloedd chwarae eco a gerddi synhwyraidd. Mae'r cynllun wedi helpu cynghorau lleol i newid arferion torri gwair i sicrhau bod blodau gwyllt yn ffynnu ar ymylon ffyrdd ac mewn mannau agored cyhoeddus, ac mae 22 o orsafoedd rheilffordd lleol yn cael eu huwchraddio i gynnwys waliau, toeon a phlanwyr gwyrdd.

Dyrannwyd £400,000 i elfen Coetiroedd Cymunedol y cynllun Coedwig Genedlaethol i adfer, gwella a chreu ardaloedd coetir. Er bod y pwyslais ar goed, mae'r cynllun yn galluogi creu tirwedd a chynefinoedd sy'n cynnwys pyllau, pyllau bas a phrysgwydd agored. Helpwyd i gysylltu coetir hynafol wedi'i adfer â gwrychoedd a phlannu newydd mewn parc gwledig sy'n cael ei ddatblygu ar safle hen waith glo, mewn safle cronfa ddŵr drefol a fu'n destun llawer o ddadlau a achubwyd gan y gymuned leol rhag datblygiadau tai, a phlannwyd coetir newydd ar hen safle tirlenwi.

Mae'r ddau gynllun hyn yn parhau yn 2021–22, gyda'r nod o ddosbarthu £3miliwn arall i ddod â natur a phobl ynghyd.

Busnes gweithredol

Paratowyd y cyfrifon ar sail busnes gweithredol. Y rheswm am hyn yw oherwydd:

1. Bod yr asedau yn sylweddol fwy na'r rhwymedigaethau ar ddyddiad y datganiad o'r sefyllfa ariannol;
2. Bod yr Ymddiriedolwyr wedi gosod cyllideb dyfarnu grantiau ar gyfer 2021–22 na ddisgwylir iddi newid y sefyllfa honno;
3. Nid ydym wedi cytuno i gyflwyno unrhyw raglenni argyfwng a fydd yn rhy feichus o safbwynt ariannol.

Mae effaith y pandemig COVID-19 yn barhaus. Fodd bynnag, nid oes gan yr Ymddiriedolwyr unrhyw reswm i gredu na fydd eu prif ffynhonnell incwm – cymorth grant – yn parhau i gael ei derbyn. Roeddem wedi aros ar agor am fusnes yn ystod y cyfnod clo ac wedi gallu darparu gwasanaeth llawn i'r sector treftadaeth. Gan hynny, nid oes gan y Bwrdd unrhyw reswm i gredu na fydd y Gronfa'n parhau i weithredu hyd y gellir rhagweld.

Crynodeb o berfformiad

Mae graddfa ein gwaith yn golygu bod ein dangosyddion

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

perfformiad yn gyfyngedig. Dangosir y rhain yn yr adran o'r adroddiad hwn ar ddangosyddion perfformiad allweddol ar dudalen 21. Roedd ein dangosydd mwyaf arwyddocaol fel a ganlyn:

Dangosydd (ar gyfer dyfarniadau safonol yn unig)	Canlyniad yn 2019–20	Canlyniad yn 2020–21
Bydd costau CGDG yn is na 5% o gymorth grant	Bodlonwyd (4.7%)	Bodlonwyd (3.9%)

Byddai ein gweithgareddau yn ystod y flwyddyn – dosbarthu rhaglenni argyfwng ar ran cyrff llywodraeth ganolog – yn cael effaith sylweddol ar y ffigur uchod. Yn lle cael cymorth grant o oddeutu £5miliwn, sy'n digwydd mewn blwyddyn arferol, rydym wedi cael dros £183miliwn. Mae'r Ymddiriedolwyr yn falch o nodi eu bod wedi bodloni'r targed hwn mewn blwyddyn eithriadol o heriol.

Petaem yn eithrio ein gwaith dosbarthu rhaglenni argyfwng, byddai'r ganran yn codi i 5.5%. Mae'n siomedig bod y gost yma'n uwch na'r targed. Mae'r Ymddiriedolwyr yn gobeithio y bydd y ffigur hwn yn gostwng yn 2021–22 pan fydd effeithiau'r pandemig yn lleihau.

Dadansoddiad o berfformiad

Mae CGDG yn gweithredu dwy gronfa: ei chronfa cymorth grant wreiddiol (CGDG) a'i gweithgareddau dosbarthu arian y Loteri Genedlaethol (Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol). Yn unol â chyfarwyddyd cyfrifon yr Ysgrifennydd Gwladol DCMS, mae'n ofynnol iddi gyfrif am y gweithgareddau hyn ar wahân, ac felly ni pharatoir unrhyw gyfrifon cyfunol. Mae'r adolygiad hwn yn trafod gweithgareddau gwaith cymorth grant CGDG yn unig.

Diben yr adran hon yw trafod perfformiad CGDG wrth ddosbarthu arian a ddeilliodd o DCMS a chyrrff eraill y llywodraeth yn 2020–21. Mae'r dadansoddiad isod yn trafod uchafbwyntiau'r flwyddyn, gan gynnwys symudiad sylweddol ar y Datganiad o Incwm Net Cynhwysfawr a'r Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, yn ogystal â rhai dangosyddion perfformiad allweddol.

Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol hon, wrth ymateb i effaith y pandemig COVID-19 ar dreftadaeth y Deyrnas Unedig, penderfynodd yr Ymddiriedolwyr gadw cymorth grant eleni wrth gefn i'w ychwanegu at ddyraniad £15miliwn o waddol CGDG fel cronfa i ffurfio ymateb CGDG i'r argyfwng. Cadwyd y gronfa hon wrth gefn i ddiogelu treftadaeth sy'n bwysig yn genedlaethol a allai fod mewn perygl o ganlyniad i effaith COVID-19. Ein bwriad gwreiddiol oedd ei lansio yn ystod 2020–21, ond wrth i ffynonellau eraill o gymorth gan y llywodraeth gael eu lansio yn ystod y flwyddyn, daeth yn amlwg y bydd yr angen am ein cyllid ni yn codi'n ddiweddarach, yn 2021–22 a thu hwnt.

Er mwyn cadw'r cyllid hwn wrth gefn, cytunodd yr

Ymddiriedolwyr y dylai busnes arferol CGDG gael ei atal dros dro yn ystod y flwyddyn ariannol hon, heblaw pan fyddai achosion brys yn codi lle'r oedd treftadaeth sy'n bwysig yn genedlaethol mewn perygl o gael ei cholli. Yn ystod y flwyddyn, dyfarnwyd grantiau a ddaeth i gyfanswm o £2,002,500 i bedwar cais a fodlonodd y safon frys hon.

Gall CGDG ddarparu cymorth grant i gaffael eitemau treftadaeth sy'n bwysig yn genedlaethol y gallai'r Deyrnas Unedig eu colli ac y gohiriwyd eu hallforio dros dro. Roedd dau o'r ceisiadau brys y dyfarnwyd grantiau iddynt eleni yn achosion allforio gohiriedig. Mae'r sled a'r faner begynol a oedd yn eiddo i Dr Eric Marshall, o Alldaith Antarctig Brydeinig Shackleton 1907–09, yn oroesiadau prin sy'n dangos heriau fforio pegynol.

Gwnaethom helpu'r Amgueddfa Forwrol Genedlaethol a Sefydliad Ymchwil Pegynol Scott, sy'n gweithredu mewn partneriaeth, i'w caffael. Byddant yn cynnal y cysylltiad unigryw rhwng y ddwy eitem hyn trwy ddechongli a chynnwys ar-lein.

Gwnaethom hefyd helpu i gaffael Mapiau'r Armada, y gohiriwyd eu hallforio, ar gyfer Amgueddfa Genedlaethol y Llynges Frenhinol. Mae'r mapiau hyn, sy'n gofnodion cyfoes o'r Armada, yn eithriadol o brin. Mae'r deg map unigol yn dangos camau allweddol o ymosodiad llyngesol 1588, gan gyfleu adegau megis dal y San Salvador, yr ymlid i Calais ac ymosodiad y llong dân. Mae tarddiad dirgel y mapiau, sy'n dyddio'n union ar ôl yr Armada, yn cynnig llawer o botensial ar gyfer ymchwil. Mae gan Amgueddfa Genedlaethol y Llynges Frenhinol gynlluniau uchelgeisiol hefyd i ymgysylltu pobl â'r mapiau a'r hanes maen nhw'n ei ddangos, gan gynnwys arddangosfa deithiol sy'n dilyn llwybr arfordirol yr Armada.

Roedd y ddau achos brys arall a gefnogwyd gan CGDG eleni yn ymwneud â gweithiau celf sy'n bwysig yn genedlaethol, y cynigiwyd y ddau o dan y cynllun Derbyn yn Lle, sy'n gofyn am dalu elfen hybrid. Mae paentiad atgofus a phersonol Jacques Tissot, *Quiet*, yn dangos partner tymor hir yr artist, Kathleen Newton, yng ngardd y tŷ roeddent yn ei rannu yn Llundain. Mae'r darlun, a baentiwyd tua 1881, flwyddyn yn unig cyn i Kathleen farw o gamau olaf y diciâu, yn awgrymu'r heriau cymdeithasol yr oedd y pâr di-briod yn eu hwynebu, sy'n arwyddocaol iawn i gynulleidfaoedd cyfoes. Bydd Amgueddfeydd Cenedlaethol Gogledd Iwerddon yn archwilio'r themâu hyn trwy eu cynlluniau ymgysylltu pellgyrhaeddol ar gyfer y paentiad.

Gwnaethom hefyd gefnogi'r elfen hybrid i gaffael gwaith Ben Nicholson, *White Relief (Quai d'Auteuil)*, 1935, trwy'r cynllun Derbyn yn Lle ar gyfer Oriel Hepworth, Wakefield. Cydnabyddir mai'r gerfuedd hon, sy'n eiddo i ferch yr arlunydd, yw un o weithiau arloesol Nicholson. Mae hefyd yn cyfleu dylanwad cerfluniol Barbara Hepworth ar gelf Nicholson wrth iddynt

Caffaeliad	Ymgeisydd	Dyfarniad
Lluniadau o Fapiau'r Armada	Amgueddfa Genedlaethol y Llynges Frenhinol, Portsmouth	£212,800
Sled a baner begynol Dr E Marshall	Yr Amgueddfa Forwrol Genedlaethol, Llundain/ Sefydliad Ymchwil Pegynol Scott, Caergrawnt	£204,700
White Relief (<i>Quai d'Auteuil</i>) gan Ben Nicholson	Oriel Hepworth, Wakefield	£1,495,000
Quiet gan James Tissot	Amgueddfeydd Cenedlaethol Gogledd Iwerddon	£90,000
Cyfanswm y grantiau safonol a ddyfarnwyd		£2,002,500

ddechrau eu perthynas ramantaidd. Bydd y casgliadau yn Oriel Hepworth yn darparu cyd-destun cyfoethog a phriodol i ddangos y cysylltiadau artistig hyn.

Gwnaethom nodi 40fed pen-blwydd CGDG eleni hefyd, gyda chfres o ddigwyddiadau yn y cyfryngau a oedd yn amlygu'r casgliad eithriadol o dreftadaeth a ddiogelwyd gan y Gronfa ledled y Deyrnas Unedig ar hyd 40 mlynedd. Ailddatblygom wefan CGDG i gyd-fynd â hyn; lansiwyd safle wedi'i ailwampio a'i ehangu ym mis Rhagfyr 2020 ochr yn ochr â'r gweithgarwch cyfryngau.

Llwyddodd CGDG hefyd i sicrhau dyraniad o hyd at £20miliwn o gronfa wrth gefn y Gronfa Adferiad Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth. Ar ffurf y Gronfa Asedau Diwylliannol, caiff ei lansio a'i chyflwyno gyda dyraniad CGDG ei hun o £20miliwn fel cronfa i'r Deyrnas Unedig gyfan ar gyfer treftadaeth sy'n bwysig yn genedlaethol sydd mewn perygl o ganlyniad i effaith COVID-19. Mae'r Gronfa Asedau Diwylliannol yn gyllid ar gyfer Lloegr; bydd dyraniad cyllid CGDG ei hun yn galluogi cydbwysedd ar draws y Deyrnas Unedig. Bydd y gronfa gyfunol hon yn cael ei lansio'n gynnar yn 2021–22 ac yn parhau tan 2022–23, gan alluogi CGDG i ymateb pan fydd treftadaeth sy'n bwysig yn genedlaethol yn y perygl mwyaf.

Dangosir rhestr o'r grantiau safonol a ddyfarnwyd ar dudalen 19. Daeth y grantiau safonol a ddyfarnwyd i gyfanswm o ychydig dros £2filiwn. Yn ogystal, gwnaethom ddyfarniadau o £188miliwn yn rhan o amryw raglenni argyfwng a rhaglenni eraill ar ran cyllidwyr eraill, fel a ganlyn:

Enw'r rhaglen	Swm a ddyfarnwyd (cyn dadymrwymiaidau) £'000
Gweithgarwch safonol y Gronfa Goffa	2,003
Cronfa Adferiad Diwylliannol 1	80,312
Cronfa Adferiad Diwylliannol 2	42,024
Cicdanio Cyfalaf	14,998
Cronfa Her Adferiad Gwyrdd 1	37,810
Amryw raglenni ar ran Llywodraeth Cymru	2,781
Amryw raglenni ar ran Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon	6,558
Rhaglenni digidol	1,075

Cyfanswm

187,561

Cawsom gymorth grant o £183.287miliwn yn ystod y flwyddyn (2019–20: £6.27miliwn). Ein grant safonol oedd £5miliwn, ond cawsom symiau ychwanegol gan DCMS i weithredu ei rhaglenni cyllido argyfwng a rhaglenni adrannau eraill gweinyddiaethau'r Deyrnas Unedig a datganoledig.

At ei gilydd, cynyddodd y balans yn ein cyfrif incwm a gwariant £8miliwn er bod lefel ein dyfarniadau grant £5miliwn yn uwch na'r cymorth grant a gawsom. Roedd ein penderfyniad i newid ein cronfa waddol o'r Gronfa Aml-ased Elusennol i'r Gronfa Fuddsoddi Aml-ased Gyfrifol (y mae'r ddwy yn cael eu cynnal gan Cazenove) wedi sbarduno diddymu ein cronfa wrth gefn gwerth teg, h.y. gwnaethom elw mawr ar waredu'r buddsoddiadau. Felly, gostyngodd gwerth ein cronfa wrth gefn gwerth teg yn sylweddol, o £12.8miliwn i £3.6miliwn.

Roedd yr adenillion ar y gronfa waddol yn 2020–21 wedi codi 27.3% (2019–20: 4.1%). Mae hyn yn cyferbynnu'n llwyr â'r adenillion a oedd ar gael o log banc (0% o log am y rhan fwyaf o'r flwyddyn) a Chronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol (0.1%). Mae'r adenillion hyn yn adlewyrchu optimistiaeth marchnadoedd stoc y byd wrth i frechlynnau gael eu cyflwyno a llywodraethau gynyddu gwariant.

Cynyddodd ein costau gweithredu'n sylweddol. Mae'n ddibwynt cymharu â 2019–20 oherwydd roedd y Gronfa'n wahanol iawn yn y flwyddyn yn sgil dosbarthu nifer o raglenni argyfwng a rhaglenni arbennig eraill ar ran cyrff eraill.

Amrywiodd incwm anweithredol yn sylweddol o 2019–20. Fel y crybwyllwyd yn flaenorol, roedd newid y gronfa waddol wedi cynhyrchu elw mawr, a ddatgelir yn y Datganiad Newidiadau mewn Ecwiti Trethdalwyr. Ar y llaw arall, gostyngodd y llog a dderbyniwyd ochr yn ochr â chyfraddau llog y farchnad, a gostyngodd dosbarthiadau ar ôl newid y gronfa waddol. Newidiwyd o unedau sy'n cynhyrchu incwm yn y Gronfa Aml-ased Elusennol i unedau cronni cyfalaf yn y Gronfa Aml-ased Gyfrifol – mae'r dosbarthiad a dderbyniwyd yn cynrychioli incwm a enillwyd cyn y newid. Newidiwyd i unedau cronni cyfalaf oherwydd ein bod yn disgwyl tynnu symiau

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

sylweddol i lawr o'r gronfa waddol i gefnogi ein Cronfa Goffa Argyfwng (MEF). Fel y digwyddodd, gohiriwyd lansio'r MEF tan 2021–22 oherwydd bod cynifer o raglenni argyfwng eraill yn cael eu darparu yn 2020–21. Bydd tynnu cyllid i lawr o'r gronfa waddol (efallai hyd at £18miliwn yn ystod y ddwy flynedd nesaf) yn golygu y bydd gwerth y gronfa waddol yn gostwng islaw ei lefel darged – felly bydd yr unedau cronni cyfalaf yn helpu i adfer ei gwerth yn ôl i'r targed.

Cynyddodd gwerth buddsoddiadau yn y gronfa waddol o £39miliwn i £64miliwn. Mae dau reswm dros hyn; yr adenillion o 27.3% ar fuddsoddiadau a grybwyllwyd yn flaenorol ynghyd â'r ffaith bod DCMS wedi darparu £16miliwn i ni ar ddiwedd y flwyddyn ariannol i'w roi yn y gronfa waddol. Bydd y swm £16miliwn hwn (a £4miliwn arall yn 2021–22, yn ôl y disgwyl) yn cael ei gyfuno â'n Cronfa Goffa Argyfwng.

Mae ein balansau arian parod wedi cynyddu'n sylweddol o ganlyniad i'r cynnydd enfawr yn ein gweithgarwch. Tynnom swm sylweddol o gymorth grant i lawr, ond roeddem yn rhy optimistaidd ynglŷn â pha mor gyflym y byddai taliadau grant yn cael eu gwneud ar gyfer ein hamryw raglenni argyfwng. Disgwylwn y bydd y balansau arian parod yn dirywio'n gyflym wrth i grantïon ofyn am y dyfarniadau a wnaed yn 2020–21 – er enghraifft, dyfarnom £42miliwn o ail gam y Gronfa Adferiad Diwylliannol ym mis Mawrth 2021; bydd mwyafrif y taliadau ar gyfer hyn yn cael eu gwneud yn gynnar yn 2021–22.

Dangosyddion perfformiad allweddol

Mae'r ymddiriedolwyr yn cydnabod y dylai CGDG anelu at berfformiad uchel yn ei gweithgareddau. I'r perwyl hwn, ceir tri dangosydd perfformiad yn ein cytundeb ariannu presennol gyda DCMS (ynghyd â'r dangosydd effeithlonrwydd gweinyddol a adroddwyd uchod). Mae'r dangosyddion hyn yn ymwneud â'r agweddau mwyaf arwyddocaol ar wasanaeth cwsmeriaid – cyflymder prosesu cais am grant; cyflymder prosesu cais am daliad grant; a chyflymder hysbysebu penderfyniadau dyfarnu ar ein gwefan (er i newidiadau i'r ffordd y mae gwybodaeth yn cael ei huwchlwytho i'n gwefan olygu na fu modd i ni gyfrifo ffigur ar gyfer yr ystadegyn hwn yn 2019–20 a 2021–21). Mae'r Gronfa wedi cyflawni rhai o'i thargedau ar gyfer y flwyddyn, ond mae'n rhaid i ni gydnabod yr effaith y mae'r pandemig wedi'i chael ar ein gallu i ddarparu gwasanaeth effeithiol i'n hymgeiswyr a'n grantïon (gweler y tabl ar dudalen 21).

Symiau taladwy

Mae CGDG yn glynu wrth y safon llywodraeth-gyfan ar dalu biliau a Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2015, sy'n nodi y dylid talu pob bil dilys o fewn 30 niwrnod. Yn 2020–21, oedran cyfartalog anfonebau a dalwyd oedd deng niwrnod gwaith (2019–20: naw diwrnod gwaith). Talwyd dros 92% o anfonebau o

fewn 30 niwrnod calendr (2019–20: 91%).

Ffordd arall o fesur ein hymrwymiad i dalu cyflenwyr yw'r gymhareb diwrnodau credydwr – cymhareb y symiau taladwy masnachol ar ddiwedd y flwyddyn i gyfanswm gwerth y pwrcasiadau yn y flwyddyn wedi'i mynegi yn nhermau diwrnodau calendr. Ar 31 Mawrth 2021, y ffigur oedd 30 niwrnod (2019–20: 41 diwrnod). Mae'r ffigur diwrnodau credydwr yn llawer uwch ar ddiwedd y flwyddyn nag ar amserau eraill oherwydd i ni annog cyflenwyr i gyflwyno eu hanfonebau cyn y daw'r flwyddyn i ben, ac mae hyn yn golygu y ceir ymchwydd yn nifer yr anfonebau a dderbynnir ar ddechrau mis Ebrill.

Polisiau amgylcheddol ac adrodd am gynaliadwyedd

Cyflwyniad

Mae cynaliadwyedd wedi bod yn rhan annatod o weithrediadau ac ymagwedd y Gronfa ers blyneddau lawer. Mae Fframwaith Ariannu Strategol y Loteri Genedlaethol yn amlinellu ein hymrwymiad i fynnu bod pob ymgeisydd am arian y Loteri yn dangos effaith gadarnhaol ar yr amgylchedd, a "Chwarae ein rhan i fynd i'r afael â'r newid yn yr hinsawdd" yw un o ganlyniadau allweddol ein strategaeth gorfforaethol.

Rydym wedi mabwysiadu Datganiad ar y Cyd y Sector Treftadaeth ar y Newid yn yr Hinsawdd, gan ymrwymo i gyrraedd allyriadau sero-net erbyn 2050. O ran ein gweithrediadau ein hunain, rydym wedi ymrwymo i gyrraedd sero-net erbyn 2030. I'n helpu ar y daith hon, rydym wedi penodi Rheolwr Newid Hinsawdd, datblygu cynllun ymgysylltu â staff a chynnwys cynaliadwyedd yn ein ffordd o wneud penderfyniadau mewn perthynas â'r dychweliad arfaethedig i swyddfeydd.

Yn 2020–21, mae'r Gronfa wedi cynorthwyo'r llywodraeth ganolog i ddosbarthu £40miliwn o gyllid yn rhan o'r Gronfa Her Adferiad Gwyrdd. Yng Nghymru, rydym wedi cynorthwyo Llywodraeth Cymru i ddosbarthu arian i 27 o brosiectau Lleodedd Lleol ar gyfer Natur. Mae hyn yn ogystal â phedwar grant Coetir Cymunedol; gan ymestyn ein cyrhaeddiad a'n cefnogaeth ymhellach i wella a chynyddu ein hamgylcheddau naturiol.

Nid yw'r Ymddiriedolwyr yn gweld llawer o werth dyrannu adroddiadau cynaliadwyedd rhwng eu gweithgareddau cymorth grant a'u gweithgareddau dosbarthu arian y Loteri Genedlaethol. O ganlyniad, mae'r wybodaeth isod yn cwmpasu holl weithgareddau CGDG.

Allyriadau nwyon tŷ gwydr

Mae ein defnydd o gyfleustodau a'n teithiau busnes wedi lleihau'n aruthrol eleni o ganlyniad i bandemig y coronafeirws (gweler y tabl ar dudalen 21). Nid ydym wedi meddiannu ein lle swyddfa yn ystod blwyddyn ariannol 2020–21 ac mae teithio ar gyfer ymweliadau safle a gofynion busnes eraill wedi cael ei gyfyngu'n llym, yn unol â chanllawiau ehangach y llywodraeth.

Dangosyddion perfformiad allweddol yn ôl blwyddyn

	Targed	2020–21	2019–20	2018–19	2017–18	2016–17	2015–16
Amser prosesu ceisiadau (misoedd)							
– ceisiadau brys	3	0.7	1.2	0.6	1.2	1.0	0.9
– ceisiadau nad ydynt yn frys	6	Gweler nodyn 1	2.6	0.7	2.3	4.7	0.9
Cyhoeddi penderfyniadau (diwrnodau gwaith)							
– postio penderfyniadau ar y wefan	14	Gweler nodyn 2	Gweler nodyn 2	14	20	20	20
Talu grantiau (nifer y diwrnodau gwaith ar ôl cais am dalu)							
– grantiau safonol	15	21	12	11	8	2	4

Nodyn 1: Nid oedd unrhyw geisiadau nad oeddent yn frys yn ystod y flwyddyn. Ni osodwyd unrhyw dargedau ar gyfer cyflymder prosesu rhaglenni argyfwng, felly nid ydym wedi adrodd arnynt. Un neu ddau ddyddiad penderfynu yn unig oedd gan y rhan fwyaf o raglenni argyfwng, felly roedd y prosesu'n canolbwyntio ar gyflwyno ceisiadau i'r cyfarfodydd penderfynu hynny.

Nodyn 2: Nid ydym yn casglu'r wybodaeth hon mwyach. At hynny, roedd newid i'n system o uwchlwytho penderfyniadau i'n gwefan yn 2015–16 yn golygu na allem fodloni'r targed a osodwyd i ni yn ein cytundeb rheoli gyda DCMS mwyach.

Bydd y dangosyddion a'r targedau uchod yn parhau yn 2021–22

Allyriadau nwyon tŷ gwydr

		2020–21	2019–20	2018–19
Allyriadau nwyon tŷ gwydr (tunelli CO ₂ cyfwerth)	Allyriadau cwmpas 1 (tCO ₂ e)	14	50	148
	Allyriadau cwmpas 2 (tCO ₂ e)	36	203	73
	Allyriadau cwmpas 3 (tCO ₂ e)	9	167	142
	Cyfanswm allyriadau gros (tCO₂e)	59	420	363
Defnydd o ynni a dŵr	Trydan (kWh)	58,301	794,149	257,464
	Nwy (kWh)	76,429	270,794	805,341
	Dŵr (m ³)	2,434	4,820	3,455
Gwariant (£'000oedd)	Cyfleustodau (gan gynnwys taliadau gwasanaeth)	278	589	476
	Teithio busnes (gan gynnwys llety)	2	486	535

Sylwer: mae'r ffigurau ar gyfer 2018–19 a 2019–20 wedi cael eu hailddatgan yn unol â'r fethodoleg isod. Nid yw hyn yn effeithio ar ddata ariannol.

Gwastraff

		2020–21	2019–20	2018–19
Gwastraff (tunelli)	Peryglus (gan gynnwys WEEE*)	0.3	—	—
	Tirlenwi	—	124	23
	Ynni o wastraff	1.4	—	—
	Ailgylchu cymysg	0.3	26	—
	Cyfanswm gwastraff	2	150	23
Gwariant ar wastraff (£'000oedd)	Cyfanswm gwastraff (gan gynnwys glanhau)	19	48	24

* WEEE = cyfarpar trydanol ac electronig gwastraff

Defnydd o adnoddau y mae pen draw iddynt

		2020–21	2019–20	2018–19
Adnoddau y mae pen draw iddynt	Dŵr (m ³)	2,434	4,820	3,455
	Defnydd o bapur (dalenni)	—	172,500	500,000
	Defnydd o bapur (tCO ₂ e)	—	0.8	2.4

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Yr ynni canlyniadol yw defnydd sylfaenol ein swyddfeydd. Rydym wedi addasu ein methodoleg ac, fel y cyfryw, wedi darparu allyriadau nwyon tŷ gwydr wedi'u hailddatgan ar gyfer blynyddoedd blaenorol i allu cymharu o flwyddyn i flwyddyn.

Diweddarwyd ein dull mesur ac adrodd i ddarparu llinell sylfaen fwy cywir a gwella tryloywder data. Lle y bo'n bosibl ac yn berthnasol, rydym wedi cynnwys defnydd o ynni wedi'i ddosrannu mewn lle swyddfa cymunedol. Yn ogystal, rydym wedi cynnwys data o arosiadau mewn gwestai, defnydd o ddŵr a gwaredu gwastraff yn ein hallyriadau nwyon tŷ gwydr cwmplas 3.

Mae ein data wedi'i gyfyngu gan y wybodaeth a ddarperir gan landlordiaid. Lle mae llai o hyder yn y wybodaeth, rydym wedi dewis dibynnu ar ddata allyriadau ac ynni a roddwyd yn y tystysgrifau perfformiad ynni. Defnyddiwyd data go iawn ar gyfer ein swyddfeydd yn Leeds, Caergrawnt, Caerdydd, Belfast a Nottingham. Defnyddiwyd amcangyfrifon wedi'u seilio ar dystysgrifau perfformiad ynni ar gyfer Caeredin, Caerwysg, Manceinion a Birmingham. Yn yr un modd, mae gwybodaeth am gostau ein defnydd o ynni wedi'i chyfyngu gan faint o ddata a dyfnder y data a ddarperir gan landlordiaid. O ganlyniad, mae'r costau gwariant yn y tabl wedi cael eu cyfuno'n un gwerth. Mae'r un peth yn wir am yr hyn sy'n digwydd i'n gwastraff; ein landlordiaid sy'n gyfrifol am waredu, felly ni allwn roi dadansoddiad manwl o'r hyn a ddigwyddodd iddo.

Ychydig iawn o'n lleoedd swyddfa sy'n defnyddio nwy naturiol ar gyfer gwresogi. Mae'r rhan fwyaf yn defnyddio trydan ar gyfer gwresogi ac oeri. O ran y swyddfeydd hynny sydd wedi darparu data go iawn, ein swyddfa yn Llundain yw'r unig un sy'n defnyddio nwy ar gyfer gwresogi.

Mae llawer o'n swyddfeydd yn gweithredu trwy gytundeb swyddfa a wasanaethir. Mae hyn yn fuddiol o ran ein heffaith ar yr amgylchedd, gan ganiatáu i ni gynyddu a lleihau ein lle wedi'i brydlesu fel y bo'r angen a chwilio am adeiladau sydd â'r dystysgrif perfformiad ynni uchaf. Ar y llaw arall, mae swyddfeydd a wasanaethir yn golygu na allwn effeithio'n uniongyrchol ar ein cyflenwad ynni a buddsoddi mewn mesurau effeithlonrwydd ynni. Byddwn yn ymgorffori meini prawf ynglŷn â thystysgrif perfformiad ynni a chyflenwi trydan mewn cytundebau pryddlesu swyddfa yn y dyfodol ac yn chwilio am landlordiaid sy'n rhannu ein huchelgais i gyflawni sero-net erbyn 2030.

Yn 2019–20, teithiom fwy na 500,000 o filltiroedd ar draws y Deyrnas Unedig (gostyngiad o'r 1.8 miliwn o filltiroedd y llynedd). O ganlyniad i'r cyfyngiadau symud eleni, mae hyn wedi gostwng i lai na 14,000 o filltiroedd, ar yr un pryd â chynnal lefelau uchel o gynhyrchedd. Rydym yn gwybod y bydd teithio'n cynyddu yn 2021–22, ond byddwn yn defnyddio ein

profiad o weithio o bell i lywio ein hymagwedd wrth symud ymlaen ac yn hyrwyddo trafnidiaeth gyhoeddus a theithio carbon isel yn ein polisiau a'n strategaethau.

Nid ydym wedi cynnwys allyriadau nwyon tŷ gwydr sy'n gysylltiedig â gweithio gartref gan nad yw'r rhain yn rhan o'r canllawiau adrodd ar hyn o bryd. Byddwn yn adolygu hyn yn flynyddol, i sicrhau ein bod yn adlewyrchu arfer gorau. Ar yr un pryd, rydym yn monitro defnydd trydan amcangyfrifedig o ddyfeisiau, sy'n debygol o fod y cyfrannwr ychwanegol mwyaf at effaith amgylcheddol gweithio gartref, a byddwn yn defnyddio'r data hwnnw i lywio caffael yn y dyfodol.

Gwastraff

Mae'r holl waith wedi cael ei wneud o gartref drwy gydol y flwyddyn; fel y cyfryw, mae gwastraff yn agos at sero (gweler y tabl ar dudalen 21). Fodd bynnag, rydym wedi parhau i ddiweddarau ein cyfarpar TG, gan amnewid 234 o liniaduron. Ailddefnyddiwyd y cyfrifiaduron hyn a amnewidiwyd trwy eu rhoi i blant ysgol nad oedd ganddynt ddyfeisiau, gan ddargyfeirio gwastraff WEEE o safleoedd tirlenwi.

Pan fyddwn yn dychwelyd i'n swyddfeydd, byddwn yn annog staff i amlygu cyfleoedd i leihau gwastraff, gan arwain at Strategaeth Rheoli Gwastraff.

Defnydd o adnoddau y mae pen draw iddynt

Mae defnydd o ddŵr wedi lleihau'n sylweddol (gweler y tabl ar dudalen 21). Am resymau hylendid a diogelwch, mae systemau wedi cael eu fflysio'n rheolaidd, gan arwain at ddefnyddio 2,434m³. Defnyddir dŵr i wasanaethu tai bach a cheginau swyddfa. Byddwn yn gweithio gyda landlordiaid i ddiweddarau'r cyfleusterau hyn, lle y bo'n bosibl, a gweithredu mesurau arbed dŵr. Mae'r costau ar gyfer dŵr wedi'u cynnwys yng nghyfanswm y taliadau cyfleustodau a roddir uchod.

Nid oes gennym unrhyw ddata ar ddefnyddio papur eleni oherwydd y bu swyddfeydd ar gau. Er ein bod yn gwybod bod rhai aelodau staff yn defnyddio argraffyddion gartref, y mae rhai ohonynt wedi'u darparu gan y Gronfa, disgwylw'n y bydd defnydd wedi lleihau'n aruthrol. Wrth symud ymlaen, rydym yn adolygu faint o argraffyddion sydd ar gael yn ein swyddfeydd, gan obeithio y gallwn barhau i leihau'r defnydd o bapur.

Cynllunio gweithredu bioamrywiaeth

Gwiredir ein cyrhaeddiad mwyaf a'n heffaith fwyaf ar yr amgylchedd naturiol trwy ein prosiectau tir a natur. Yn 2020–21, rydym wedi buddsoddi £50miliwn mewn gwarchod ac ymestyn ein hamgylchedd naturiol. Rydym yn gofyn i bob prosiect adrodd ar ei berfformiad amgylcheddol; mae ein canllawiau ar gael ar wefan Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol.

Caffael cynaliadwy

Mae ein hymagwedd yn cyd-fynd â safonau'r

llywodraeth; fodd bynnag, bwriadwn wella ein polisiau caffael cynaliadwy a chydabyddwn fod angen rhoi mwy o arweiniad ar gaffael cynaliadwy. Ein cam cyntaf fydd ymgorffori gofynion cynaliadwyedd yn y ffordd y gwneir penderfyniadau ynglŷn â chytundebau prydlesu swyddfa yn y dyfodol.

Addasu i'r newid yn yr hinsawdd

Rydym wrthi'n datblygu Strategaeth Datblygu Cynaliadwy. Bydd ein hymagwedd a'n cynllun gweithredu yn sicrhau bod ein polisiau sydd â goblygiadau tymor hir yn gadarn o ystyried newidiadau i'r tywydd, digwyddiadau eithafol a chynnydd yn lefel y môr o ganlyniad i'r newid yn yr hinsawdd. Bydd y strategaeth yn defnyddio canllawiau presennol fel yr Asesiad Risg Newid yn yr Hinsawdd, Amcanestyniadau Hinsawdd y Deyrnas Unedig a'r Rhaglen Ymaddasu Genedlaethol.

Prawfesur gwledig

Mae gan Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol gyrhaeddiad cenedlaethol, gan gefnogi prosiectau ledled y Deyrnas Unedig. Mae llawer o'n prosiectau mewn ardaloedd gwledig ac mae ein buddsoddiad yn helpu i greu swyddi a chynnal cymunedau. Cydnabyddwn yr heriau sy'n wynebu cymunedau gwledig, gan gynnwys cynrychiolaeth, mynediad at drafnidiaeth gyhoeddus ac argaeledd a chydraddoldeb gwaith taledig. Rydym eisoes yn cynorthwyo ein grantion i fynd i'r afael â'r meysydd hyn yn eu ceisiadau; fodd bynnag, nid yw prawfesur gwledig yn rhan ffurfiol o'n proses benderfynu. Bwriadwn adolygu hyn yn rhan o'n gwaith strategaeth ehangach yn ystod y 12–24 mis nesaf.

Fel sefydliad, rydym yn cynorthwyo ein cydweithwyr i weithio'n genedlaethol a disgwyliwn weld mwy o weithio gartref yn y blynyddoedd i ddod. Nid ydym eto'n gwybod beth fydd ffurf gweithleoedd ar ôl y pandemig, ac rydym yn awyddus i archwilio ffyrdd gwahanol a hybrid o weithio. Gallai'r newid hwn ein cynorthwyo ymhellach i recriwtio cyflogaion sy'n byw mewn ardaloedd mwy gwledig.

Adeiladu cynaliadwy

Fel sefydliad, nid ydym yn gyfrifol am waith adeiladu newydd nac unrhyw asedau cyfalaf.

Ros Kerslake CBE

Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

2 Gorffennaf 2021

Adroddiad atebolrwydd

Mae tair adran i'r adroddiad atebolrwydd:

- adroddiad llywodraethu corfforaethol – sy'n trafod ein strwythur llywodraethu a'i gyflawniadau yn ystod y flwyddyn sy'n cael ei hadolygu.
- adroddiad tâl cydnabyddiaeth a staff – mae hwn yn manylu ar daliadau cydnabyddiaeth ymddiriedolwyr ac uwch reolwyr, yn ogystal â'r trefniadau pensiwn ar gyfer staff. Trafodwn hefyd ein cyflawniadau o ran cydraddoldeb ac amrywiaeth staff.
- adroddiad atebolrwydd seneddol ac archwilio – adroddiad gan ein harchwilwyr ar ganlyniadau eu harchwiliad o'n cyfrifon ar gyfer 2020–21 yn unol â safonau cyfrifyddu ac archwilio.

Adroddiad llywodraethu corfforaethol

Diben yr adroddiad llywodraethu corfforaethol hwn yw esbonio cyfansoddiad a threfniadaeth strwythurau llywodraethu CGDG a sut maen nhw'n ein helpu i gyflawni ein hamcanion.

Adroddiad y cyfarwyddwyr

Cadeirydd ac Ymddiriedolwyr CGDG

Cadeirydd

Dr Simon Thurley CBE

o 1 Ebrill 2021

René Olivieri

Cadeirydd Dros Dro o 1 Ionawr 2020 hyd at 31 Mawrth 2021

Ymddiriedolwyr

Maria Adebawale-Schwarte ¹

Y Farwnes Kay Andrews OBE

Jim Dixon

Dr Claire Feehily ¹

Sarah Flannigan

Perdita Hunt OBE DL ¹

Ray Macfarlane

Mukesh Sharma MBE DL

o 17 Awst 2020

Dr David Stocker

Prif Weithredwr

Ros Kerslake CBE

¹ Aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Risg

Gellir dod o hyd i fanylion uwch reolwyr eraill yn yr adroddiad tâl cydnabyddiaeth a staff sy'n dechrau ar dudalen 35.

Roedd rhaniad ein staff o ran rhyw (gan gynnwys y rhai hynny ar gontractau cyfnod penodol) sy'n gweithio ar ein gweithgareddau cysylltiedig â'r trysorlys a'n hymddiriedolwyr ar 31 Mawrth 2021 ar sail cyfrif pennau fel a ganlyn:

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

	Gwrywaidd	Benywaidd	Cyfanswm
Ymddiriedolwyr	4	6	10
Cyfarwyddwyr	1	3	4
Staff	50	121	171

Ac eithrio ein gwaith ar raglenni argyfwng a rhaglenni arbennig eraill, roedd dau aelod o'n staff yn gweithio ar weithgareddau Coffa safonol ar ddiwedd y flwyddyn. Roedd yr holl staff uchod yn gweithio ar weithgareddau dosbarthu'r Loteri hefyd. Yn ogystal, roedd gennym 159 o staff ar ddiwedd y flwyddyn a oedd yn gweithio ar ein weithgareddau dosbarthu'r Loteri yn unig. Mae eu rhaniad o ran rhyw wedi'i gynnwys yn y rhaniad rhywedd staff yr adroddir arno yn ein cyfrifon dosbarthu'r Loteri.

Cofrestr Buddiannau Ymddiriedolwyr

Fel mater o bolisi a gweithdrefn, mae'r Ymddiriedolwyr yn datgan unrhyw fuddiannau uniongyrchol mewn ceisiadau grant a pherthnasoedd masnachol â CGDG ac yn eithrio eu hunain o brosesau arfarnu, trafod a phenderfynu ar grantiau perthnasol CGDG.

Yn eu cysylltiadau ag ymgeiswyr am grantiau, mae'r Ymddiriedolwyr yn ceisio osgoi lefelau ymglymiad neu ddylanwad a fyddai'n anghydnaws â'u cyfrifoldebau fel Ymddiriedolwr CGDG. Mae trefniadau cyfatebol i staff adrodd am fuddiannau ac osgoi gwrthdaro buddiannau posibl. Mae'r Gofrestr Buddiannau Ymddiriedolwyr ar gael ar wefan Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol – www.heritagefund.org.uk.

Datblygiadau yn y dyfodol

Byddwn yn parhau i gyflawni Fframwaith Ariannu Strategol y Loteri Genedlaethol yn 2021–2022, ac, ar y pwynt canol (hydref 2021), disgwyliwn adolygu'r amcanion y gosodom i'n hunain ar gyfer y cynnod ariannu pum mlynedd, ochr yn ochr â chyflwyno strategaeth gorfforaethol newydd, gan ystyried effeithiau parhaus y pandemig ar sefydliadau sy'n gweithio ym maes treftadaeth a'r effeithiau ar ein sefydliad ni ein hunain. Mae ein cynllun busnes ar gyfer 2021–2022 yn amlinellu pum blaenoriaeth gradd:

1. Cyflawni ein rhaglenni Loteri Genedlaethol a chymorth grant
Byddwn yn parhau i ariannu prosiectau'r Loteri Genedlaethol trwy gynnig cyllid o £3,000 i £10,000, £10,000 i £250,000 a £250,000 i £5miliwn, gyda phwyslais ar y canlyniadau a flaenoriaethwyd a amlinellir yn ein cyfrifon dosbarthu'r Loteri. Byddwn yn gwneud grantiau o fwy na £5miliwn trwy ein Dyfarniadau Gorwel Treftadaeth, a gynlluniwyd i gefnogi prosiectau eithriadol sy'n trawsnewid, cydweithio ac arloesi wrth raddfa mewn safleoedd ledled y Deyrnas Unedig. Byddwn yn parhau i gyflawni ein hymgyrch Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, sy'n galluogi sefydliadau o bob maint i achub yn gyflymach ar gyfleoedd newydd a gynigir trwy weithio'n ddigidol. Byddwn yn datblygu ein harweinyddiaeth meddwl gydag ymgyrchoedd newydd sy'n canolbwyntio ar

gasgliadau amgueddfa ac archif (a adwaenir fel Casgliadau Dynamig), yn cyflwyno mentrau wedi'u seilio ar leoedd i gefnogi cymunedau'n well ar y cyd ag asiantaethau diwylliannol blaenllaw eraill, ac yn meithrin arloesedd trwy gronfa newydd a ddatblygwyd mewn partneriaeth â Sefydliad Young a buddsoddi ymhellach yn ein Sbardunwr Parciau'r Dyfodol. Byddwn yn parhau i annog a chymhell sefydliadau sy'n gweithio ym maes treftadaeth i amrywiaethu eu hincwm a datblygu eu sgiliau ariannol, gan ychwanegu at ein buddsoddiadau cymdeithasol presennol a'n rhaglenni benthyciadau peilot.

Byddwn yn gweithio gyda Llywodraethau ledled y Deyrnas Unedig i barhau i ddarparu'r cymorth y mae ei angen ar y sector i adfer. Byddwn yn cyflwyno ail gam y Gronfa Her Adferiad Gwyrdd ar ran DEFRA, ail gam a, gobeithiwn, trydydd cam Cronfa Adferiad Diwylliannol DCMS yn ogystal â chronfeydd eraill ar gyfer y gweinyddiaethau datganoledig – byddwn yn creu partneriaethau ariannu newydd pan fydd cyfleoedd yn codi. Yn fewnol, byddwn yn datblygu ac yn gwella ein model a'n prosesau busnes a gweithredu i helpu i gyflwyno cronfeydd y Loteri Genedlaethol a chymorth grant yn effeithiol ar yr un pryd, gan sicrhau bod gennym y strwythurau a'r adnoddau iawn ar draws y Gronfa.

2. Gweithredu Gwasanaeth Rheoli Buddsoddiadau newydd

Byddwn yn disodli'r system rheoli grantiau bresennol â gwasanaeth rheoli grantiau mwy hyblyg a fydd yn cynnig proses ymgeisio haws a mwy didrafferth ac a fydd yn galluogi ein staff i weithio'n fwy effeithlon. Bydd porth ymgeisio newydd yn cael ei gyflwyno yn y gwanwyn, wedi'i ategu gan wybodaeth a chymorth ar-lein gwell i gwsmeriaid, a rhaglen gynhwysfawr o hyfforddiant staff. Ar ôl mudo data, byddwn yn parhau i ddatblygu ein warws ddata a gwella ein galluoedd adrodd ar ddata. Bydd ein busnes yn cael ei sbarduno'n fwy gan ddata a byddwn mewn sefyllfa well i allu dangos tystiolaeth o'n heffaith trwy ddatblygu fframwaith effaith newydd, wedi'i ymgorffori yn ein proses asesu, i'n helpu i wneud penderfyniadau.

3. Rhanddeiliaid a phartneriaid allanol

Byddwn yn parhau i gryfhau a dyfnhau ein gwaith gyda rhanddeiliaid a phartneriaid allweddol eraill sydd wedi bod yn allweddol wrth ein helpu i gefnogi a chynnal y sector yn 2020–2021, ledled y Deyrnas Unedig ac o fewn ein hardaloedd yn Lloegr ac yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Trwy Fforwm y Loteri Genedlaethol, byddwn yn parhau i gydweithio â dosbarthwyr eraill y Loteri Genedlaethol i gryfhau ein heffaith sy'n canolbwyntio ar leoedd, gwella data ac adrodd ar grantiau'r Loteri Genedlaethol a chyfrannu at ddangos effaith gyfunol y Loteri Genedlaethol ar fywyd cenedlaethol y Deyrnas Unedig. Byddwn yn archwilio cyfleoedd partneriaeth newydd, yn enwedig buddsoddi cymdeithasol ac arloesi, ac yn parhau â phartneriaethau buddsoddi cymdeithasol presennol

gyda'r Gronfa Treftadaeth Bensaerniol a Nesta. Rydym wedi dechrau'r gwaith rhagarweiniol ar ein Strategaeth Gorfforaethol nesaf y tu hwnt i 2021.

4. Cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant

Byddwn yn dilyn ein Hadolygiad o Gydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant gyda chynllun gweithredu ar gyfer ein diwylliant, gweithlu, grantiau a threfniadau llywodraethu, yn ogystal â gwaith presennol yn y maes hwn. Byddwn yn dangos cynnydd wrth i'r Gronfa ddod yn fwy cyfartal a chynhwysol.

5. Datblygu ac ymsefydlu newid diwylliannol

Byddwn yn gorffen gwaith ar ein diwylliant a'n gwerthoedd ar draws y Gronfa ac yn ymsefydlu fframwaith ymddygiadol newydd yn ein gwaith a'n busnes o ddydd i ddydd. Bydd ein fframweithiau recriwtio a pherfformiad yn sicrhau bod ein gwerthoedd a'n hymddygiadau'n ganolog i gyflawni amcanion.

Penodi archwilwyr

Mae Deddf 1980 yn darparu ar gyfer archwilio cyfrifon blynyddol CGDG gan y Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol. Mae Deddf 1993 yn ymestyn hyn i weithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol yr Ymddiriedolwyr.

Rhanddeiliaid allweddol

Rhanddeiliad allweddol CGDG yw DCMS. Mae rhanddeiliaid allweddol eraill yn cynnwys arianwyr ein rhaglenni argyfwng a'n rhaglenni eraill – Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, Llywodraeth Cymru a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon. Rydym hefyd yn ystyried anghenion y sector treftadaeth a phoblogaeth y Deyrnas Unedig wrth wneud penderfyniadau ar geisiadau am gyllid.

Data personol

Ni chafodd CGDG unrhyw ddigwyddiadau lle datgelwyd data personol yn anfwriadol i drydydd parti, ac nid yw wedi gwneud unrhyw adroddiad i swyddfa'r comisiynydd gwybodaeth. Bydd CGDG yn parhau i fonitro ac asesu ei risgiau gwybodaeth er mwyn nodi a mynd i'r afael ag unrhyw wendidau, ac i sicrhau gwelliannau parhaus i'w systemau.

Datganiad o gyfrifoldebau'r Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

O dan adran 7(3) Deddf 1980, mae'n ofynnol i Ymddiriedolwyr CGDG baratoi datganiad o gyfrifon ar gyfer pob blwyddyn ariannol yn y ffurf ac ar y sail a bennir gan yr Ysgrifennydd Gwladol DCMS gyda chaniatâd Trysorlys EM. Mae'r cyfrifon yn cael eu paratoi ar sail cronïadau ac mae'n rhaid iddynt gyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa'r Gronfa ar ddiwedd y flwyddyn, ei hincwm a'i gwariant, ei hadnillion a'i cholledion cydnabyddedig a'i llifoedd arian ar gyfer y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i Ymddiriedolwyr CGDG gydymffurfio â llawlyfr

adrodd ariannol y llywodraeth (FREM) ac yn benodol:

- i) dilyn y cyfarwyddyd cyfrifon a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol DCMS, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a chymhwyso polisiau cyfrifyddu addas yn gyson
- ii) ffurfio barn a gwneud amcangyfrifon ar sail resymol
- iii) datgan a ddilynwyd y safonau cyfrifyddu perthnasol, fel y nodir yn y FREM, a datgelu ac egluro unrhyw wyriadau pwysig yn y datganiadau ariannol
- iv) paratoi'r datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol, oni bai ei bod yn amhriodol tybio y bydd y Gronfa yn parhau i weithredu

Penododd prif Swyddog Cyfrifyddu DCMS yr uwch swyddog amser llawn, sef y Prif Weithredwr, yn Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer y Gronfa. Tra bu'r Prif Weithredwr ar absenoldeb salwch tymor hir am ran gynnar y flwyddyn, gwnaed y Cyfarwyddwr Gweithredol, Cyflawni Busnes, yn Swyddog Cyfrifyddu dros dro. Mae ei gyfrifoldebau perthnasol fel Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys ei gyfrifoldeb dros briodoldeb a rheoleidd-dra'r cyllid cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n atebol amdano, dros ddiogelu asedau'r Gronfa a thros gadw cofnodion priodol, wedi'u disgrifio yn yr adran sydd â'r teitl 'Swyddogion Cyfrifyddu' yn *Rheoli Arian Cyhoeddus*.

Hyd y gŵyr y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw ein harchwilwyr yn ymwybodol ohoni. Mae'r Swyddog Cyfrifyddu wedi cymryd pob cam y dylai fod wedi'i gymryd i fod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol a sicrhau bod ein harchwilwyr yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn cadarnhau bod yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy, ac mae hi'n cymryd cyfrifoldeb personol am yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon a'r dyfarniadau sy'n ofynnol i benderfynu eu bod yn deg, yn gytbwys ac yn rhesymol.

Datganiad llywodraethu

Rhagair

Rwyf wedi bod yn Brif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu ers mis Gorffennaf 2016. Yn ystod cyfnod o absenoldeb a oedd yn cynnwys mis Ebrill 2020, gweithredodd Eilish McGuinness fel Swyddog Cyfrifyddu.

Cyflwyniad

Mae'r datganiad llywodraethu hwn yn grynodedig o'r trefniadau ar gyfer stiwardiaeth Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol, gan gynnwys sut rydym yn rheoli risg a sut rydym yn cydymffurfio â llywodraethu corfforaethol mewn adrannau llywodraeth ganolog: cod arfer da, a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Fel Swyddog Cyfrifyddu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol, mae'n ofynnol i mi, yn unol â'r Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol, gyfrif ar wahân am fy nwy brif ffynhonnell incwm – cymorth grant a chyllid sy'n dod o'r Loteri Genedlaethol. Rwy'n atebol hefyd am gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n cefnogi cyflawniad polisiau, nodau ac amcanion CGDG, ar yr un pryd â diogelu'r cyllid a'r asedau cyhoeddus yr wyf yn gyfrifol yn bersonol amdanynt. Mae hyn yn unol â'r cyfrifoldebau a aseir i mi yn *Rheoli Arian Cyhoeddus*.

Mae Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol a Chronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol yn cael eu gweithredu fel endid unigol oherwydd credaf fod hyn yn fwy effeithlon ac effeithiol. Gan hynny, dim ond un strwythur llywodraethu sydd yn y datganiad hwn, sy'n cwmpasu dosbarthiad cymorth grant a grantiau'r Loteri Genedlaethol.

Yr argyfwng COVID-19

Mae'r argyfwng COVID-19 wedi cael effaith fawr arnom ni, fel pob sefydliad arall, yn ystod 2020–21.

Mae'r argyfwng wedi cael effaith o bwys ar y sector, gan gynnwys:

- colli incwm yn sgil llai o ymwelwyr, canslo aelodaeth, incwm masnachol;
- llai o nawdd a/neu gyllid partneriaeth;
- oedi wrth gyflawni prosiectau;
- cynnydd mewn costau i fodloni gofynion iechyd y cyhoedd, ac
- effeithiau niweidiol ar gyflawni busnes – rhoi staff ar ffyrlo, yr angen i ailgyfeirio ac ailflaenoriaethu adnoddau, ac ati.

Mae hynny, yn ei dro, wedi gwneud ein hamgylchedd gweithredu yn fwy heriol o lawer a bu'n rhaid i ni addasu'n sylweddol i ymateb i'r newidiadau hynny.

Casglom ddata a gwybodaeth allweddol ynglŷn â'r effeithiau cynnar a ganiataodd i ni lansi'r Gronfa Argyfwng Treftadaeth a ariennir gan y Loteri. Yna, defnyddiom y data hwnnw i gefnogi'r Gronfa Adferiad Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth gan DCMS a'r Gronfa Adferiad Her Werdd gan DEFRA yn Lloegr, yn ogystal â buddsoddiadau eraill mewn rhannau eraill o'r Deyrnas Unedig.

Yn ystod blwyddyn pan oedd llif arian a hylifedd yn allweddol i iechyd a goroesiad sefydliadau, roeddem wedi gallu ychwanegu mwy na £400miliwn i'r sector i gefnogi prosiectau, helpu cymunedau, diogelu swyddi a sicrhau goroesiad rhannau mawr o'r sector efallai na fyddent wedi llwyddo i ddod trwy'r argyfwng fel arall.

Mae'n bleser gennyf adrodd bod ein trefniadau llywodraethu, o barhad busnes i ddylunio sefydliadol i reoli risg i wneud penderfyniadau ac, wrth gwrs,

dyfarnu grantiau, wedi caniatáu i ni nid yn unig weithredu trwy'r argyfwng ond darparu ystod eang o ymatebion ledled y Deyrnas Unedig sydd wedi bod yn allweddol i ddiogelu'r sector treftadaeth.

Mae trefniadau llywodraethu'r Gronfa wedi bod yn gydnerth ac yn hyblyg drwy gydol y flwyddyn a'r argyfwng hyd yma.

Adolygiad Llywodraethu

Fel yr amlinellwyd yn y datganiad hwn y llynedd, comisiynom adolygiad annibynnol o'n llywodraethu mewnol yn 2019–20. Roedd y Bwrdd yn cefnogi canfyddiadau ac argymhellion yr adolygiad, a pharatôdd y tîm Cyfreithiol a Llywodraethu gynllun gweithredu ar gyfer y prif argymhellion. Ers hynny, rydym wedi gweithredu bron pob un o'r argymhellion, er bod rhai wedi cael eu hoedi oherwydd yr argyfwng.

Roedd y prif feysydd argymhellion a fabwysiadwyd fel a ganlyn, ynghyd â nodyn ar ein cynnydd:

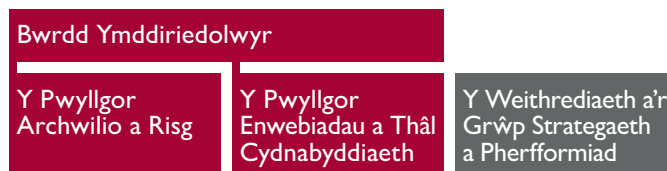
- symud i nifer llai o Ymddiriedolwyr (9 neu 10) – mae hyn ar waith bellach, mae sawl Ymddiriedolwr wedi ymddeol, ac mae gan ein hadran noddi (DCMS) ymgyrch recriwtio ar waith ar gyfer Ymddiriedolwyr newydd. Disgwyliwn i'r Ymddiriedolwyr newydd fod yn eu swydd erbyn diwedd yr haf/dechrau'r hydref.
- cael Ymddiriedolwyr i gadeirio Pwyllgorau Ardal yn Lloegr fel bod trefniadau'r rhain yn debyg i bwyllgorau Cymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon – bydd hyn yn derbyn sylw trwy'r ymgyrchoedd recriwtio uchod.
- datblygu matricesau sgiliau ar gyfer Ymddiriedolwyr ac Aelodau Pwyllgor sy'n ymdrin â sgiliau busnes, llywodraethu corfforaethol a threftadaeth – mae'r rhain wedi'u cwblhau bellach ac yn cael eu defnyddio yn ein hymgyrchoedd recriwtio ein hunain a'r rhai a arweinir gan DCMS.
- adnewyddu Cylch Gorchwyl y Bwrdd a'i Bwyllgorau – mae'r rhain wedi'u cwblhau bellach ac yn cael eu cymhwyso.
- mewn cydweithrediad â DCMS, adolygu tâl cydnabyddiaeth Ymddiriedolwyr i gynorthwyo wrth ddatblygu lluosogrwydd ac amrywiaeth well ar draws Ymddiriedolwyr – mae hyn wedi'i gwblhau a daeth y trefniadau newydd i rym ar 1 Ebrill 2021.
- ymgymryd ag adolygiad mewnol tebyg gyda'r un amcan ar draws Aelodau Pwyllgor – mae hyn wedi'i gwblhau hefyd a daeth y trefniadau newydd i rym ar 1 Ebrill 2020.
- ennyn diddordeb a mapio rhanddeiliaid yn well a gwella integreiddio Ymddiriedolwyr ac Aelodau Pwyllgor i'r rhain – mae hyn wedi'i gwblhau, mae cadeiryddion dros dro Ardaloedd Lloegr

wedi mynychu cyfarfodydd y Bwrdd yn ystod 2020–21, ac mae trefniadau cyfathrebu gwell ar draws pob corff llywodraethu.

- gwella ymgynffwrdd a hyfforddiant amrywiaeth, cydraddoldeb a chynhwysiad ynghyd ag arfarniadau perfformiad ar gyfer Ymddiriedolwyr ac Aelodau Pwyllgor – mae hyn wedi'i gwblhau'n rhannol a bu dull recriwtio llwyddiannus ar gyfer aelodau pwyllgor diweddar y byddwn yn ei ailadrodd mewn ymgynffwrdd yn y dyfodol. Bydd hyfforddiant penodol ar gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant ar gyfer y Bwrdd yn cael ei gynnal yn gynnar yn 2021–22.
- cau'r Pwyllgor Cyllid, Staffio ac Adnoddau a symud ei swyddogaethau i'r Bwrdd a'r Weithrediaeth – mae'r pwyllgor wedi cael ei gau, er bod rhywfaint o waith i'w wneud o hyd ar bennu dirprwyaethau, sy'n mynd rhagddo.
- creu Pwyllgor Enwebiadau a Thâl Cydnabyddiaeth i oruchwyllo rolau Ymddiriedolwyr, tâl cydnabyddiaeth a chefnogi penodiadau – mae hyn wedi'i gwblhau, a chyfarfu'r pwyllgor yn 2020–21 i oruchwyllo materion trosglwyddo a recriwtio aelodau pwyllgor.

Strwythur llywodraethu

Mae strwythur llywodraethu CGDG yn ystod 2020–21 wedi'i ddisgrifio yn y diagram isod. Parhaodd y Bwrdd a'i is-bwyllgorau fel y disgrifir, ochr yn ochr â'r Weithrediaeth a'r Grŵp Strategaeth a Pherfformiad.

Bwrdd Ymddiriedolwyr

Mae'r Bwrdd Ymddiriedolwyr yn gyfrifol am:

- roi arweinyddiaeth a chyfeiriad strategol
- cymeradwyo dulliau rheoli i ddiogelu adnoddau cyhoeddus
- cymeradwyo cyllidebau buddsoddi a gweinyddu
- goruchwyllo rheolaeth gyffredinol gweithgareddau CGDG
- adrodd ar stiwardiaeth arian cyhoeddus

Cynhaliodd y Bwrdd, sy'n gweithredu fel grŵp, naw cyfarfod yn ystod y flwyddyn i bennu polisi CGDG a gwneud penderfyniadau yn unol â'r polisi hwnnw. Mynychir y cyfarfodydd hyn gan y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Gweithredol. Roedd yr holl gyfarfodydd Bwrdd a gynhaliwyd yn 2020–21 yn ffurfio cworwm.

René Olivieri oedd cadeirydd dros dro'r Gronfa yn 2020–21 a chynhaliwyd cyfarfodydd cyswllt rheolaidd drwy gydol y flwyddyn rhyngddo ef, y Prif Weithredwr ac uwch aelodau staff. Mae'r Bwrdd wedi'i gyfansoddi'n gyfreithiol hyd at uchafswm o 15 o Ymddiriedolwyr, gan gynnwys y Cadeirydd. Penodwyd un Ymddiriedolwr newydd ac ymddeolodd un Ymddiriedolwr yn 2020–21.

Cyfradd bresenoldeb gyffredinol yr Ymddiriedolwyr yng nghyfarfodydd y Bwrdd oedd 100%. Mae'r Ymddiriedolwyr hefyd wedi dirprwyo rhai o'u gorchwylion i'r ddau bwyllgor a ddangosir uchod – mae'r pwyllgorau hyn yn goruchwyllo gweithgareddau rheoli ac yn cynnig arweiniad a chefnogaeth i uwch aelodau staff. Mae cofnodion cyfarfodydd pwyllgorau yn eitemau sefydlog ar agenda cyfarfodydd y Bwrdd, ac mae cadeiryddion y pwyllgorau'n darparu adroddiad llawn ar eu gweithgareddau hefyd.

Roedd presenoldeb yng nghyfarfodydd y Bwrdd a gynhaliwyd drwy gydol 2020–21 fel a ganlyn:

Ymddiriedolwr	Cyfarfodydd cymwys	Cyfarfodydd a fynychwyd
René Olivieri	9	9
Maria Adebawale-Schwarte	9	9
Y Farwnes Kay Andrews OBE	9	9
Jim Dixon	9	9
Dr Claire Feehily	9	9
Sarah Flannigan	9	9
Perdita Hunt OBE DL	9	9
Ray Macfarlane	9	9
Mukesh Sharma MBE DL	4	4
o 31 Awst 2020		
Dr David Stocker	9	9

Yn ystod 2020–21, mynychodd cadeiryddion Ardaloedd Lloegr gyfarfodydd y Bwrdd hefyd fel arsylwyr.

Tua diwedd 2020–21, ac wrth i ni symud i 2021–22, rydym yn wynebu trosiant sylweddol o ran yr Ymddiriedolwyr. Yn ogystal ag ymddeoliadau ar ddiwedd cyfnodau swydd, mae gennym nifer o ailbenodiadau posibl ac ymgynffwrdd recriwtio – yn nodedig Ymddiriedolwyr sy'n cynrychioli Ardaloedd Lloegr. Mae disgrifiadau o'r rôl wedi cael eu cwblhau'n derfynol i adlewyrchu'r cymysgedd sgiliau, gwybodaeth a daearyddiaeth sy'n angenrheidiol. Bydd yn hanfodol i'r ymgynffwrdd recriwtio hyn, a gynhelir gan ein hadran noddi, sef DCMS, arwain at gorff ymddiriedolwyr newydd cyn gynted ag y bo'n ymarferol.

Yn y cyfamser, rydym wedi rhoi trefniadau ar waith i gyflawni swyddogaethau, paneli dirprwyedig a phwyllgorau'r Bwrdd yn ystod yr haf 2021.

Cyfansoddiad y Bwrdd

O'r 10 o Ymddiriedolwyr a fynychodd y Bwrdd drwy gydol y flwyddyn, roedd 60% yn fenywaidd a 40% yn wrywaidd. Roedd dau (20%) Ymddiriedolwr yn dod o leiafrifoedd ethnig.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Gwrthdaro buddiannau'r Bwrdd

Mae'r Ymddiriedolwyr a'r staff hefyd yn gyfrifol am sicrhau bod eu cofnodion ar y Gofrestr Buddiannau yn cael eu cynnal a'u diweddarau, fel y bo'r angen. Mae'r tîm Cyfreithiol a Llywodraethu yn goruchwyllo proses sy'n sicrhau bod y cofnodion hyn yn cael eu diweddarau bob blwyddyn. Ar ddechrau pob cyfarfod o'r Bwrdd, gofynnir i'r holl Ymddiriedolwyr a staff ddatgan unrhyw wrthdaro buddiannau posibl. Nodir y rhain yn y cofnodion pan ystyrir bod y mater yn gyfystyr â gwrthdaro a bydd Ymddiriedolwyr a staff yn tynnu'n ôl o drafodaethau'r Bwrdd ar y materion hynny.

Pwyllgor Archwilio a Risg

Cyfarfu'r pwyllgor ar bedwar achlysur yn ystod y flwyddyn a bu cworwm ym mhob cyfarfod. Fe'i cadeirir gan Ymddiriedolwr.

Mae'r Prif Weithredwr yn mynychu bob cyfarfod pwyllgor gyda'r Cyfarwyddwyr Gweithredol Cyflawni Busnes a Gwasanaethau Busnes – mae aelodau staff eraill yn bresennol fel y bo'r angen. Cefnogir a gwasanaethir y pwyllgor gan dîm Cyfreithiol a Llywodraethu'r Gronfa. Mae archwilwyr allanol (y Swyddfa Archwilio Genedlaethol) ac archwilwyr mewnol (BDO) y Gronfa'n mynychu'r cyfarfodydd hefyd. Mae'r pwyllgor yn cynnal sesiynau yn y dirgel eu hunain cyn cyfarfodydd a hefyd trafodaethau preifat gyda'r archwilwyr cyn y cyfarfodydd.

Yn ogystal ag Ymddiriedolwyr, mae aelodau annibynnol anweithredol yn aelodau o'r pwyllgor hefyd – sef David Michael a Carole Murray.

Cytunodd y pwyllgor ar strategaeth archwilio dros nifer o flynyddoedd gyda BDO pan gawsant eu penodi ac roedd yr adolygiadau a gyflawnwyd yn 2020–21 ac a adroddwyd i'r pwyllgor yn cyfateb i'r dull strategol hwnnw. Cymeradwyir cynllun un flwyddyn manwl o adolygiadau archwilio mewnol bob blwyddyn.

Derbyniodd y pwyllgor adroddiadau yn ystod y flwyddyn ar:

- ddatblygu cynhyrchion newydd
- system rheoli buddsoddiadau
- mesuau perfformiad allweddol ac adrodd ar berfformiad
- cyllidebu a rhagolygu
- rheolaethau ariannol craidd
- materion amgylcheddol a chynaliadwyedd
- cynllunio parhad busnes

Rhennir cofnodion y pwyllgor ac adroddiadau cryno gyda'r Bwrdd. Mae cadeirydd y pwyllgor yn rhoi diweddariad ar lafar i'r Bwrdd ar fusnes a phenderfyniadau'r pwyllgor hefyd. Yn y modd hwn, mae'r Bwrdd yn cael sicrwydd o waith y pwyllgor hwn ynglŷn ag effeithiolrwydd y system rheolaeth

fewnol a'r arferion rheoli risg ac ansawdd y data a dderbynnir.

Mae'r pwyllgor yn adolygu Adroddiadau Blyneddol a Chyfrifon Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol a Chronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol hefyd. Yn ystod 2020–21, yn ogystal â'r adroddiadau a'r cyfrifon uchod, ystyriodd y pwyllgor y canlynol hefyd:

- y trefniadau ar gyfer rheoli risg a pharhad busnes yn ystod yr argyfwng
- archwiliad manwl o'r System Rheoli Buddsoddiadau
- achosion o dwyll a honiadau o dwyll, gan gynnwys asesiad risg ac asesiad ôl-werthuso ynglŷn â thwyll ar gyfer ein rhaglenni cymorth grant yn ystod yr argyfwng
- trefniadau caffael, gan gynnwys unrhyw eithriadau i dendrau caffael arferol

Roedd presenoldeb yng nghyfarfodydd y Pwyllgor drwy gydol 2020–21 fel a ganlyn:

Ymddiriedolwr	Cyfarfodydd cymwys	Cyfarfodydd a fynychwyd
Dr Claire Feehily <i>Cadeirydd</i>	4	4
Maria Adebawale-Schwarte	4	3
Perdita Hunt OBE DL	4	3
David Michael	4	3
Carole Murray	4	4

Pwyllgor Enwebiadau a Thâl Cydnabyddiaeth

Cyfarfu'r pwyllgor ar un achlysur yn ystod y flwyddyn i drafod yr opsiynau ar gyfer recriwtio aelodau pwyllgor newydd yn 2021–22, gan gynnwys risgiau gwybodaeth fusnes, setiau sgiliau a pharhad busnes y pwyllgor. Cadeirir y pwyllgor gan yr Uwch Ymddiriedolwr Annibynnol ac mae'n cynnwys tri Ymddiriedolwr arall. Mae'r Prif Weithredwr a Chyfarwyddwyr Gweithredol Cyflawni Busnes a Gwasanaethau Busnes yn mynychu'r pwyllgor hefyd.

Roedd presenoldeb yng nghyfarfod y Pwyllgor yn 2020–21 fel a ganlyn:

Ymddiriedolwr	Cyfarfodydd cymwys	Cyfarfodydd a fynychwyd
Perdita Hunt OBE DL <i>Cadeirydd</i>	1	1
Jim Dixon	1	1
Ray Macfarlane	1	1
René Olivieri	1	1

Dirprwyo gwneud penderfyniadau am grantiau

Yn 2020–21, dirprwyodd y Bwrdd wneud penderfyniadau ar gyfer rhai grantiau i is-set o Ymddiriedolwyr sy'n gweithredu fel paneli'r Bwrdd. Ymdriniodd hyn â phenderfyniadau ar gyfer y rhaglenni canlynol:

- Parciau i Bobl (yn Lloegr roedd hwn yn banel ar y cyd gyda Chronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol)
- Y rhaglenni argyfwng a ariennir gan DCMS, DEFRA, Llywodraeth Cymru, Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon a Swyddfa Gogledd Iwerddon

Cyflwynwyd y rhaglen argyfwng, sef Cronfa Adferiad Diwylliannol 1 (CRF1), mewn partneriaeth â Historic England. Sefydlwyd panel cynghori, wedi'i ffurfio o gynrychiolwyr Historic England a CGDG, o dan femorandwm cyd-ddealltwriaeth. Roedd aelodau'r panel hwn yn cynnwys Comisiynwyr Historic England, Ymddiriedolwyr CGDG, a Phrif Weithredwyr a chyfarwyddwyr gweithredol y ddau sefydliad. Gwnaeth Ymddiriedolwyr CGDG a oedd ar y panel hwn benderfyniadau grant ar ôl eu trafod gyda chydweithwyr ar y panel cynghori. Roedd Bwrdd Goruchwyllo CRF hefyd a wnaeth awgrymiadau ac argymhellion ac a gyflawnodd y swyddogaeth graffu a'r cyfranogiad yr oedd eu hangen ar DCMS ac eraill.

Cyflwynwyd y rhaglen ddilynol, sef CRF2, mewn partneriaeth â Historic England hefyd. Cyfarfu Panel Argymhellion ar y Cyd (wedi'i ffurfio o gynrychiolwyr y Gronfa Treftadaeth a Historic England) i gytuno ar argymhellion ar gyfer yr holl geisiadau. Anfonwyd argymhellion ar geisiadau a oedd yn gofyn am fwy nag £1 filiwn at y Bwrdd Adferiad Diwylliannol, sef Bwrdd annibynnol a gynullwyd gan DCMS, ar gyfer sylwadau.

Mae'r Ymddiriedolwyr wedi dirprwyo eu cyfrifoldebau gwneud grantiau ar gyfer mathau a gwerthoedd penodol o grantiau'r Loteri i bwyllgorau gwlad ac, yn Lloegr, pwyllgorau ardal. Yn dilyn ein haidrefnu mewnol a ddaeth i rym ym mis Ebrill 2019, mae chwech o'r pwyllgorau hyn (tair gwlad a thair ardal o Loegr) ac roedd pob un yn cynnwys Ymddiriedolwr. Yn ogystal â gwneud penderfyniadau grant, mae'r Pwyllgorau hyn yn rhoi cyngor i'r Bwrdd ar flaenoriaethau yn eu hardal ac yn gweithredu fel eiriolwyr dros waith y sefydliad fel corff dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Cyfarfu Cadeiryddion y Pwyllgorau Gwlad ac Ardal â Chadeirydd y Bwrdd a'r Prif Weithredwr, ynghyd ag uwch aelodau staff yn ystod y flwyddyn.

Hefyd, mae'r Ymddiriedolwyr wedi dirprwyo'r cyfrifoldeb am wneud penderfyniadau am grantiau o dan £250,000 i staff, yn benodol Cyfarwyddwyr Gwlad ac Ardal mewn Gwledydd ac Ardaloedd o Loegr. Cyflwynir adroddiad blynyddol am effaith grantiau wedi'u dirprwyo ar draws yr holl Bwyllgorau i'r Bwrdd. Adroddir yr holl benderfyniadau a wneir gan Bwyllgorau a staff i'r Bwrdd.

Roedd yr Ymddiriedolwyr hefyd wedi dirprwyo'r cyfrifoldeb am wneud penderfyniadau am grantiau yn y Gronfa Argyfwng Treftadaeth yn ystod yr haf 2020 (roedd y rhain yn ddyfarniadau hyd at £250,000).

Y Weithrediaeth a'r Grŵp Strategaeth a Pherfformiad
Mae'r Bwrdd wedi dirprwyo rheolaeth o ddydd i ddydd i'r Prif Weithredwr.

Daeth Gweithrediaeth sy'n cynnwys y Prif Weithredwr a'r tri Chyfarwyddwr Gweithredol ar gyfer pob adran i rym yn 2019 ac mae wedi parhau ers hynny. Mae'r Weithrediaeth hon yn gyfrifol am faterion rheolaeth strategol ehangach a chyflawni busnes yn y Gronfa. Mae'r Weithrediaeth yn cyfarfod yn wythnosol.

Mae'r Grŵp Strategaeth a Pherfformiad yn cynnwys uwch Gyfarwyddwyr a staff ar draws y tair adran ac mae'n gyfrifol am sganio'r gorwel, rheoli perfformiad o ddydd i ddydd a chynllunio corfforaethol. Cyfarfu'r Grŵp yn rheolaidd a daeth y Weithrediaeth i sawl un o'r cyfarfodydd hyn hefyd.

Mae pob Cyfarwyddwr Gweithredol yn darparu adroddiad misol i'r Bwrdd ar weithgareddau a materion sydd o fewn eu cylch gwaith.

Trefniadau parhad busnes

Ym mis Mawrth 2020, rhoddwyd ein Cynlluniau Parhad Busnes ar waith i ymateb i'r argyfwng. Cyfarfu'r Weithrediaeth ar ffurf y Tîm Rheoli Argyfwng ddwywaith yr wythnos i oruchwyllo ymateb y Gronfa a rhyngweithiadau â rhanddeiliaid a llywodraethau ledled y Deyrnas Unedig, ac i gefnogi'r Bwrdd.

Cyfarfu'r Tîm Parhad Busnes ddwywaith yr wythnos, o fis Ebrill tan fis Mehefin, i weithredu agweddau gweithredol manwl y busnes a'n cynllun ymateb. Roedd cyfansoddiad y tîm hwn yn adlewyrchu'r gwahanol dimau yn yr adran a'r gwahanol anghenion yng nghamau cynnar yr argyfwng.

Gweithiodd ein trefniadau parhad busnes yn unol â'r bwriad, ac ni tharfwyd ar unrhyw ran o'n busnes yn ystod y flwyddyn.

Dyluniad a strwythur y sefydliad

Yn ystod y flwyddyn, fel Prif Weithredwr, gweithredais strwythur tair adran, sef:

- Arloesedd a Mewnwelediad Busnes (strategaeth, polisi, data a mewnwelediad, ynghyd â marchnata a chyfathrebu)
- Cyflawni Busnes (cyflawni gweithredol)
- Gwasanaethau Busnes (swyddogaethau cymorth)

Datblygir y cynllun gweithredu blynyddol – y Cynllun Busnes – bob blwyddyn ochr yn ochr â chynllunio cyllidebau ariannol a rhaglenni buddsoddi. Yn yr un modd â blynyddoedd blaenorol, gwnaethom integreiddio rheoli risgiau'n agos i'r broses cynllunio busnes. Trafodir y Cynllun Busnes gyda'n hadran noddi, sef DCMS.

Mae DCMS hefyd yn pennu cyfarwyddiadau polisi ac ariannol yr ydym wedi cydymffurfio â nhw yn ein gweithgareddau Loteri Genedlaethol. Mae

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Llywodraethau'r Alban a Chymru wedi cyhoeddi rhai cyfarwyddiadau polisi mewn perthynas â gweithgareddau'r Loteri Genedlaethol yn y gwledydd hynny hefyd, ac rydym wedi cydymffurfio â nhw. Mae gennym gyfarwyddiadau polisi gan DCMS ar gyfer Lloegr hefyd.

Yn ogystal, gweithredom yn unol â Chytundeb Rheoli a Memorandwm Ariannol rhyngom ni a DCMS. Ategir hyn gan gyfarfodydd rheolaidd â swyddogion DCMS a Dosbarthwyr eraill y Loteri Genedlaethol.

Strategaeth gorfforaethol

Lansiwyd ein Strategaeth Gorfforaethol ychydig dros dair blynedd yn ôl, a ddarparodd 'fantell drosgynnol' ar gyfer ein gweithgareddau ar lefel uchel. Fe'i cefnogir gan ystod o ymatebion corfforaethol eraill sy'n darparu mwy o fanylder mewn meysydd gweithredol, strategol a pholisi penodol, gan gynnwys ein:

- Fframwaith Ariannu Strategol ar gyfer buddsoddi arian y loteri
- cynlluniau busnes
- strategaethau busnes ar gyfer meysydd swyddogaethol unigol, er enghraifft ein Strategaeth Ddigidol

Bydd y Loteri Genedlaethol yn parhau fel ein ffynhonnell incwm fwyaf arwyddocaol dros y blynyddoedd i ddod, a'r ffocws ar gyfer y rhan fwyaf o'n gweithgareddau. Fodd bynnag, yn 2020–21, buddsoddom bron £190miliwn mewn rhaglenni cymorth grant, i ymateb i'r pandemig yn bennaf.

Mae'r Strategaeth Gorfforaethol yn atgyfnerthu'r cyfeiriad yr ydym wedi bod yn ei ddilyn ers nifer o flynyddoedd, gan ddisgrifio ein rôl fel y ffynhonnell gyllid fwyaf ar gyfer treftadaeth ar draws y Deyrnas Unedig, a chan gymryd camau pellach tuag at sefyllfa arweinyddiaeth gryfach, gyda phwyslais penodol ar gyfleoedd y tu hwnt i roi grantiau yn unig. Y nod yw symbylu newid a chynyddu ein heffaith ar draws treftadaeth y Deyrnas Unedig trwy gryfhau ein rôl arweinyddiaeth a dadlau dros y buddion y gall treftadaeth eu cyflwyno i gymdeithas.

Ymgymherom â darn sylweddol o waith ar ein pwerau ac awdurdodau yn ystod y flwyddyn hefyd, a byddwn yn gweithio ochr yn ochr â chydweithwyr yn DCMS wrth symud ymlaen â hyn yn ystod 2021–22.

Fframwaith Ariannu Strategol

Lansiwyd ein Fframwaith Ariannu Strategol newydd yn 2019. Mae'r fframwaith hwn yn para tan 2024, ac mae'n cynrychioli datganoli gwneud penderfyniadau'n sylweddol ar draws y Deyrnas Unedig gyfan fel rhan o'n cynigion i ddosbarthu mwy nag £1biliwn o arian y Loteri Genedlaethol i dreftadaeth y Deyrnas Unedig.

Mae penderfyniadau ar fwy nag 80% o holl grantiau Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol yn cael eu

gwneud yng Nghymru, yr Alban, Gogledd Iwerddon ac Ardaloedd Lloegr.

Mae ein dull yn cynnwys:

- pwyslais mawr ar natur, cymunedau a sicrhau bod pawb yn gallu mwynhau treftadaeth – tair blaenoriaeth bennaf y bobl a ymatebodd i'r ymgynghoriad
- modelau buddsoddi newydd, gan symud y tu hwnt i grantiau i gynnwys benthyciadau a phartneriaethau, sydd wedi'u dylunio i ddenu eraill i fuddsoddi arian ochr yn ochr â'r Loteri Genedlaethol
- mwy o gefnogaeth ar gyfer dulliau masnachol, cynaliadwy o fynd i'r afael â threftadaeth sydd mewn perygl o gael ei cholli
- buddsoddiad a chefnogaeth i helpu sefydliadau treftadaeth i fod yn fwy cynaliadwy yn ariannol
- gofyniad i bob prosiect treftadaeth sy'n derbyn cyllid fod yn amgylcheddol gynaliadwy
- prosesau ariannu symlach, mwy effeithlon ac wedi'u rhesymoli
- mwy o ymgysylltiad a chefnogaeth mewn cymunedau sydd wedi bod yn llai llwyddiannus wrth sicrhau cyllid yn y gorffennol
- cefnogaeth barhaus ar gyfer prosiectau graddfa fawr, eiconig dros £5miliwn

Mae ein portffolio buddsoddi, sy'n symlach ac yn haws cael mynediad ato, yn cynnwys:

- Grantiau'r Loteri Genedlaethol ar gyfer Treftadaeth – rhaglen agored ar gyfer unrhyw fath o brosiect treftadaeth rhwng £3,000 a £5miliwn
- ymgyrchoedd wedi'u hariannu ac ymgyrchoedd eraill a ddyluniwyd i fodloni anghenion strategol neu fylchau mewn ariannu
- cyllid ar y cyd i gyflwyno mentrau strategol mewn partneriaeth â sefydliadau eraill, megis y bartneriaeth Sbardunwr Parciau'r Dyfodol gyda'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol
- buddsoddiadau cymdeithasol fel cronfeydd effaith a benthyciadau

Mae'r dull a'r portffolio cyffredinol yn adlewyrchu'r ymarfer ymgynghori cynhwysfawr a gyflawnwyd gennym gyda chwaraewyr y Loteri Genedlaethol a rhanddeiliaid allweddol ar draws y sectorau treftadaeth cyn lansio'r Fframwaith Ariannu Strategol.

Yn ystod 2020–21, gwnaethom y penderfyniad anodd i atal y rhaglenni agored dros dro. Gwnaed hyn i ganiatáu i ni ddatblygu ac yna cyflwyno ein hymateb a ariannwyd gan y loteri i'r argyfwng, ac i

ddarparu'r gallu i gyflawni ein rhaglenni cymorth grant yn ein swyddogaeth fel Cronfa Goffa. Ailagorwyd rhaglenni o dan y Fframwaith Ariannu Strategol ym mis Chwefror 2021, a disgwyliwn gyflawni portffolio llawn o raglenni'r Loteri yn 2021–22 o dan y Fframwaith Ariannu Strategol, er hynny gyda phwyslais ar ganlyniadau penodol sy'n gysylltiedig â'r argyfwng.

Rheoli risg a rheolaeth fewnol

Mae ein system rheoli risg a rheolaeth fewnol wedi'i chynllunio i reoli risg i lefel dderbyniol yn hytrach na dileu risg i bolisiâu, nodau ac amcanion. Felly, gall ddarparu sicrwydd rhesymol yn unig yn hytrach na sicrwydd llwyr. Yn arbennig, credaf yn bendant y dylai rheoli risg gydbwyso arloesedd neu newid i fusnes, lle y bo angen hyn. Mae ein prosesau rheoli risg wedi'u seilio ar egwyddorion y *Llyfr Oren: Rheoli Risg – Egwyddorion a Chysyniadau*, a gyhoeddwyd gan y Trysorlys. Mae'r system rheolaeth fewnol wedi'i seilio ar broses barhaus a gynlluniwyd i amlygu a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisiâu, nodau ac amcanion ac i werthuso tebygolrwydd gwireddu'r risgiau hynny a'r effaith pe bai hynny'n digwydd.

Caiff pob proses pennu polisi a phenderfynu ynglŷn â grantiau eu llywio gan ddiwylliant a dull rheoli risg CGDG. Ychydig flynyddoedd yn ôl, gwnaethom archwilio ein dull rheoli risg fel rhan o ymarfer ehangach ynglŷn â sicrwydd ar draws CGDG. Rydym wedi parhau i weithredu'r dull hwn yn 2020–21, er hynny wedi'i addasu i weddu i anghenion yr argyfwng. Addasom y dull i sicrhau cydbwysedd rhwng ehangder y risgiau strategol a dyfnder anghenion sicrwydd. Rhoddwyd diweddariadau misol i'r Bwrdd yn ystod yr argyfwng ar risgiau strategol, enw da a gweithredol, yn ogystal ag asesiadau risg mewn meysydd fel agweddau masnachol, hylifedd a gwleidyddol hefyd. Yn olaf, darparwyd asesiadau risg mewn perthynas â'r sector treftadaeth ehangach i gefnogi ein buddsoddiadau o ffynonellau cymorth grant a'r loteri. Ystyriodd y timau Parhad Busnes a Rheoli Argyfwng risgiau yn eu cyfarfodydd rheolaidd yn ystod y flwyddyn.

Mae'r cofrestrau/asesiadau risg a'r broses sylfaenol yn aseinio perchennog risg sy'n atebol i'r Prif Weithredwr am reoli'r risg honno'n effeithiol. Mae'r cofrestrau hefyd yn nodi risgiau cysylltiedig fel bod unrhyw "effaith luosi" yn cael ei hystyried. Mae'n gwahaniaethu hefyd rhwng y lefel risg "gynhenid" (effaith a thebygolrwydd) a'r lefel risg "weddioliol" fel bod modd barnu effeithiolrwydd mesurau rheoli a dulliau sydd eisoes yn bodoli ar gyfer lliniaru'r risg. Mae hynny hefyd yn galluogi perchennog y risg i adnabod mesurau pellach y mae eu hangen i ddod â'r risg o fewn yr awydd a'r dyddiadau penodol ar gyfer y camau hynny. Yn ystod yr argyfwng, rydym wedi addasu ein dulliau o adrodd am risgiau i'r Bwrdd a'r

Pwyllgor Archwilio a Risg i adlewyrchu natur ddynamig y risgiau, y risgiau allanol a mewnol o'r argyfwng, tueddiadau, patrymau a rhag-amcanestyniadau o risgiau.

Adolygodd y Bwrdd ei awydd am risg ar gyfer 2020–21 hefyd, a pharhaodd i adlewyrchu awydd cynyddol am newid busnes a'r angen i fod yn ymatebol i'r risgiau a gyflwynir gan y pandemig.

Rydym yn cydnabod hefyd y dylid annog cymryd risgiau ac arloesedd a ystyrir yn drylwyr i gyflawni amcanion CGDG. Credaf fod y Gronfa'n dangos arloesedd yn ei dewis o ddyfarniadau grant ac nad yw'n bodloni ar wneud penderfyniadau sy'n rhydd rhag risg yn unig. Mewn argyfwng, roedd yn bwysicach nag erioed sicrhau bod ein buddsoddiad yn ymestyn mor eang i gymunedau â phosibl, boed hynny trwy arian y Loteri Genedlaethol neu gymorth grant.

I'r perwyl hwn, rydym yn barod i dderbyn na fydd rhai o'r sefydliadau yr ydym yn rhoi grantiau iddynt yn dangos cymhwysedd llawn wrth weinyddu'r grant hwnnw yn y pen draw. Rydym yn dysgu ein gwersi, yn gwella ein prosesau ac, mewn rhai amgylchiadau anghyffredin, yn diddymu'r grant. Mewn achosion pan fyddwn yn amau twyll neu ymddygiad amhriodol, byddwn yn adrodd yr achos i'r heddlu i'w ymchwilio ymhellach. Rwy'n cymeradwyo pob diddymiad ac mae hyn yn fy ngalluogi i fonitro'r swm bob blwyddyn er mwyn darparu sicrwydd ynglŷn â'n gweithdrefnau asesu a monitro.

Fel y gellir ei weld o'r nodyn perthnasol i'r cyfrifon, mae nifer y grantiau a ddiddymir yn fach iawn o gymharu â nifer y grantiau rydym yn eu dosbarthu bob blwyddyn. Ar y llaw arall, mae'r lefel uchel o fodlonrwydd cwsmeriaid a ddangosir mewn arolygon annibynnol yn awgrymu nad yw ein harferion gweithio'n ormod o faich ar ymgeiswyr. O ganlyniad i hyn, gallaf ddod i'r casgliad nad oes unrhyw achos pryder ynglŷn â lefel y risg sy'n rhan ymhlyg o'n prosesau rhoi grantiau.

Yn 2020–21, ystyriodd CGDG mai'r canlynol oedd y meysydd risg mwyaf arwyddocaol:

- rheoli incwm y Loteri trwy'r argyfwng ochr yn ochr â'n hamlygiad hylifedd, ein hamcanestyniadau cyllid tymor hir a'r gallu i ariannu ein rhwymedigaethau
- ein gallu i ddarparu buddsoddiadau arian parod tymor byr i'r sector ar unwaith cyn cynlluniau cymorth (fel benthychiadau busnes, ffyrlo, ac ati) a rhaglenni cymorth grant ehangach y llywodraeth
- capasiti a chydnerthedd yn y sector i ganiatáu i ymyriadau o'r fath fod yn effeithiol
- cynllunio ar gyfer parhad busnes a'i roi ar waith
- lles ac iechyd meddwl ein timau

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

- yr heriau a gyflwynir gan yr argyfwng hinsawdd ac ecolegol
- datblygu'r system rheoli buddsoddiadau newydd
- deall a rheoli ymadawiad y Deyrnas Unedig o'r Undeb Ewropeaidd
- sicrhau bod ein data a'n mewnwelediadau'n cael eu defnyddio i gael yr effaith fwyaf
- sicrhau ein bod yn cyflawni newidiadau diwylliannol ar draws y Gronfa i gefnogi'r newidiadau y mae'n rhaid i ni eu cyflwyno

Mae gan bob un o'r risgiau hyn berchennog risg ar y lefel Weithredol sydd â'r dasg o reoli'r risg a sicrhau yr ymgwymerir â chymau lliniaru priodol. Credaf ein bod wedi rheoli'r risgiau hynny'n effeithiol drwy gydol 2020–21.

Ymagwedd at risgiau twyll a gwybodaeth

Mae gan CGDG bolisi twyll sy'n cael ei adolygu bob blwyddyn. Mae holl staff CGDG yn ymgymryd â hyfforddiant Ymwybyddiaeth o Dwyll. Mae hyn yn canolbwyntio ar risg twyll o ran:

- rhoi grantiau
- caffael/rheoli contractau
- meysydd twyll cyffredinol

Mae'r hyfforddiant yn adnabod meysydd risg twyll ar gyfer CGDG hefyd, a sut y gellid adnabod y rhain a mynd i'r afael â nhw i leihau risg twyll.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi gwella ymwybyddiaeth o risg a threfniadau cywain gwybodaeth gyda dosbarthwyr eraill y Loteri Genedlaethol a pharhaom â hyn y llynedd trwy rannu gwybodaeth yn well, cyfuno adnoddau ac ystyried defnyddio trydydd partïon arbenigol i adnabod risg twyll. Rydym yn parhau i adrodd pob achos posibl o dwyll i'r heddlu ac yn cysylltu â nhw'n weithredol yn y cyfryw achosion i sicrhau ymchwiliad effeithiol.

Yn 2019–20, ymgwymerom â gwaith arwyddocaol i adnewyddu ein gwaith yn y maes hwn ac i gyd-fynd â Safon Swyddogaethol y Llywodraeth ar Dwyll (GovS013: Gwrth-dwyll). Rydym wedi gwella arweiniad a pholisi mewn meysydd megis:

- polisi a chynllun ymateb i dwyll, llwgrwobrwyfaeth a llygredigaeth
- strategaeth wrth-dwyll
- asesiad risg twyll
- ein cynllun gweithredu blynyddol

Ymsefydlwyd hyn ymhellach yn ystod 2020–21. Fel y crybwyllwyd yn gynharach, gwnaethom gydnabod a deall yn gynnar iawn yn yr argyfwng y rheidrwydd gan lywodraethau ledled y Deyrnas Unedig i sicrhau ymyriadau cynnar effeithiol ac, yn enwedig, rhoi arian

parod i'r sectorau diwylliannol a threftadaeth ehangach. Cydnabyddwn hefyd yr awydd risg ehangach ar gyfer hyn y tu allan i'r Gronfa, a gweithiom ochr yn ochr â DCMS, DEFRA ac ati i fodloni eu gofynion yn hyn o beth.

Sylweddolom hefyd, ac rydym yn parhau i sylweddoli, bod yr amgylchedd newydd hwn wedi creu risg uwch o dwyll a gwallau. Parhaom i ddefnyddio ein trefniadau gwrth-dwyll presennol ac ychwanegu atynt gydag offer a gwasanaethau newydd gan Swyddfa'r Cabinet. Rydym hefyd yn aelodau o sefydliad cronfa ddata dwyll ar draws y diwydiant ac yn cymharu gwybodaeth gan ein grantïon â'r gronfa ddata hon. Tynhawyd archwiliadau diwydrwydd dyladwy cyn-dyfarnu, ac fe'u cynhaliwyd gan ein haseswyr hyfforddedig a phrofiadol ar yr holl geisiadau yn rhan o'n proses asesu i sicrhau bod yr ymgeiswyr yn bodloni'r meini prawf ariannu.

At hynny, rydym hefyd yn defnyddio offeryn diwydrwydd dyladwy'r Llywodraeth i gynnal archwiliadau cyn dyfarnu sy'n amlygu meysydd risg i lywio penderfyniadau ynglŷn â rhoi grantiau. Mae'r penderfyniadau'n cael eu gwneud gan banel penderfynu y mae trefniadau llywodraethu clir ar waith ar ei gyfer. Roedd cynrychiolwyr ein partner, sef Historic England, ar y panel penderfynu. Mae archwiliadau ôl-ddyfarnu'n cynnwys dilysu data gydag asiantaethau atal twyll, archwilio sampl a monitro ar hyd cyfnod y grant. Diweddarwyd arweiniad mewnol ar archwiliadau ôl-ddigwyddiad i sicrhau bod y dull yn cael ei weithredu'n gyson yn y sefydliad drwyddo draw.

Roedd pob rhaglen grant (a ariannwyd gan y Loteri neu gymorth grant) yn destun Asesiad Risg Twyll a gwblhawyd gan y Gronfa ac a ddilyswyd gan DCMS. Roedd gan bob rhaglen gynllun gweithredu sicrwydd ôl-ddigwyddiad a adolygwyd yn rheolaidd. Mae'r gwaith twyll ac ôl-ddigwyddiad wedi cael ei adolygu'n annibynnol i ni gan ein partneriaid archwilio mewnol yn BDO. Mae'r adborth gan DCMS a Swyddfa'r Cabinet ar ein gwaith wedi bod yn gadarnhaol ac wedi rhoi sicrwydd ychwanegol.

Yn 2020–21, asesom ein hunain hefyd yn erbyn Model Aeddfedrwydd Grantiau Swyddfa'r Cabinet o ganlyniad i ofyniad gan DCMS. Yn rhan o hyn, bu'n rhaid cynnal adolygiad annibynnol o'n trefniadau hunanasesu, a wnaed gan BDO. Dangosodd ein hasesiad ni ac asesiad BDO lefelau uchel iawn o gydymffurfio â'r meini prawf a amlinellir yn y model.

Mae gan CGDG bolisi risg gwybodaeth hefyd sy'n cydymffurfio ag arweiniad Swyddfa'r Cabinet a'r Fframwaith Polisi Diogelwch. Mae'r holl staff newydd yn cael arweiniad ar ddiogelwch gwybodaeth, diogelu data a Rhyddid Gwybodaeth fel rhan o'u hymgynefino.

Ym mis Rhagfyr 2020, cawsom achrediad Cyber Security Plus unwaith eto. Tua diwedd y flwyddyn,

cynhaliom hunanasesiad yn y maes hwn hefyd yn erbyn model rhestr wirio'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol, a chanfuom fod hyn yn rhoi sicrwydd effeithiol o'n gwaith, er y cydnabyddwn y risgiau parhaus yn y maes hwn, yn enwedig yn ystod y pandemig.

Rydym hefyd yn cydymffurfio ag arweiniad y llywodraeth ar dryloywder gwariant, contractau ac ati. Yn 2020–21, fe barhaom i wella mesurau rheoli a phrosesau caffael.

Modelau hollbwysig i fusnes

Rwy'n ystyried ein bod yn cydymffurfio â'r argymhellion sydd wedi'u cynnwys yn Adroddiad Macpherson. Rwy'n barnu ein bod yn defnyddio un model sy'n hollbwysig i fusnes – y rhagolwg llif arian a ddefnyddir i bennu cyllidebau grant blynyddol allan o'n hincwm gan y Loteri Genedlaethol. Rydym yn anelu at sicrhau ein bod yn dyfarnu'r swm mwyaf posibl o ran lefel y grantiau heb beri'r risg o redeg allan o arian parod neu orymestyn ein hunain. Crëwyd y model tua 15 mlynedd yn ôl ac mae'n parhau'n bennaf ar ei ffurf wreiddiol ar wahân i estyn ei gylch bywyd. Mae'r model wedi cael ei ddefnyddio yn erbyn sefyllfaoedd o lefelau gwahanol o incwm gan y Loteri Genedlaethol, cyfraniadau untro i'r Gemau Olympaidd, a rhaglenni grant arwyddocaol newydd, ac rydym wedi gweld ei fod yn darparu rhagolwg rhesymol o'n cynaliadwyedd ariannol.

Datblygom hefyd fodel llif arian atodol yn 2020–21 i helpu i gynllunio a rheoli risgiau llif arian a hylifedd y Loteri ar hyd y flwyddyn. Mae hyn wedi gweithio'n dda iawn ac wedi bod yn effeithiol wrth reoli risgiau. Byddwn yn parhau i ddefnyddio'r model atodol hwn yn 2021–22.

Yn 2014–15, ar sail y prif fodel, creodd y Bwrdd Fframwaith Ariannol a ddisgrifodd gymarebau grantiau a fu'n gysylltiedig â chyfanswm lefel yr ymrwymadau, rhwymedigaethau gwirioneddol cymeradwy, incwm gan y Loteri Genedlaethol a'n balans yng Nghronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol (CDdLG). Felly, credwn fod y model a'r Fframwaith Ariannol yn darparu sail gadarn i ni dros roi grantiau. Rydym wedi parhau i ddefnyddio'r dull hwn yn 2020–21, ac yn wir fe'i defnyddiwyd wrth fodelu ar gyfer ein sefyllfaoedd a thybiaethau cynllunio incwm gan y Loteri Genedlaethol. Byddwn yn adolygu'r cymarebau allweddol yn 2021–22 pan fydd gennym ddarlun cliriach o rai o effeithiau'r argyfwng ar ein cynllunio ariannol tymor hwy a'n cwmpas buddsoddiadau, gan gynnwys y cymarebau a daliadau arian parod.

Perfformiad ac effeithiolrwydd y Bwrdd

Y gweithgarwch mwyaf arwyddocaol ar gyfer y Bwrdd fu goruchwyllo ymateb y Gronfa i'r argyfwng parhaus o safbwynt y Loteri Genedlaethol a chymorth grant. Mae'r Bwrdd wedi cael diweddariadau manwl a rheolaidd ar yr holl ymyriadau ac mae is-setiau o'r Ymddiriedolwyr wedi gweithredu fel penderfynwyr

yn y rhaglenni a ariennir gan gymorth grant yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon.

Ni ddeilliodd unrhyw beth sy'n peri pryder o unrhyw un o'r pwyllgorau sy'n cefnogi'r Bwrdd. Roedd canfyddiadau adroddiadau'r archwilwyr mewnol ac allanol yn foddhaol yn ystod y flwyddyn.

Newidiodd aelodaeth y Bwrdd ychydig yn 2020–21, felly nid i'r un graddau â blynyddoedd blaenorol. Mae hyn wedi golygu rhywfaint o ostyngiad yng ngradd y trosiant ymysg yr Ymddiriedolwyr, ac yn golygu y gellid rheoli'r ymateb i'r argyfwng yn effeithiol. Mae trafodaethau'n mynd rhagddynt gyda DCMS ynglŷn â'r ymgyrchoedd recriwtio a ddisgwyllir yn 2021–22 ar gyfer criw newydd o Ymddiriedolwyr.

Mae'r Bwrdd yn fodlon ei fod yn parhau i gyflawni gofynion Cod Arfer Da Trysorlys EM.

Nid oedd unrhyw faterion gan yr archwilwyr a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Risg ar ran y Bwrdd a barodd unrhyw destun pryder iddo. O ganlyniad i hyn, cred y Bwrdd y gall ddibynnu ar y wybodaeth a'r sicrwydd a ddarperir gan reolwyr o ran y penderfyniadau y mae'n eu gwneud.

Mae pob Ymddiriedolwr a benodir o'r newydd yn derbyn ymgynffwrdd ar adeg eu penodiad sy'n disgrifio eu rhwymedigaethau a'u dyletswyddau fel Ymddiriedolwr, gwaith CGDG a'i systemau/prosesau, gan felly eu helpu i wneud cyfraniad llawn at weithrediad y Bwrdd. Parheir â'r rhaglen ymgynffwrdd ffurfiol hon trwy'r rhaglen barhaus o ddigwyddiadau a chyfleoedd hyfforddiant eraill ar gyfer Ymddiriedolwyr. Arfarnir effeithiolrwydd Ymddiriedolwyr gan y Cadeirydd yn rheolaidd. Mae perfformiad y Cadeirydd yn cael ei oruchwyllo gan yr Uwch Ymddiriedolwr Annibynnol ar hyn o bryd.

Y flwyddyn lywodraethu

Fel Swyddog Cyfrifyddu, fi sy'n gyfrifol am adolygu effeithiolrwydd y systemau rheoli mewnol. Cyfeirir fy adolygiad gan waith yr archwilwyr mewnol (BDO) ac uwch reolwyr o fewn CGDG sy'n gyfrifol am sicrhau bod y fframwaith rheoli mewnol yn cael ei gynnal a'i gadw a'i weithredu'n effeithiol, ochr yn ochr â sylwadau a wneir gan yr archwilwyr allanol yn eu llythyr rheoli ac adroddiadau eraill. Mae'r system rheoli mewnol wedi bod ar waith ar hyd y flwyddyn sy'n destun adolygiad, ac roedd yn parhau i weithredu hyd at y dyddiad y llofnodwyd y cyfrifon.

Pennir cytundebau perfformiad ar gyfer yr holl staff uwch ar ddechrau'r flwyddyn sy'n disgrifio eu hamcanion personol a chorfforaethol ar gyfer y flwyddyn. Mae'r rhain wedi'u cysylltu â'r Cynllun Busnes a'n strategaeth. Adolygir y rhain yn ffurfiol mewn adolygiadau hanner ffordd drwy'r flwyddyn ac ar ddiwedd y flwyddyn. Rwy'n cynnal cyfarfodydd anffurfiol â Chyfarwyddwyr Gweithredol ar sail un i

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

un drwy gydol y flwyddyn hefyd. Fel y nodwyd, mae'r Weithrediaeth a'r Grŵp Strategaeth a Pherfformiad yn cyfarfod yn rheolaidd.

Rwyf wedi gweld y Llythyr Rheoli a baratowyd gan yr archwilwyr allanol gan ddilyn eu hadolygiad o'r datganiadau ariannol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021.

O ganlyniad i'w rhaglen waith, mae'r archwilwyr mewnol wedi cynhyrchu barn a thystysgrif sicrwydd flynyddol mewn perthynas â digonolrwydd systemau a gweithrediad mesurau rheoli mewnol CGDG. Mae'r farn hon yn ardystio bod system ddigonol ac effeithiol o lywodraethu, rheoli risg a rheoli mewnol yn bodoli i ymdrin â'r risg na chaiff amcanion rheolwyr eu cyflawni'n llawn.

Adroddodd datganiad diwedd blwyddyn yr archwilydd mewnol hefyd fod nifer yr argymhellion archwilio wedi lleihau yn berthynol i nifer gyffredinol yr adroddiadau a gynhyrchwyd.

Wrth gael eu penodi, cynhyrchodd yr archwilwyr mewnol strategaeth archwilio gyffredinol. Y llynedd oedd ail flwyddyn y cyfnod hwn a chyflawnwyd a chwblhawyd pob adolygiad cynlluniedig yn brydlon. Mae'r cynllun blynyddol yn deillio o'r strategaeth archwilio ac yn gysylltiedig â'r gofrestr risgiau a'r awydd am risg.

Gyda BDO, fe gyflwynom gyfarfodydd cyswllt chwarterol newydd gyda'r archwilwyr mewnol i helpu i fonitro cynnydd yn erbyn y cynllun ac ailgyfeirio adnoddau at risgiau sy'n dod i'r amlwg. Parhawyd i ddefnyddio'r rhain i fonitro cynnydd a chyflawni'r rhaglen. Cyflwynwyd mesurau rheoli newydd sawl blwyddyn yn ôl hefyd i wella atebolrwydd o ran adolygiadau archwilio a gweithredu argymhellion archwilio mewnol. Parhawyd â'r rhain yn 2020–21 ac mae'r argymhellion a oedd i fod i gael eu gweithredu yn 2020–21 wedi cael eu rhoi ar waith yn foddhaol.

Trafodir holl adroddiadau'r archwilwyr mewnol gan y Pwyllgor Archwilio a Risg gydag uwch aelodau staff yn bresennol, gan gynnwys y rhai yr adroddwyd ar eu hadrannau – mae hyn yn rhoi cyfle i mi a'r pwyllgor drafod y canfyddiadau, yr argymhellion a'r camau gweithredu arfaethedig ar gyfer rheolwyr yn fanwl. Pan dderbyniwyd argymhellion i wella neu gywiro, bu'n rhaid i gyfarwyddwyr ddarparu ymateb gweithredu ac amserlen ar gyfer pob argymhelliad hefyd. Mae gweithredu'r argymhellion hyn yn cael ei olrhain a'i fonitro gan yr adran Gwasanaethau Busnes a'r archwilwyr mewnol. Mae'r Pwyllgor Archwilio a Risg yn ystyried bod y rhestr reoli honno'n eitem sefydlog hefyd.

Yn 2018, cyflwynwyd Cod Ymddygiad newydd ar gyfer holl staff a chontractwyr y Gronfa, gan ddilyn argymhelliad o'r Adolygiad wedi'i Deilwra. Roedd hyn yn cynnwys meysydd megis:

- egwyddorion gwasanaeth mewn bywyd cyhoeddus
- gwrthdaro buddiannau
- rhoddion a lletygarwch
- chwythu'r chwiban

Hysbyswyd yr holl staff am y cod ac fe'i rhoddwyd ar ein Mewnrwyd. Rwyf yn fodlon ag effeithiolrwydd ein trefniadau chwythu'r chwiban.

Yn 2015, cyflwynwyd Llythyr Awdurdod Dirprwyedig ar gyfer yr holl Gyfarwyddwyr Gweithredol – sy'n disgrifio eu hawdurdodau dirprwyedig (ariannol, caffael ac ati) i'w cytuno ar ddechrau'r flwyddyn, i ategu'r memorandwm ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r cylch hwn wedi cael ei gwblhau yn 2020–21.

O ganlyniad i'r uchod, credaf fod fframwaith rheoli'r Gronfa'n darparu'r lefel sicrwydd i mi y mae arnaf ei hangen. Nid oes unrhyw beth yr wyf yn ymwybodol ohono sy'n peri i mi gredu nad yw ein prosesau ar gyfer datgelu ac ymateb i aneffeithlonrwydd, ar gyfer atal gwrthdaro buddiannau, ar gyfer atal a datgelu twyll ac ar gyfer lleiafu colledion cymorth grant a grantiau'r Loteri Genedlaethol yn ddigonol.

Rhwng mis Tachwedd 2019 a 30 Ebrill 2020, cefais ganiatâd i fod yn absennol o'r Gronfa. Yn ystod y cyfnod hwnnw, ymgymrodd y Cyfarwyddwyr Gweithredol â'm dyletswyddau fel Prif Weithredwr, gyda chymorth gan yr Ymddiriedolwyr, ac ymgymrodd Eilish McGuinness â'm dyletswyddau fel Swyddog Cyfrifyddu. Derbyniodd hi gymorth ac ymgynefino gan gydweithwyr yn DCMS yn ogystal â'r Cyfarwyddwr Gweithredol (Gwasanaethau Busnes) yn rhinwedd ei swydd fel Cyfarwyddwr Cyllid. Rwyf yn fodlon y cyflawnwyd yr holl gyfryw ddyletswyddau'n briodol ac yn effeithiol yn ystod fy absenoldeb.

Ros Kerslake CBE

Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

2 Gorffennaf 2021

Adroddiad tâl cydnabyddiaeth a staff

Tâl Cydnabyddiaeth y Cadeirydd a'r Ymddiriedolwyr

Roedd gan yr holl Ymddiriedolwyr hawl i dderbyn cyflog blynyddol am amser a dreuliyd ar weithgareddau CGDG.

At hynny, mae CGDG yn ad-dalu treuliau teithio Ymddiriedolwyr pan fyddant yn teithio o'u cartrefi i'w swyddfa gyflogaeth yn Llundain, Caeredin, Caerdydd neu Belfast – fodd bynnag, roedd y swyddfeydd ar gau ar hyd 2020–21. Darparodd CGDG brydau bwyd i Ymddiriedolwyr ac aelodau pwyllgorau gwlad ac ardal hefyd pan gynhaliwyd cyfarfodydd yn eu mannau cyflogaeth. Y Gronfa fu'n atebol am y rhwymedigaeth dreth ar yr holl dreuliau hyn.

Argymhellodd ein Hadolygiad Llywodraethu yn 2019 newidiadau i'n taliadau cydnabyddiaeth ar gyfer Ymddiriedolwyr ac aelodau ein pwyllgorau gwlad ac ardal. Diben hyn oedd gwneud y rolau'n fwy atyniadol, cefnogi ein hymdrech i amrywiaethu cyfansoddiad ein Bwrdd a'n pwyllgorau, a chyfateb y taliadau cydnabyddiaeth i rolau tebyg mewn cyrff hyd braich eraill.

Ym mis Hydref 2020, symudom ein holl aelodau pwyllgor o gyfraddau dydd (£85 y dydd) i becyn tâl cydnabyddiaeth o £3,000 y flwyddyn. Er y cyflwynwyd hyn ym mis Hydref 2020, fe'i hôl-ddyddiwyd i fis Ebrill 2020. Mae hyn eisoes wedi dwyn ffrwyth wrth helpu i ddenu ymgeiswyr mwy amrywiol yn yr ymgyrch ddiweddar ar gyfer aelodau pwyllgor yng Ngogledd Lloegr, a gobeithiwn y caiff ei gynnal yn yr ymgyrchoedd recriwtio sydd i ddod yn 2021.

Tâl cydnabyddiaeth y Cadeirydd a'r Ymddiriedolwyr (gwybodaeth archwiledig)

	2020–21 £'000	2019–20 £'000
René Olivieri <i>Cadeirydd Dros Dro o 1 Ionawr 2020 hyd at 31 Mawrth 2021</i>	5–10	20–25
Syr Peter Luff <i>Cadeirydd hyd at 31 Rhagfyr 2019</i>	0	30–35
Maria Adebawale-Schwarte	5–10	5–10
Y Farwnes Kay Andrews OBE	20–25	20–25
Anna Carragher <i>hyd at 6 Hydref 2019</i>	0	10–15
Jim Dixon	5–10	5–10
Dr Claire Feehily	5–10	10–15
Sarah Flannigan	5–10	10–15
Perdita Hunt OBE DL	5–10	5–10
Ray Macfarlane	20–25	20–25
Steve Miller <i>hyd at 17 Chwefror 2020</i>	0	5–10
Mukesh Sharma MBE DL <i>o 17 Awst 2020</i>	10–15	0
Dr David Stocker	5–10	10–15
Dr Tom Tew <i>hyd at 19 Ionawr 2020</i>	0	5–10

Cymeradwywyd newidiadau i dâl cydnabyddiaeth Ymddiriedolwyr gan DCMS yn 2020 a daethant i rym ym mis Ebrill 2021. Mae tâl cydnabyddiaeth y Cadeirydd wedi newid i £40,000 ar sail dau ddiwrnod gwaith yr wythnos (£100,000 ar sail cyfwerth ag amser llawn blynyddol).

Newidiodd tâl cydnabyddiaeth Ymddiriedolwyr sy'n cynrychioli ardaloedd o Loegr i £13,500 y flwyddyn, ac felly hefyd tâl cydnabyddiaeth Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Risg; bydd Ymddiriedolwyr eraill yn cael tâl cydnabyddiaeth o £10,500 y flwyddyn. Daw'r cyfraddau newydd i rym yn ystod y flwyddyn i ddod ar sail amseru ymgyrchoedd recriwtio yn 2021. Disgwylir i'r gost flynyddol gyffredinol fod yn niwtral o ystyried y gostyngiad yn nifer yr Ymddiriedolwyr. Nid yw tâl cydnabyddiaeth Ymddiriedolwyr sy'n cynrychioli gwledydd wedi newid.

Mae tâl cydnabyddiaeth Ymddiriedolwyr, gan gynnwys ad-dalu treuliau trethadwy a'r dreth arnynt, yn cyfateb i'r bandiau yn y tabl isod. Penodir yr holl Ymddiriedolwyr gan y Prif Weinidog. Fe'u penodir am dair blynedd, gyda'r posibilrwydd o adnewyddu am ail dymor. Nid ydynt yn aelodau o'r cynlluniau pensiwn a ddefnyddir gan CGDG. Ni wnaeth y Gronfa unrhyw gyfraniadau i gynllun pensiwn ar ran yr Ymddiriedolwyr.

Dyrannwyd tâl cydnabyddiaeth yr Ymddiriedolwyr rhwng CGDG a'i gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol ar sail 1%:99%. Cyfanswm tâl cydnabyddiaeth yr Ymddiriedolwyr yn 2020–21 oedd £110,468 (2019–20: £183,147). Caiff tâl a chontractau'r Ymddiriedolwyr eu trafod a'u gosod gan DCMS. Nid yw eu contractau'n cynnwys unrhyw gymalau bonws. Ni roddwyd unrhyw fuddion mewn nwyddau ac ni thalwyd unrhyw elfennau nad ydynt yn arian parod i'r Ymddiriedolwyr na'r cyfarwyddwyr gweithredol.

Yn 2019, cyflwynodd y Gronfa strwythur sefydliadol newydd a greodd dair adran newydd: Cyflawni Busnes, Gwasanaethau Busnes ac Arloesedd a Mewnwelediad Busnes. O ganlyniad i hyn, newidiodd ein strwythur uwch reoli ar yr un pryd wrth i ni greu tair swydd cyfarwyddwr gweithredol newydd sy'n adrodd yn uniongyrchol i'r Prif Weithredwr. Mae'r holl swyddi eraill ar lefel cyfarwyddwr bellach yn adrodd i'r cyfarwyddwyr gweithredol newydd. Cyflwynom strwythur tâl a graddio newydd ar gyfer yr holl staff hefyd ac, yn ddiweddarach yn y flwyddyn honno, polisi tâl newydd. O ganlyniad i'r newidiadau hyn, daethom â'r cyfle i uwch aelodau staff gael codiadau cyflog blynyddol ar sail perfformiad i ben oherwydd disgwyliadau newydd y rolau hyn. Yn ogystal, penderfynwyd cydgrynhoi taliadau bonws posibl i mewn i gyflogau gan gydnabod y cyfrifoldebau newydd yr oedd y cyfarwyddwyr gweithredol yn ymgymryd â nhw yn sgîl yr ailstrwythuro adrannol ac ehangu eu dyletswyddau. Mae'r tri chyfarwyddwr gweithredol a'r Prif Swyddog Gweithredol bellach yn

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Tâl cydnabyddiaeth cyflogeion (gwybodaeth archwiliedig)

Amlinellir tâl cydnabyddiaeth y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Gweithredol yn y ddau dabl isod. Cyflogwyd y Cyfarwyddwr Gweithredol Arloesedd a Mewnwelediad Busnes dros dro blaenorol, sef Carli Harper-Penman, trwy asiantaeth sy'n cyflenwi staff dros dro. Gan hynny, ni ddatgelir ei manylion yn y tabl isod:

	Cylog 2020–21 £'000	Cylog 2019–20 £'000	Buddiannau pensiwn a gronnyd yn ystod 2020–21 £'000	Buddiannau pensiwn a gronnyd yn ystod 2019–20 £'000	Cyfanswm 2020–21 £'000	Cyfanswm 2019–20 £'000
Ros Kerslake CBE Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu	145–150	140–145	57	56	200–205	195–200
Eilish McGuinness Cyfarwyddwr Gweithredol Cyflawni Busnes	115–120	105–110	54	182	170–175	285–290
Colin Bailey Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Busnes	120–125	110–115	45	44	165–170	155–160
Isabel Hunt Cyfarwyddwr Gweithredol Arloesedd a Mewnwelediad Busnes o 4 Tachwedd 2019	125–130	45–50*	47	19	170–175	65–70

	Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn a chyfandaliad £'000	Cyfanswm pensiwn cronedig ar oedran pensiwn a chyfandaliad £'000	Gwerth Trosoglwyddo Cyfwerth ag Arian Parod (CETV) ar 31/03/21 £'000	CETV ar 31/03/20 £'000	Cynnydd gwirioneddol a ariennir mewn CETV gan CGDG £'000
Ros Kerslake CBE Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu	2.5–5	15–20	277	209	48
Eilish McGuinness Cyfarwyddwr Gweithredol Cyflawni Busnes	2.5–5 a chyfandaliad 0–2.5	40–45 a chyfandaliad 120–125	958	885	39
Colin Bailey Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Busnes	2.5–5	15–20	243	201	28
Isabel Hunt Cyfarwyddwr Gweithredol Arloesedd a Mewnwelediad Busnes o 4 Tachwedd 2019	2.5–5	0–5	53	15	29

* Roedd swm cyfwerth blwyddyn lawn cyflog Isabel Hunt yn 2019–20 yn y band £120,000 i £125,000

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod hawl i'w dderbyn wrth gyrraedd oedran pensiwn, neu'n syth ar ôl ymadael â'r cynllun fel aelod gweithredol os yw eisoes wedi cyrraedd oedran pensiwn neu'n hŷn. Yr oedran pensiwn yw 60 ar gyfer aelodau classic, premium a classic plus, 65 ar gyfer aelodau nuos a 65 neu oedran pensiwn y wladwriaeth, p'un bynnag sydd uchaf, ar gyfer aelodau alpha. Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnir ar gyfer cyfarwyddwyr yn dangos pensiwn a enillir yn PGPFS neu alpha, fel y bo'n briodol. Pan fydd gan y cyfarwyddwr fuddiannau mewn PGPFS ac alpha, y ffigur a ddyfynnir yw gwerth cyfunedig ei fuddiannau yn y ddau gynllun, ond dylid nodi y gallai rhan o'r pensiwn hwnnw fod yn daladwy ar oedranau gwahanol.

derbyn cyflog cyfradd safonol, y gellir ei ailbrisio dim ond fel rhan o ddyfarniad tâl blynyddol y Gronfa. Asesir perfformiad yn flynyddol o hyd ond nid yw wedi'i gysylltu â'r adolygiad cyflog.

Gwerthoedd trosglwyddo cyfwerth ag arian parod (CETV)
CETV yw gwerth wedi'i gyfalafu buddiannau'r cynllun pensiwn a aseswyd gan actiwari sydd wedi'i gronni gan aelod ar adeg benodol. Y buddion a brisiwyd yw buddiannau cronus yr aelod a phensiwn unrhyw briod dibynnol sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun neu drefniad pensiwn i sicrhau buddiannau pensiwn mewn cynllun neu drefniad pensiwn arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddiannau a

gronnyd yn ei gynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn ymwneud â'r buddiannau y mae'r unigolyn wedi'u cronni o ganlyniad i'w gyfanswm aelodaeth o'r cynllun pensiwn, nid ei wasanaeth mewn swydd uwch y mae'r datgeliad yn berthnasol iddo'n unig.

Mae'r ffigurau'n cynnwys gwerth unrhyw fuddiant pensiwn mewn cynllun neu drefniad arall y mae'r aelod wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddiant pensiwn ychwanegol y mae'r aelod wedi'i gronni o ganlyniad i brynu buddiannau pensiwn ychwanegol y talodd amdanynt ei hun. Cyfrifir CETV yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo)

(Diwygiad) 2008 ac nid ydynt yn ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu bosibl mewn budd-daliadau o ganlyniad i dreth lwfans gydol oes a allai fod yn ddyledus pan gymerir buddiannau pensiwn.

Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n ystyried y cynnydd mewn pensiwn a gronnwyd oherwydd chwyddiant, cyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddiannau a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniad pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio cyffredinol y farchnad ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Ac eithrio Carli Harper-Penman, a fu'n Gyfarwyddwr Gweithredol, Arloesedd a Mewnwelediad Busnes dros dro tan 7 Tachwedd 2019, roedd gan yr holl rolau staff uwch gontractau cyflogaeth parhaol. Ac eithrio Carli Harper-Penman, roedd yr holl uwch gyflogaeth yn aelodau cyffredin Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PGPGS) neu alpha. Dyrannwyd eu costau rhwng Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol a CGDG ar sail 99%:1% (2019–20: 99%:1%).

Ym mis Rhagfyr 2018, cyflogwyd Carli Harper-Penman fel Cyfarwyddwr Gweithredol Arloesedd a Mewnwelediad Busnes dros dro. Ni fu'n gyflogai y Gronfa; caffaelwyd ei gwasanaethau trwy asiantaeth. Wrth ei chyflogi, bodlonodd y Gronfa ei hun ei bod yn cydymffurfio â Nodyn Caffael Cyhoeddus (PPN) 8/15 Trefniadau Treth Cyflogaeth Cyhoeddus. Dilynodd y trefniadau Adran 7 y PPN hwnnw ac roedd y Gronfa hefyd wedi'i bodloni ynglŷn â'r trefniadau cydymffurfio IR35 cyn i'r gyflogaeth ddechrau. Y gyfradd a dalwyd i'r asiantaeth oedd £826 y dydd, gan roi swm blyneddol o £176,764. Gadawodd Carli ar 7 Tachwedd 2019.

Cymhareb tâl cydnabyddiaeth (gwybodaeth archwiliedig)

Un o ddeilliannau Adolygiad Tâl Teg Hutton yw ei bod yn ofynnol i ni ddatgelu'r berthynas rhwng tâl cydnabyddiaeth y Cyfarwyddwr Gweithredol sydd â'r tâl uchaf (gan gynnwys y Prif Weithredwr) a thâl cydnabyddiaeth canolrifol ein gweithlu.

Tâl cydnabyddiaeth blyneddol fesul band y cyfarwyddwr gweithredol â'r tâl uchaf yn 2020–21 oedd £145,000 i £150,000 ac yn 2019–20 roedd yn £140,000 i £145,000. Roedd hyn tua 4.0 gwaith (2019–20: 4 gwaith) tâl cydnabyddiaeth canolrifol y gweithlu, sef £36,828 (2019–20: £36,000). Nid oedd unrhyw gyflogaeth a dderbyniodd dâl cydnabyddiaeth uwch na'r cyfarwyddwr gweithredol â'r tâl uchaf. Amrywiodd tâl cydnabyddiaeth o £18,180 i fand £145,000 i £150,000 (2019–20: £18,000 i fand £140,000–£145,000).

Roedd y cyfarwyddwr gweithredol â'r tâl uchaf yn destun cylch cyflog y llywodraeth. Cyfyngodd hwn ar

y swm sydd ar gael i ariannu codiadau cyflog staff i 2.5% o'r gyflogres.

Mae'r cyfanswm tâl cydnabyddiaeth yn cynnwys cyflog, tâl ar wahân cysylltiedig â pherfformiad a buddion mewn nwyddau neu wasanaethau. Nid yw'n cynnwys taliadau diswyddo, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian parod pensiynau.

Mae'n ofynnol hefyd i ni ddatgelu cymhareb cyfanswm tâl cydnabyddiaeth y Prif Weithredwr o'i gymharu â 25ain, 50fed a 75ain canradd tâl cyfwerth ag amser llawn staff. Datgelir y wybodaeth hon isod.

	Cymhareb
25ain canradd	5.5
50fed canradd	4.0
75ain canradd	3.4

Pecynnau ymadael (gwybodaeth archwiliedig)

Yn unol â gofynion Swyddfa'r Cabinet, mae'n ofynnol i'r Gronfa gyhoeddi manylion pob pecyn ymadael a gytunwyd yn y flwyddyn ariannol dan sylw. Yr hyn sy'n dod o dan ddiffiniad pecynnau ymadael yw diswyddiadau gorfodol a gwirfoddol, ymddeol yn gynnar, iawndal am golli swydd a thaliadau ex-gratia.

Ym mis Ebrill 2019, gweithredodd y Gronfa ymarfer ailstrwythuro sefydliadol mawr a arweiniodd at greu adrannau newydd, timau newydd a rolau newydd i gyflwyno gwasanaethau'r Gronfa'n well. Ni wnaed unrhyw ddiswyddiadau, ond yn ystod y cyfnod hwn o newid gofynnodd nifer fach o gydweithwyr am ymadael yn wirfoddol. Datganwyd staff a adawodd cyn mis Ebrill 2019 yn Adroddiad Blyneddol 2018–19, ond roedd nifer fach o weithredoedd ailstrwythuro gweddilliol a wnaed yn 2019–20, a dangosir y rhain isod. Roedd yr holl weithredoedd yn wirfoddol; h.y. ar gais yr unigolion eu hunain, ond barnwyd eu bod er budd y Gronfa. Cymeradwywyd yr holl geisiadau gan ddim gweithredol y Gronfa a Swyddfa'r Cabinet ac fe'u rheolwyd yn unol â gofynion Cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil.

Dangosir manylion y taliadau isod. Pennir y lefelau gan Gynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil, nid gan y Gronfa.

Nid oedd unrhyw rai yn 2020–21 (2019–20: naw) yn y bandiau canlynol:

	2020–21 Nifer	2019–20* Nifer
£5,000–£9,999	0	1
£10,000–£14,999	0	4
£30,000–£34,999	0	1
£35,000–£39,999	0	1
£40,000–£44,999	0	1
£50,000–£54,999	0	1
Cyfanswm	0	9

* yn cynnwys iawndal yn lle rhybudd.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Codwyd 99% o gost y pecynnau ymadael hyn ar ein gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol.

Costau a niferoedd staff (gwybodaeth archwiliedig)

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Cyflogau	3,720	101
Taliadau Yswiriant Gwladol y Cyflogwr	370	11
Taliadau i gynlluniau pensiwn	757	12
Costau staff dros dro	73	15
	4,920	139

Mae costau ychwanegol o £11,587,000 wedi cael eu dyrannu i weithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol ac fe'u hadlewyrchir yn y cyfrifon hynny. Oherwydd y ffordd y mae'n systemau'n gweithredu, nid ydym yn gallu rhoi dadansoddiad o gostau rhwng staff ar gontractau parhaol a'r rhai hynny ar gontractau cyfnod penodol.

Roedd nifer gyfartalog y cyflogeion a fu'n gweithio ar ein gweithgareddau yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

	2020-21 Nifer	2019-20 Nifer
Ceisiadau grant	71	2
Cyllid a gwasanaethau corfforaethol	1	0
Datblygu busnes a strategaeth	5	0
Cyfathrebu	3	0
	80	2

Datgelir y ffigurau uchod fel rhai cyfwerth ag amser llawn (CALI) ac maent yn cynnwys cyfartaledd o 5 aelod o staff ar gontract cyfnod penodol. Mae niferoedd cyfartalog y staff wedi'u hystumio, yn amlwg, gan y bobl a oedd yn gweithio ar ein rhaglenni argyfwng a'n rhaglenni eraill. Ac eithrio'r bobl hynny, y nifer CALI gyfartalog yn y flwyddyn oedd dau. Yn ogystal â'r staff uchod, nifer gyfartalog y staff a weithiodd ar ein gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol oedd 195 aelod o staff parhaol ac 16 ar gontractau cyfnod penodol. Nid yw staff dros dro ac asiantaeth wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod gan nad yw ein systemau'n caniatáu cywain a chyfrifo ffigur cyfwerth ag amser llawn.

Pensiynau

Darperir buddiannau pensiwn trwy drefniadau pensiwn y gwasanaeth sifil. O fis Ebrill 2015, cyflwynwyd cynllun pensiwn newydd ar gyfer gweision sifil – y Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill neu alpha, sy'n darparu buddiannau ar sail cyfartaledd gyrfya gydag oedran pensiwn arferol sy'n cyfateb i oedran pensiwn gwladwriaeth yr aelod (neu 65 oed os yn uwch). O'r dyddiad hwnnw, ymunodd pob gwas sifil newydd ei benodi a'r mwyafrif o'r rhai a fu eisoes mewn gwasanaeth ag alpha.

Cyn y dyddiad hwnnw, cymerodd gweision sifil ran mewn PGPFS, sydd â phedair adran: tair sy'n

darparu buddiannau ar sail cyflog terfynol (classic, premium a classic plus) gydag oedran pensiwn arferol o 60; ac un sy'n darparu buddiannau ar sail gyrfya gyfan (nuvos) gydag oedran pensiwn arferol o 65.

Nid yw'r trefniadau statudol hyn yn cael eu hariannu, a thelir costau'r buddiannau gan gyllid a bleidleisir gan y senedd bob blwyddyn. Mae pensiynau sy'n daladwy o dan classic, premium, classic plus, nuvos ac alpha yn codi'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth cynnydd mewn pensiynau. Parhaodd aelodau presennol PGPFS a oedd o fewn 10 mlynedd o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 i fod yn rhan o PGPFS ar ôl 1 Ebrill 2015. Bydd y rhai yr oeddent rhwng 10 mlynedd o'u hoedran pensiwn arferol a 13 mlynedd a 5 mis o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn newid i alpha rhwng 1 Mehefin 2015 ac 1 Chwefror 2022. Bydd buddiannau'r holl aelodau sy'n newid i PGPFS yn cael eu bancio, a bydd y rhai sydd â buddiannau cynharach yn un o adrannau cyflog terfynol PGPFS yn gweld bod y buddiannau hynny'n seiliedig ar eu cyflog terfynol pan fyddant yn gadael alpha. Gall aelodau a ymunodd o fis Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniad buddiant diffiniedig priodol neu bensiwn cyfranddeiliad prynu arian gyda chyfraniad gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn partneriaeth).

Mae cyfraniadau cyflogeion yn gysylltiedig â chyflog ac yn amrywio rhwng 4.6% ac 8.05% o enillion pensiynadwy yn achos aelodau classic, premium, classic plus, nuvos ac alpha. Mae buddiannau'r cynllun classic yn cronni ar gyfradd o 1/80 o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. At hynny, mae cyfandaliad cyfwerth â thair blynedd o'r pensiwn cychwynnol yn daladwy wrth ymddeol. Mae buddiannau'r cynllun premiwm yn cronni ar gyfradd o 1/60 o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i classic, nid oes cyfandaliad awtomatig. Cynllun cymysg yw Classic Plus, i bob pwrpas, gyda buddiannau ar gyfer gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo'n fras yn unol â classic a buddiannau ar gyfer gwasanaeth o fis Hydref 2002 wedi'u cyfrifo'n unol â premium. Yn nuvos, mae aelodau'n cronni pensiwn yn seiliedig ar enillion pensiynadwy yn ystod eu cyfnod o aelodaeth o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth), mae cyfrif pensiwn a enillir yr aelod yn cael ei gredydu gyda 2.3% o'i enillion pensiynadwy yn y flwyddyn honno o'r cynllun ac mae'r pensiwn cronedig yn cael ei uwchraddio yn unol â deddfwriaeth cynnydd mewn pensiynau. Mae buddiannau yn alpha yn cronni mewn ffordd debyg i nuvos, ond mae'r gyfradd gronni'n 2.32%. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis ildio (cyfnewid) pensiwn am gyfandaliad hyd at y terfynau a bennir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniad pensiwn cyfranddeiliad yw'r cyfrif pensiwn partneriaeth. Talwyd cyfraniadau cyflogwr o £40 (2019-20: £27) i banel o ddarparwyr pensiwn

cyfranddeiliaid penodedig. Mae CGDG yn gwneud cyfraniad sylfaenol rhwng 8% a 14.75% (gan ddibynnu ar oedran yr aelod) i gynnwys pensiwn cyfranddeiliaid a ddewisir gan y cyflogai o banel o ddarparwyr. Yn ystod 2018–19, lleihawyd y panel i un cyflenwr, sef Legal & General. Nid oes rhaid i'r cyflogai gyfrannu, ond os yw'n gwneud cyfraniadau, bydd y cyflogwr yn cyfrannu'n gyfatebol hyd at uchafswm o 3% o'r cyflog pensiynadwy (yn ychwanegol at gyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.5% pellach o gyflog pensiynadwy i dalu cost yr yswiriant risg a ddarperir yn ganolog (marw mewn gwasanaeth ac ymddeol oherwydd salwch).

Mae un aelod o staff sy'n gweithio ar fusnes CGDG sydd â chyfrif pensiwn partneriaeth.

Ni ymddeolodd unrhyw aelodau staff yn gynnar oherwydd iechyd yn ystod 2020–21.

Ceir manylion pellach am drefniadau pensiwn y gwasanaeth sifil ar y wefan www.civilservicepensionscheme.org.uk.

Er eu bod yn gynlluniau buddiant diffiniedig, mae atebolrwydd am dalu buddiannau yn y dyfodol yn dâl a godir ar PGPGS neu alpha. Mae adrannau, asiantaethau a chyrff eraill sy'n dod o dan PGPGS ac alpha yn talu cost y pensiwn a ddarperir ar gyfer y staff y maent yn eu cyflogi ar ffurf taliadau a gyfrifir ar sail gronedig.

Ar gyfer 2020–21, talwyd cyfraniadau cyflogwr o £756,686 (2019–20: £12,255) i PCSPS ac alpha ar y cyfraddau a ddisgrifir yn y tabl canlynol. Mae'r cynnydd mawr o ganlyniad i'r angen am staff ychwanegol i gyflwyno'r rhaglenni argyfwng.

Cyflog yn 2020–21	% yn 2020–21
£23,000 ac is	26.6%
£23,001–£45,500	27.1%
£45,501–£77,000	27.9%
£77,001 ac uwch	30.3%

Rheoli absenoldeb

Gostyngodd lefelau absenoldeb ar draws y Gronfa i 1.4% yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn is na'r flwyddyn flaenorol ac yn parhau i fod yn is na'r meincnod cymaradwy ar gyfer sector cyhoeddus y Deyrnas Unedig gyfan gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS).

Gellid priodoli rhan o'r gostyngiad hwn i'r gostyngiad yn y nifer fach o absenoldebau tymor hir. Gellid ei briodoli'n rhannol hefyd, yn ôl pob tebyg, i'r ffaith bod swyddfeydd wedi cael eu cau yn gynnar ac wedi aros ar gau ar hyd y flwyddyn. Roedd cyfyngiadau symud COVID-19 ar waith ledled y Deyrnas Unedig a rhoddwyd canllawiau ar waith yn gyflym iawn i ddiogelu cydweithwyr, gan olygu bod staff yn llai agored i heintiau trosglwyddadwy yn gyffredinol. Mae'n bosibl hefyd y gallai fod elfen o danadrodd rhai

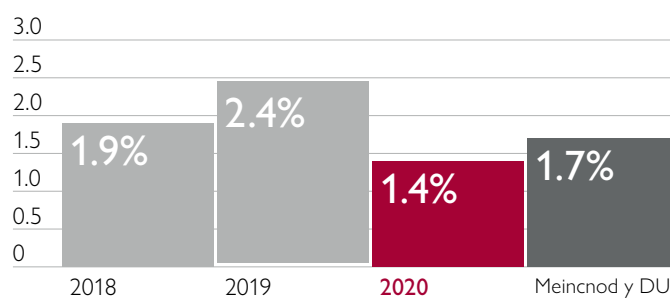
absenoldebau oherwydd bod swyddfeydd ar gau a bod yr holl staff yn gweithio gartref.

Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom olrhain staff a gafodd eu heintio neu a oedd yn debygol o fod wedi cael eu heintio â COVID-19 yn ystod y pandemig. Arhosodd y niferoedd cyffredinol hyn ar lefelau cymedrol, er bod gennym nifer fach o staff sy'n dangos symptomau COVID-19 tymor hir. Rydym, wrth gwrs, yn parhau i gefnogi a helpu cydweithwyr yn y sefyllfa honno trwy ein rhaglenni Cymorth i Gyflogaion ac Iechyd Galwedigaethol.

Gyda'r pandemig mewn golwg, rydym wedi parhau i annog gwell adrodd am absenoldeb, gan adeiladu at ein systemau a'n prosesau newydd gwell yn 2019.

Yn rhan o'n hymateb i'r argyfwng, cyflwynom hefyd raglen gymorth iechyd meddwl a lles gynhwysfawr ar gyfer staff, a oedd yn cynnwys bron tri deg o fentrau i gynorthwyo cydweithwyr a diogelu eu lles. Yn ogystal, darparom frechiadau fflw i bob aelod o staff yn ystod y flwyddyn trwy fenter gorfforaethol.

Lefelau absenoldeb

DS: Lefel Meincnod y DU a ddyfynnir yn y siart uchod yw cyfartaledd cenedlaethol y sector cyhoeddus a gymerwyd o Swyddfa Ystadegau Gwladol y Llywodraeth a ffynonellau eraill tebyg.

Ymgysylltu ac ymgynghori â chyflogaion

Rydym yn parhau i hysbysu ein staff yn rheolaidd a'u cynnwys mewn trafodaethau ar ein cyfeiriad strategol a'n perfformiad gweithredol. Mae'r holl staff yn derbyn crynodebau newyddion dyddiol, cylchlythyrau wythnosol ac erthyglau mewnnewydd sy'n rhoi'r newyddion diweddaraf iddynt, ac mae gennym grwpiau trafod bywiog a phoblogaidd ar gyfryngau cymdeithasol.

Mae'r Gronfa'n cyfarfod bob chwarter gyda'n partneriaid undeb llafur (FDA a PCS) hefyd. Mae'r rhain yn ychwanegu at y cylch newydd o gyfarfodydd a sefydlwyd gennym yn 2019 ac wedi bod yn llwyddiannus yn ystod y flwyddyn. Mae mwy o wybodaeth am ein gweithgarwch undeb llafur yn yr adran 'Rheoliadau'r Undebau Llafur (Gofynion Cyhoeddi Amser Cyfleuster) 2017' ar dudalen 64.

Yn union cyn yr argyfwng ac ar ei ddechrau, cynhaliom gyfres o Fwletinâu Staff Cyfan i roi gwybodaeth amser real am gamau gweithredu yr oeddem yn eu cymryd i roi ein cynlluniau parhad busnes ar waith a diogelu staff. Ein prif nod drwy gydol yr argyfwng fu cadw staff yn ddiogel ac yn iach.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Cynhaliom hefyd gyfres o Arolygon Gwirio bob ychydig wythnosau yn ystod y flwyddyn fel bod staff yn gallu rhoi adborth ar ein hymateb i'r pandemig, ac i sicrhau bod ganddynt y wybodaeth yr oedd arnynt ei hangen a chefnogaeth rheolwyr. Roedd gan y rhain gyfraddau cyfranogiad cryf ac roedd yr adborth gan staff yn gadarnhaol iawn ynglŷn â'r gefnogaeth a'r cymorth a oedd ar gael. Dewisom beidio â chynnal arolwg llawn y flwyddyn honno oherwydd yr argyfwng, a byddwn yn ei gynnal yn yr hydref 2021 yn lle hynny.

Yn ogystal, rydym wedi cynnal cyfres o gyfarfodydd Staff Cyfan rhithwir ar hyd y flwyddyn i roi'r diweddaraf i staff am faterion busnes, ein rhaglenni grant a'n hymatebion mewnol i'r argyfwng. Mynychwyd y rhain yn dda; lluniwyd arolygon agored i gyd-fynd â'r cyfarfodydd hyn hefyd i ganiatáu i staff ofyn cwestiynau neu godi materion cyn ac yn ystod y cyfarfodydd staff. Bu'r rhain yn llwyddiannus.

Rydym hefyd wedi cyflwyno cyfres o ddigwyddiadau, gweithdai, fideos a rhyngweithiadau rhithwir eraill gyda staff i gefnogi a hyrwyddo ein gwerthoedd a'n hymddygiadau newydd. Lansiom ein Fframwaith Ymddygiadol newydd yn anffurfiol yn ystod y flwyddyn ac rydym wedi ei gynnwys yn ein fframwaith newydd ar gyfer recriwtio a lansiodd ar ddiwedd y flwyddyn a'n fframwaith rheoli perfformiad newydd a fydd yn lansio yn gynnar yn yr haf 2021.

Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom hefyd greu rhwydwaith llwyddiannus iawn o Hyrwyddwyr Diwylliant ar draws y Gronfa i helpu i hyrwyddo ein diwylliant, gan ganolbwyntio ar ein gwerthoedd newydd a'r ymddygiadau sy'n gysylltiedig â nhw. Mae hynny wedi bod yn llwyddiannus iawn hefyd.

Monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth a chyflogaeth

Mae Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant (EDI) yn rhan ganolog o'n gwaith wrth roi grantiau, yn ogystal ag wrth wraidd ein trefniadau llywodraethu a'n gweithlu. Maent hefyd yn rhan annatod o'n gwerthoedd a'n hymddygiadau.

Yn mis Mai 2020, lansiom adolygiad ar raddfa fawr o'n hymagwedd at faterion EDI wrth ymateb i'r ymgyrch Mae Bywydau Du o Bwys ac i achub ar y cyfle i ddiwygio ein dulliau yn y meysydd hyn. Cadeiriwyd yr adolygiad hwn gan Maria Adebawale-Schwarte, sef un o'n Ymddiriedolwyr, a sefydlwyd tasglu i oruchwylio'r gwaith hwn a oedd yn cynnwys aelodau o bob rhan o'r sector a'r Deyrnas Unedig. Rheolwyd y gwaith gan Andrew White, ein Cyfarwyddwr Cyflawni Busnes ar gyfer Cymru, sydd â chryn brofiad o faterion EDI. Sefydlwyd gweithgor a oedd yn cynnwys aelodau o bob rhan o'r Gronfa hefyd i gefnogi'r ffyrddau gwaith. Gwnaethom hefyd gomisiynu gwaith ymchwil, data a mewnwelediad ynglŷn â materion EDI yn rhinwedd ein swyddogaeth

fel rhoddwr grantiau i helpu i lywio ein gwaith. Cwblhawyd yr adroddiad ym mis Mawrth 2021 ac fe'i cymeradwywyd gan y Bwrdd. Bydd ei argymhellion ynglŷn â rhoi grantiau, llywodraethu a'r gweithlu yn dechrau cael eu rhoi ar waith yn 2021.

Yn ystod y flwyddyn, parhaom i gyflwyno a gweithredu'r Cynllun Gweithredu Amrywiaeth y Gweithlu a luniwyd gennym yn 2019–20 yn ogystal â'n Cynllun Gweithredu Anabledd newydd. Gwnaethom hefyd greu rôl newydd yn y tîm Adnoddau Dynol yn benodol ar gyfer materion EDI yn y gweithlu a'r gweithlu.

Er gwaethaf yr argyfwng, aethom ati i gyflymu camau gweithredu o'r cynlluniau yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys cyflwyno e-ddysgu gorfodol ar EDI, hyfforddiant grŵp gorfodol ar EDI gan gynnwys recriwtio, cynnwys EDI yn ein Fframwaith Ymddygiadol newydd a chreu calendr o ddigwyddiadau EDI ar hyd y flwyddyn. Rydym wedi creu canllawiau newydd i'r staff ar faterion EDI, fel trawsrywedd, cynorthwyo pobl o ffydd a hil. Gwnaethom hefyd gwblhau a hyrwyddo Datganiad Cydraddoldeb newydd ar gyfer y Gweithlu i gadarnhau ein hymrwymiaid yn y maes hwn.

Yn rhan o'i hymrwymiad i EDI, mae'r Gronfa'n croesawu ac yn hyrwyddo ceisiadau am rolau gan unigolion ag anabledd. Rydym yn parhau i fod yn gyflogwr Hyderus o ran Anabledd ac yn hyrwyddo hyn yn ein pyrrh a'n llenyddiaeth recriwtio. Gwnaethom ail-lansio ein fframweithiau, polisïau a gweithdrefnau recriwtio ar ddiwedd 2020–21 ac roedd y rhain yn adlewyrchu ein hymrwymiad ehangach i EDI, gan gynnwys ymrwymiad i ymgeiswyr a chydweithwyr anabl. Rydym yn gwneud addasiadau rhesymol ar gyfer pob ymgeisydd mewn cyfweiliadau ac yn ystod y broses ddethol.

O ran ymgeiswyr sy'n llwyddiannus ac yn ymuno â ni, a chyflogeion presennol hefyd, rydym yn gwneud addasiadau rhesymol ar gyfer gweithio yn y Gronfa, gan gynnwys y rolau, yr amgylchedd gweithio, addasiadau arbenigol ac ati. Mae'r Gronfa'n cydymffurfio â'i rhwymedigaethau o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. At hynny, mae'r Gronfa hefyd yn defnyddio system atgyfeirio iechyd galwedigaethol arbenigol a chontractwr arbenigol i roi cyngor, arweiniad a chymorth manwl i'r holl staff. Yn ogystal, mae'r Gronfa hefyd yn darparu Rhaglen Cymorth i Gyflogeion sydd ar gael i staff 24 awr y dydd, 365 niwrnod o'r flwyddyn. Mae'r Gronfa wedi bod yn ymwybodol iawn o'r heriau i iechyd meddwl a lles staff drwy gydol yr argyfwng COVID-19 a risgiau "anableddau cudd". Mae'r Gronfa'n cefnogi pob cydweithiwr a allai fod mewn perygl yn y sefyllfaoedd hyn ac yn rhoi arweinyddiaeth, cyfarwyddyd a chymorth rheolaeth linell, yn ogystal â chymorth uniongyrchol i staff y mae'r meysydd hyn yn effeithio arnynt.

Yn ystod y flwyddyn, parhaom â'n partneriaeth â Leonard Cheshire trwy eu rhaglen Change 100. Change 100 yw eu rhaglen flaenllaw o leoliadau gwaith haf taledig, datblygiad proffesiynol a mentora. Nod y rhaglen yw dileu'r rhwystrau sy'n wynebu pobl anabl yn y gweithle, i ganiatáu iddynt gyrraedd eu potensial.

Creom bartneriaeth strategol newydd â Chymrodoriaeth Windsor a chreu swyddi newydd i raddedigion er mwyn iddynt weithio gyda ni am flwyddyn a datblygu cyfleoedd gyrfa ym maes treftadaeth. Dechreuodd ein carfan gyntaf o gymrodorion yn ystod y flwyddyn a byddwn yn cynnal ail ymgyrch yn ddiweddarach yn 2021.

Datblygom bartneriaeth hefyd â 2027 yn yr Alban. Rhaglen flwyddyn o hyd yw hon o rolau â chyflog llawn a datblygiad proffesiynol i helpu pobl o gefndir dosbarth gweithio i ddechrau gyrfa mewn sefydliadau sy'n rhoi grantiau. Disgwylwn recriwtio i'r rhaglen hon yn gynnar yn yr haf 2021.

Dadansoddiad Amrywiaeth y Gweithlu

Mae'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn y siartiau isod yn dangos darlun amrywiaeth y gweithlu ar draws y Gronfa, wedi'i wahanu yn ôl ethnigrwydd, rhywedd, cyfeiriadedd rhywiol ac anabledd. Dangosir data meincnod cymharol hefyd (yn seiliedig ar lefelau poblogaeth weithio'r Deyrnas Unedig).

Rydym yn parhau i gydnabod nad yw ein gweithlu mor amrywiol mewn rhai meysydd o gymharu â lefelau cenedlaethol ac yn cydnabod bod rhai grwpiau staff sydd wedi'u tangynrychioli. Rydym hefyd yn parhau i gydnabod tueddiadau a rhwystrau ehangach rhag mynediad i'r sector treftadaeth, boed hynny'n ddarwybod neu'n ymwybodol, sydd oll yn effeithio ar ffurf ein gweithlu. O ganlyniad, rydym wedi parhau i wella ein system gwybodaeth reoli Adnoddau Dynol i gynorthwyo â'r gwaith hwn a chaniatáu i staff gael mynediad uniongyrchol at eu data personol er mwyn annog datgelu gwybodaeth yn llawn.

Ar ddiwedd y flwyddyn, lansiom broses a system recriwtio newydd sbon yn seiliedig ar ein gwerthoedd a'n hymddygiadau. I gyd-fynd â'r polisi sy'n cefnogi hyn, cyflwynwyd canllawiau newydd ar ymgorffori EDI mewn recriwtio, yn enwedig sianeli recriwtio. Mae'r dull newydd hwn hefyd yn dileu cymwysterau academiaidd fel gofyniad yn y broses recriwtio (gydag eithriadau ar gyfer rhai rolau penodol).

Byddwn yn parhau i ganolbwyntio ar weithio tuag at ein chwe nod craidd:

Nod 1: Gwella amrywiaeth wrth recriwtio

Nod 2: Gwella rheoli amrywiaeth y gweithlu

Nod 3: Gwella datblygiad gyrfaol staff a dangynrychiolir

Nod 4: Gwella cynhwysiant trwy wella cefnogaeth i staff

Nod 5: Gwella amrywiaeth trwy brentisiaethau a lleoliadau gwaith

Nod 6: Gwella llywodraethu amrywiaeth yn y gweithlu

Mae'r Gronfa'n cydymffurfio â Deddf Cydraddoldeb 2010 a'n dyletswyddau statudol o dan Adran 75 Deddf Gogledd Iwerddon 1998. Rydym yn dal y dyfarniad Hyderus o ran Anabledd ar gyfer recriwtio o hyd.

Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith

Newidiodd yr argyfwng COVID-19 ein hymagwedd at iechyd a diogelwch mewn ffordd sylfaenol drwy gydol 2020–21. Ein prif amcan oedd cadw ein holl staff yn ddiogel ac yn iach, ac mae hynny'n parhau. Yn ffodus, roedd lefelau'r haint yn gymharol gymedrol ar draws y Gronfa. O'r dechrau, rhoddod ddiweddiadau i'r staff ac atebion i gwestiynau cyffredin yn unol â'r canllawiau iechyd y cyhoedd a oedd yn berthnasol ledled y Deyrnas Unedig, a diwygiwyd y rhain yn rheolaidd ar hyd y flwyddyn. Darparom ddeunyddiau cymorth ychwanegol i reolwyr llinell i'w helpu i ofalu am eu timau, a lansio dros 30 o fentrau iechyd meddwl a lles ar gyfer staff yn ystod y flwyddyn.

Drwy gydol 2020–21, bu swyddfeydd y Gronfa ar gau o ganlyniad i'r pandemig a gweithiodd staff o bell o'u cartrefi. O ganlyniad, cafodd y polisiâu iechyd a diogelwch arferol a oedd yn ymwneud â swyddfeydd eu hatal dros dro, i bob pwrpas. Gofynnwyd i bob aelod o staff gwblhau asesiad Cyfarpar Sgrin Arddangos (DSE) ac asesiad gweithio gartref – cyrchwyd dros 260 o sesiynau hyfforddi ar-lein yn ein gwasanaeth e-ddysgu yn ystod y flwyddyn. Darparodd y Gronfa hefyd fwy na 200 o gadeiriau i staff a oedd yn gweithio gartref, bron 100 o fonitorau a dros 340 o ategolion cyfrifiadurol i hwyluso gweithio gartref. Yn ogystal, sicrhodd y Gronfa fod staff newydd yn cael eu hymgynefino'n briodol yn y meysydd hyn.

Darparodd y Gronfa frechiadau ffliw i bob aelod o staff hefyd yn rhan o'n hymrwymiad i les ac iechyd ehangach.

Cynhaliwyd ymweliadau safle'n rhithwir a dim ond pan oedd y canllawiau iechyd y cyhoedd perthnasol yn y Deyrnas Unedig yn caniatáu hynny y'u cynhaliwyd yn bersonol, ac yn yr awyr agored yn unig.

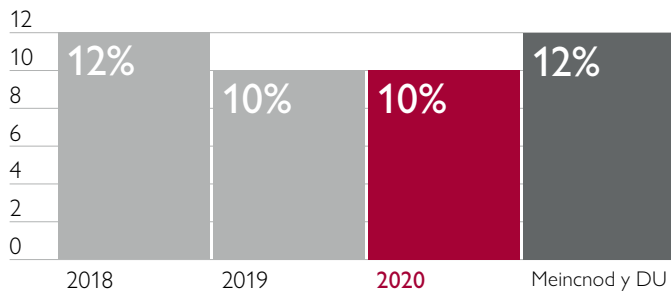
Wrth i ni baratoi ar gyfer ailagor swyddfeydd, mae asesiad risg manwl yn cael ei gynnal ar gyfer pob swyddfa. Bydd canllawiau'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch (a chyrrff cyfatebol) yn cael eu dilyn ac mae'r Gronfa wedi cyflogi contractwyr allanol sydd â phrofiad yn y meysydd hyn i'n helpu i gynllunio ac ailagor swyddfeydd yn ddiogel.

Rheoli cyfalaf dynol

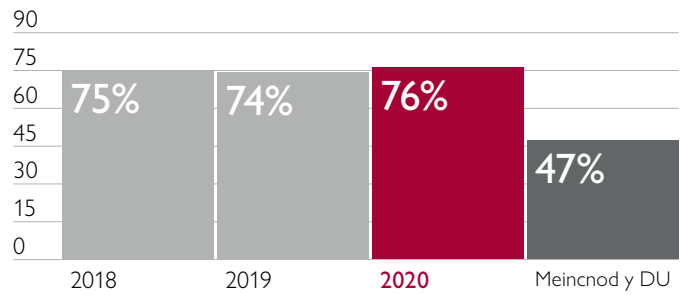
Mae gan y Gronfa bolisi cytunedig gyda'i hundebau llafur. Mae gwobrwyon a chydabyddiaeth ar gyfer materion tâl yn gweithredu o fewn y fframwaith

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

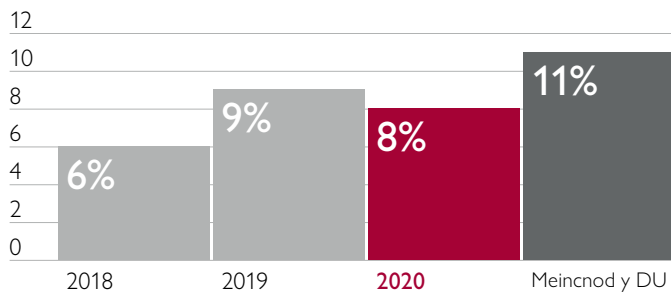
Amrywiaeth ethnig: BAME yn y gweithlu

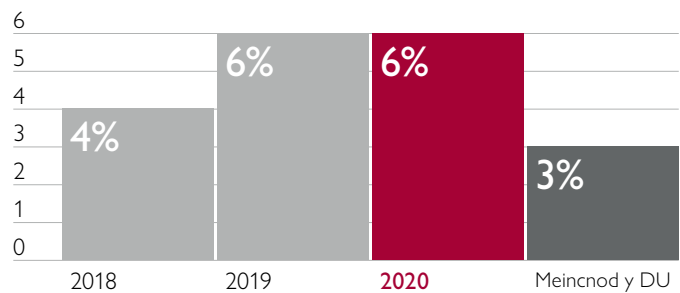
Amrywiaeth o ran rhywedd: Menywod yn y gweithlu

Amrywiaeth o ran anabledd: Anabledd yn y gweithlu

Amrywiaeth o ran cyfeiriadedd rhywiol: LGBTQ+ yn y gweithlu

Ystadegau Amrywiaeth y Gweithlu

DS: Mae'r lefelau Meincnod y DU a ddyfynnir yn y siartiau uchod yn lefelau cenedlaethol sy'n allanol i'r Gronfa. Cymerwyd y data o Swyddfa Ystadegau Gwladol y Llywodraeth a ffynonellau eraill tebyg.

Gwerth	Ffocws Amrywiaeth y Gweithlu
Cynhwysol: o bob agwedd ar dreftadaeth a buddiannau'r holl bobl a chymunedau	Rydym yn dathlu ein hamgylchedd gweithio cynhwysol sy'n hybu tegwch, cydraddoldeb ac amrywiaeth ac yn cydnabod bod angen i'n nodau allanol o symbylu cynhwysiad mewn treftadaeth gael eu paru â gweithredoedd mewnol i gynyddu amrywiaeth ein gweithlu.
Uchelgeisiol: ac yn fentrus ar gyfer ein pobl, ein cymunedau a'n sector	Rydym yn cydnabod yr angen am weithredoedd a strategaethau newydd a rhagweithiol i wella amrywiaeth ein gweithlu yn y dyfodol – gan edrych yn allanol trwy ailffocysu gweithredoedd recriwtio ond yn fewnol hefyd trwy reoli doniau a chynllunio olyniaeth.
Cydweithredol: trwy weithio mewn partneriaethau a dysgu ganddynt	Rydym yn cydnabod pŵer harneisio gweithlu amrywiol sy'n gweithio ar y cyd tuag at ein nodau craidd. Rydym yn gwerthfawrogi gwahaniaethau unigol a chyfraniadau pawb a gyda'n gilydd rydym yn gryfach o'i herwydd.
Dibynadwy: am ein huniondeb, barn ac arbenigedd	Mae'n hanfodol bod ein pobl, cwsmeriaid a rhanddeiliaid yn ymddiried yn ein gweledigaeth a phrosesau. Rydym yn cefnogi tegwch, urddas a pharch i bawb. Rydym yn deall bod yn rhaid i recriwtio, datblygu gyrfa, dysgu a chefnogaeth fod yn deg ac yn wrthrychol.

hwnnw. Roedd y dyfarniad cyflog ar gyfer 2020 hefyd yn cydymffurfio â chylch cyflog perthnasol y Gwasanaeth Sifil ar gyfer y flwyddyn honno ac fe'i cymeradwywyd gan ein hadran noddi, sef DCMS. Datblygodd y Gronfa fframwaith rheoli perfformiad newydd ar gyfer yr holl staff yn ystod y flwyddyn a fydd yn cael ei gyflwyno yn ystod chwarter cyntaf 2021–22.

Yn ogystal, datblygodd y Gronfa Strategaeth Datblygu'r Gweithlu newydd ar gyfer yr holl staff, rheolwyr llinell ac arweinwyr yn ystod y flwyddyn, a dechreuwyd ei rhoi ar waith yn 2020–21; gan gynnwys mwy na 200 o sesiynau hyfforddi a gynigiwyd dros 131 o ddiwrnodau gwaith gyda mwy na 2,200 o bresenoldebau yn y digwyddiadau hynny. Cynhaliwyd pum digwyddiad ymgynffurfio corfforaethol gyda sgôr asesu 100% gan y mynychwyr, a ddywedodd eu bod yn "ddefnyddiol iawn" neu'n "ddefnyddiol". Dilynodd staff bron 300 o fodiwlau hyfforddi "pwt dysgu" hefyd.

Yn olaf, datblygodd y Gronfa gynlluniau rheoli talent a chynllunio ar gyfer olyniaeth, a fydd yn cael eu cyflwyno yn ystod 2021–22.

Trosiant staff

Yn 2020–21, gadawodd 26 aelod o staff y Gronfa; mae hyn yn cynrychioli 9% o'n cyflenwad staff (289 cyfwerth ag amser llawn). Mae'r gyfradd drosiant hon yn is na'r cyfartaledd tymor hwy o oddeutu 15%, ac mae'n adlewyrchu sefyllfa'r argyfwng a chyfleoedd yn y farchnad swyddi, yn ogystal â sicrwydd deiliadaeth rolau yn y Gronfa yn y cyd-destun hwnnw. Nifer yr ymadawiadau cyfatebol yn 2019–20 oedd 65 (22%), ac effeithiwyd yn drwm ar hynny gan elfennau gweddilliol ein gwaith dylunio sefydliadol yn y flwyddyn honno a'r ffaith bod nifer o benodiadau cyfnod byr wedi dod i ben. Mae'r Gronfa'n cydnabod y cydbwysedd rhwng cyfraddau iach o gadw staff a dod â thalent a phobl newydd i'r Gronfa.

Gwariant ar ymgynghoriaeth

Gwariodd CGDG £1,010 ar ymgynghorwyr yn 2020–21 (2019–20: £2,751). Mae CGDG wedi defnyddio'r diffiniadau o ymgynghoriaeth sydd wedi'u cynnwys o fewn atodiad 6.1 arweiniad mesurau rheoli Swyddfa'r Cabinet: fersiwn 4.0.

Chwythu'r chwiban

Mae gan y Gronfa Bolisi Chwythu'r Chwiban clir a hygyrch sydd wedi'i ddylunio i alluogi staff i godi pryderon a datgelu gwybodaeth y mae'r unigolyn yn tybio ei bod yn dangos camarfer neu amhriodoldeb. Mae hyn yn ymdrin â phryderon sydd er lles y cyhoedd ac yn cynnwys y materion (anghynhwysol) a ganlyn:

- camarfer neu amhriodoldeb o ran cyllid neu dwyll
- methu cydymffurfio â rhwymedigaeth neu statudau cyfreithiol

- peryglon i iechyd a diogelwch neu'r amgylchedd
- gweithgarwch troseddol
- ymddygiad amhriodol neu anfoesegol
- ymgeisiau i guddio unrhyw un o'r uchod

Trefniadau treth cyflogion sector cyhoeddus

Mae Trysorlys EM yn mynnu bod yr holl gyrff llywodraeth ganolog yn adrodd ar statws treth uwch reolwyr a chontractwyr tymor hir. Yn benodol, mae Trysorlys EM yn mynnu bod yr holl uwch reolwyr ar y gyflogres ac yn talu treth o dan y cynllun PAYE. Mae'r holl staff uwch, Ymddiriedolwyr ac aelodau pwylgor gwlad ac ardal ar gyflogres CGDG ac felly'n talu treth a chyfraniadau yswiriant gwladol trwy'r llwybr PAYE. Mae'r Gronfa'n cydymffurfio â gofynion IR35. Mae'r holl weithwyr ar y gyflogres ac eithrio staff a gyflogir yn uniongyrchol trwy asiantaethau; wedi'u secondio dros dro i'r Gronfa a'u talu trwy gyflogres eu cyflogwr; neu, mewn nifer fach iawn o achosion, fel contractwyr unigol sydd y tu allan i IR35. (Penodir yr olaf dim ond yn dilyn archwiliad manwl a datganiad a wneir o dan y ddeddfwriaeth hon).

Rhwymedigaethau pensiwn

Mae'r Gronfa'n gwneud cyfraniadau i gynlluniau pensiwn staff. Ar wahân i wneud y taliadau hyn, nid oes gan y Gronfa unrhyw rwymedigaethau pensiwn.

Ros Kerslake CBE

Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

2 Gorffennaf 2021

Adroddiad atebolrwydd ac archwilio seneddol

Tystysgrif ac adroddiad y Rheolwr a'r Archwilydd Cyffredinol i Ddau Dŷ'r Senedd Brydeinig a Senedd yr Alban.

Barn ar y datganiadau ariannol

Tystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 o dan Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980. Mae'r datganiadau ariannol yn cynnwys: Datganiad am y Gwariant Net Cynhwysfawr; Datganiad am y Sefyllfa Ariannol; Datganiad am y Llifoedd Arian; y Datganiad am Newidiadau mewn Ecwiti Trethdalwyr; a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisiau cyfrifyddu pwysig. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn o dan y polisiau cyfrifyddu a nodir ynddynt. Y fframwaith adrodd ariannol a ddefnyddiwyd i'w paratoi yw'r gyfraith berthnasol a Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol yn unol â'r dehongliad ohonynt yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth gan Drysorlys EM.

Rwyf hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad Atebolrwydd y nodir yn yr adroddiad hwnnw ei bod wedi'i harchwilio.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa a sefyllfa Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol ar 31 Mawrth 2021, ac o Cyfanswm incwm cynhwysfawr neu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980 a chyfarwyddiadau'r Ysgrifennydd Gwladol a gyhoeddwyd o dan hynny.

Barn am reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ffordd o bwys mae'r incwm a'r gwariant a gofnodir yn y datganiadau ariannol wedi cael eu defnyddio at y dibenion y'u bwriadwyd gan y Senedd, ac mae'r trafodion ariannol a gofnodir yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Sail y farn

Roeddwn wedi cynnal fy archwiliad yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Gyfrifyddu (ISA) (DU), y gyfraith berthnasol, a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Endidau Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Mae fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny wedi eu disgrifio ymhellach yn adran cyfrifoldebau'r Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol yn fy nhystysgrif.

Mae'r safonau hynny'n mynnu fy mod i a'm staff yn cydymffurfio â Safon Foesegol Ddiwygiedig y Cyngor

Adroddiadau Ariannol 2019. Rwyf hefyd wedi dewis defnyddio'r safonau moesegol sy'n berthnasol i listed entities. Rwyf yn annibynnol ar Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU. Mae fy staff a finnu wedi cyflawni ein cyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn.

Rwyf yn credu bod y dystiolaeth archwilio rwyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol er mwyn rhoi sail ar gyfer fy marn.

Casgliadau'n ymwneud â busnes hyfyw

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnydd Mae Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol o sail cyfrifyddu busnes hyfyw wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Ar sail y gwaith rwyf wedi'i wneud, nid wyf wedi gweld dim ansicrwydd o bwys yn ymwneud â digwyddiadau neu amodau a allai, ar eu pen eu hunain neu gyda'i gilydd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol i barhau i fod yn fusnes hyfyw am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir y datganiadau ariannol i'w cyhoeddi.

Mae fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu mewn perthynas â busnes hyfyw yn cael eu disgrifio yn adrannau perthnasol y dystysgrif hon.

Mae sail cyfrifyddu busnes hyfyw ar gyfer Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn cael ei mabwysiadu wrth ystyried y gofynion a nodir yn y Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol. sy'n mynnu bod endidau'n mabwysiadu'r sail cyfrifyddu busnes hyfyw wrth baratoi'r datganiadau ariannol pan ragwelir y bydd y gwasanaethau maent yn eu darparu yn parhau yn y dyfodol.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys gwybodaeth sydd wedi cael ei chynnwys yn yr adroddiad blynyddol, ond nid yw'n cynnwys rhannau o'r Adroddiad Atebolrwydd y nodir yn yr adroddiad hwnnw eu bod wedi cael eu harchwilio, y datganiadau ariannol a fy nhystysgrif archwilydd ar hynny. Mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am yr wybodaeth arall. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cynnwys yr wybodaeth arall ac nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar hynny, heblaw pan fo hynny wedi'i ddatgan yn glir yn fy nhystysgrif. Yng nghyswllt fy archwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall a, drwy wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn sylweddol anghyson â'r datganiadau ariannol neu fy ngwybodaeth a gafwyd yn yr archwiliad neu sydd yn ymddangos fel camddatganiad o bwys fel arall. Os byddaf yn canfod anghysonderau o bwys neu gamddatganiadau o bwys tybiedig, mae'n ofynnol i mi bennu a yw hyn yn

golygu bod camddatganiad o bwys yn y datganiadau ariannol. Ar sail y gwaith rwyf wedi'i wneud, os byddaf yn dod i'r casgliad bod camddatganiad o bwys o'r wybodaeth arall hon, mae'n rhaid i mi adrodd ar y ffaith honno.

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd i'r perwyl hwn.

Barn am faterion eraill

Yn fy marn i, ar sail y gwaith a gyflawnwyd wrth gynnal yr archwiliad:

- mae rhannau o'r Adroddiad Atebolrwydd sydd i'w harchwilio wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau'r Ysgrifennydd Gwladol a wnaethpwyd o dan the National Heritage Act 1980.
- mae'r wybodaeth yn yr ee, Adroddiadau ar Berfformiad ac Atebolrwydd am y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol wedi cael eu paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Ac ystyried yr wybodaeth a'r ddealltwriaeth o Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau o bwys yn yr adroddiad perfformiad ac atebolrwydd. Nid oes gennyf ddim i'w adrodd mewn cysylltiad â'r materion canlynol, y byddaf yn adrodd arnynt os, yn fy marn i:

- nad oes cofnodion cyfrifyddu priodol wedi cael eu cadw, neu nad oes ffurflenni perthnasol i'm harchwiliad wedi cael eu cyflwyno gan ganghennau nad yw fy staff wedi ymweld â nhw; neu
- nad yw'r datganiadau ariannol a'r rhannau o'r Adroddiad Atebolrwydd sydd i'w harchwilio yn cyd-fynd â'r cofnodion cyfrifyddu neu'r ffurflenni; neu
- nad yw rhai o'r taliadau a nodir yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth gan Drysorlys EM, wedi cael eu datgelu; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad; neu
- nid yw'r Datganiad Llywodraethu yn adlewyrchu cydymffurfiaid â chanllawiau Trysorlys EM.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu dros y datganiadau ariannol

Fel yr eglurir yn fanylach yn y Datganiad o gyfrifoldebau'r Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am y canlynol:

- paratoi'r datganiadau ariannol yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol a bod yn fodlon eu bod yn rhoi darlun cywir a theg;

- rheolaethau mewnol sy'n angenrheidiol ym marn y Swyddog Cyfrifyddu er mwyn gallu paratoi datganiadau ariannol sydd ddim yn cynnwys camddatganiadau o bwys, boed o ganlyniad i dwyll neu gamgymeriad.
- asesu gallu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol i barhau fel busnes hyfyw, gan ddatgelu, fel y bo'n berthnasol, faterion sy'n gysylltiedig â busnes hyfyw a defnyddio sail cyfrifyddu busnes hyfyw oni fo'r Swyddog Cyfrifyddu yn rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio, ardystio ac adrodd ar y datganiadau ariannol yn unol â'r Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980.

Fy amcanion i yw cael sicrwydd rhesymol o ran a yw'r datganiadau ariannol ar y cyfan yn rhydd o gamddatganiadau o bwys, boed hynny drwy dwyll neu gamgymeriad, a chyhoeddi tystysgrif sy'n cynnwys fy marn i. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhaliwyd yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU) bob amser yn dod o hyd i gamddatganiad o bwys pan fo hynny'n bodoli. Mae camddatganiadau'n gallu codi drwy dwyll neu gamgymeriad ac maent yn cael eu hystyried yn rhai o bwys os, yn unigol neu gyda'i gilydd, y byddai'n rhesymol disgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Rwy'n llunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a amlinellir uchod, i ganfod camddatganiadau o bwys mewn perthynas â diffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau, gan gynnwys twyll.

Mae fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi rheolwyr, pennaeth archwilio mewnol Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol sy'n ymwneud â'r canlynol:
  - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddifffyg cydymffurfio;
  - canfod ac ymateb i risgiau twyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, amheuaeth o dwyll neu dwyll honedig; a

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

- rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau, gan gynnwys rheolaethau Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol sy'n ymwneud â Rheoli Arian Cyhoeddus a Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980.
- trafod ymysg y tîm ynghylch sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, nodais y posibilrwydd o dwyll yn y meysydd canlynol: cydnabod refeniw, postio cyfnodolion anarferol ac postio cyfnodolion anarferol, y ddarpariaeth ar gyfer ymrwymadau sydd wedi dod i ben a gwariant grant;
- cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith o bwys ar weithrediadau Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol. Roedd y prif gyfreithiau a rheoliadau a ystyriwyd gennyf yn y cyd-destun hwn yn cynnwys Y sail ddeddfwriaethol ar gyfer paratoi cyfrifon, Rheoli Arian Cyhoeddus, Cyfraith Cyflogaeth, Deddfwriaeth Tret, Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1980; a
- cynnal gweithdrefnau dadansoddol i ganfod unrhyw berthnasodd anarferol neu annisgwyl a allai awgrymu risgiau o gamddatganiadau o bwys o ganlyniad i dwyll.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i'r risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r hyn a ddatgelwyd yn y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol i asesu cydymffurfiaid â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Archwilio a'r cwnsler cyfreithiol mewnol ynghylch ymgyfreitha a hawliadau gwirioneddol a phosib;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rheini sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r Bwrdd;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll drwy ddiystyru rheolaethau gan reolwyr, profi pa mor briodol yw eitemau dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r penderfyniadau a wneir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o ragfarn bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu sydd y tu allan i'r busnes arferol; a

- cynnal gweithdrefnau dadansoddol i ganfod unrhyw berthnasodd anarferol neu annisgwyl a allai awgrymu risgiau o gamddatganiadau o bwys o ganlyniad i dwyll.

Roeddwn hefyd wedi cyfleu'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a nodwyd a'r risgiau posibl o ran twyll i holl aelodau'r tîm ymgysylltu, gan gynnwys arbenigwyr mewnol a thimau archwilio cydrannau o bwys, ac roeddwn yn ymwybodol o unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau drwy gydol yr archwiliad.

Mae disgrifiad pellach o'm cyfrifoldebau dros archwilio'r datganiadau ariannol ar gael ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn: www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy nhystysgrif.

Ar ben hynny, rhaid i mi gael tystiolaeth sy'n ddigon i roi sicrwydd rhesymol bod yr incwm a'r gwariant/derbynebaw a thaliadau yr adroddir arnynt yn y datganiadau ariannol wedi cael eu defnyddio at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Rwyf yn cyfathrebu â'r rheini sydd yn gyfrifol am lywodraethu ynghylch, ymysg materion eraill, cwmmpas ac amseriad yr archwiliad a chanfyddiadau pwysig yr archwiliad, gan gynnwys unrhyw ddiffygion o bwys mewn rheolaeth fewnol y byddaf yn dod o hyd iddynt yn ystod fy archwiliad.

Adrodd

Nid oes gennyf sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Cyfieithiad Cymraeg

Rwyf wedi ardystio ac adrodd ar y datganiadau ariannol hyn yn eu ffurf wreiddiol. Mae'r fersiwn hon yn gyfieithiad o'r fersiwn Saesneg wreiddiol. Mae Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad hyn.

Gareth Davies

Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol

7 Gorffennaf 2021

Y Swyddfa Archwilio Genedlaethol
157–197 Buckingham Palace Road
Victoria
Llundain SW1W 9SP

Y datganiadau ariannol

Datganiad gwariant net cynhwysfawr

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021

	Nodiadau	£'000	2020–21 £'000	2019–20 £'000
Mân incwm gweithredu	3		0	0
Dyfarniadau newydd a wnaed yn ystod y flwyddyn	15	(187,561)		(10,457)
Dyfarniadau a ddadymrwymwyd	15	994		238
			(186,567)	(10,219)
Costau staff	23	(4,920)		(139)
Dibrisio	9, 10 ac 11	(11)		(9)
Taliadau gweithredu eraill	4	(2,156)		(149)
			(7,087)	(297)
Gwariant gweithredu			(193,654)	(10,516)
Diffyg gweithredu			(193,654)	(10,516)
Llog derbyniadwy	6	11		35
Dosbarthiadau a dderbyniwyd	7	204		828
Incwm nad yw'n ymwneud â gweithredu			215	1,733
Gwariant net cynhwysfawr a drosglwyddwyd i'r gronfa gronedig			(193,439)	(9,653)
Incwm cynhwysfawr arall				
Elw/(colled) net ar ailbrisio'r Gronfa Aml-ased Elusennol cyn gwerthu	18		5,359	(3,821)
Elw net ar ailbrisio'r Gronfa Aml-ased Gyfrifol	18		3,598	0
Cyfanswm gwariant cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021			(184,482)	(14,344)

Mae'r datganiad o wariant net cynhwysfawr yn eithrio gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol CGDG, yr adroddir arnynt mewn set o gyfrifon ar wahân.
Mae'r nodiadau ar dudalennau 51 i 63 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Datganiad newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021

	Cronfa wrth gefn gwerth teg £'000	Cyfrif incwm a gwariant £'000
Balans ar 31 Mawrth 2019	17,517	28,766
Newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr yn 2019–20		
Colled net ar ailbrisio asedau ariannol	(3,821)	0
Gwireddu'r gronfa wrth gefn gwerth teg wrth werthu buddsoddiadau	(870)	870
Gwariant net cynhwysfawr a drosglwyddwyd i'r gronfa gronedig	0	(9,653)
Cymorth grant gan DCMS	0	6,270
Balans ar 31 Mawrth 2020	12,826	26,253
Newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr yn 2020–21		
Elw net ar ailbrisio buddsoddiadau cyn gwerthu	5,359	0
Gwireddu'r gronfa wrth gefn gwerth teg wrth werthu buddsoddiadau	(18,185)	18,185
Elw net ar ailbrisio asedau ariannol	3,598	0
Gwariant net cynhwysfawr a drosglwyddwyd i'r gronfa gronedig	0	(193,439)
Cymorth grant gan DCMS	0	183,287
Balans ar 31 Mawrth 2021	3,598	34,286

Mae'r gronfa wrth gefn gwerth teg yn ymwneud â'r gwahaniaeth rhwng cost llyfr a gwerth marchnad y buddsoddiadau yn y gronfa waddol (gweler nodyn 12). Nid yw'r gwahaniaeth rhwng gwerth llyfr a gwerth marchnad asedau anniriaethol sefydlog ac eiddo, peiriannau a chyfarpar (gweler nodiadau 9 a 10) yn faterol. O dan Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol 9, Offerynnau Ariannol, mae'r trafodion sy'n ymwneud â gwerthu buddsoddiadau wedi'u datgelu yn y Datganiad o Newidiadau mewn Ecwiti Trethdalwyr, ond fe'u datgelwyd yn flaenorol yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr. Ryydm hefyd wedi symud y ffigur cymharol ar gyfer 2019–20 i'r Datganiad hwn.

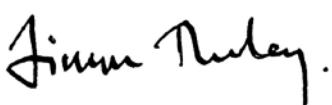
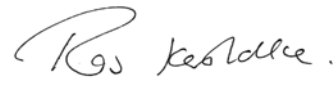

Datganiad o'r sefyllfa ariannol

ar 31 Mawrth 2021

	Nodiadau	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Asedau anghyfredol			
Asedau sefydlog anniriaethol	9	11	2
Eiddo, peiriannau a chyfarpar	10	9	15
Hawl i ddefnyddio	11	7	11
Asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu	12	64,212	39,262
		64,239	39,290
Asedau cyfredol			
Masnach a symiau derbyniadwy eraill	13	5	210
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	8	82,582	4,020
Arian parod a ddelir yn y gronfa waddol	12	4,093	0
		86,680	4,230
Cyfanswm asedau		150,919	43,520
Rhwymedigaethau cyfredol			
Symiau taladwy	14	(10,120)	(224)
Rhwymedigaethau grant sy'n ddyledus o fewn blwyddyn	15	(102,912)	(4,210)
Asedau anghyfredol plws asedau cyfredol net		37,887	39,086
Rhwymedigaethau anghyfredol			
Symiau taladwy sy'n ddyledus mewn mwy na blwyddyn	14	(3)	(7)
Rhwymedigaethau grant sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn	15	0	0
Asedau llai rhwymedigaethau		37,884	39,079
Ecwiti trethdalwyr			
Cronfa wrth gefn gwerth teg	18	3,598	12,826
Cyfrif incwm a gwariant		34,286	26,253
		37,884	39,079

Mae'r datganiad hwn yn eithrio balansau sy'n gysylltiedig â gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol CGDG, yr adroddir arnynt mewn set o gyfrifon ar wahân.
Mae'r nodiadau ar dudalennau 51 i 63 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Dr Simon Thurley CBE
Cadeirydd

Ros Kerslake CBE
Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

2 Gorffennaf 2021

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu

Datganiad llifoedd arian parod

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021

	Nodiadau	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Gweithgareddau gweithredu			
Arian parod o fân incwm gweithredu	3	0	0
Arian parod a dalwyd i gyflogeion ac ar eu rhan		(88)	(85)
Llog a dderbyniwyd	6	11	35
Arian parod a dderbyniwyd o roddion		0	0
Arian parod a dalwyd i gyflenwyr		(214)	(55)
Arian parod a dalwyd i dderbynyddion grant	15	(84,542)	(7,080)
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu	16a	(84,833)	(7,185)
Gweithgareddau buddsoddi			
Gwariant cyfalaf a buddsoddiad ariannol	16b	(10)	(19)
Derbynebaw arian parod net y gronfa waddol	16b	15,789	2,859
(All-lif)/mewnlif arian parod net o adnoddion ar fuddsoddiadau		(15,799)	2,840
Llif arian parod cyn cyllido		(100,632)	(4,345)
Gweithgareddau cyllido			
Cymorth grant a dderbyniwyd	16c	183,287	6,270
Cynnydd mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod		82,655	1,925

Mae'r nodiadau ar dudalennau 51 i 63 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Cysoni'r llif arian parod net â'r symudiad mewn cronfeydd net

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Cynnydd mewn arian parod gweithredu yn y cyfnod	82,655	1,925
Arian parod a ddefnyddiwyd i gynyddu adnoddau hylif	0	0
Newidiadau i arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	82,655	1,925
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar 1 Ebrill	4,020	2,095
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar 31 Mawrth	86,675	4,020

Mae'r nodiadau ar dudalennau 51 i 63 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Nodiadau i'r cyfrifon

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021

1. Datganiad o bolisiau cyfrifyddu

Nid oes unrhyw safonau a dehongliadau a gyhoeddir, nad ydynt wedi'u mabwysiadu eto, y mae'r Ymddiriedolwyr yn disgwyl y byddant yn cael effaith faterol ar incwm ac asedau net adroddedig CGDG neu ei gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol.

a) Confensiwn cyfrifyddu

Mae'r cyfrifon hyn wedi'u llunio ar ffurf a gyfarwyddir gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) ac a gymeradwywyd gan Drysorlys EM. Maent yn cael eu paratoi o dan y confensiwn costau hanesyddol diwygiedig. Heb gyfyngu ar y wybodaeth a roddir, mae'r cyfrifon yn bodloni'r gofynion cyfrifyddu a datgelu sydd wedi'u cynnwys yn Neddf Cwmniau 2006 a'r Llawlyfr Adrodd Ariannol (FREM) i'r graddau y mae'r gofynion hynny'n briodol, a'r cyfarwyddyd cyfrifon a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros DCMS ym mis Ebrill 2019. Mae'r triniaethau cyfrifyddu sydd wedi'u cynnwys yn FREM yn cymhwyso Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) fel y'u haddasir neu y'u dehonglir ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Mae cyfarwyddyd cyfrifon y Loteri Genedlaethol a gyhoeddir gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros DCMS yn benodol yn eithrio paratoi cyfrifon cyfunol.

Gellir cael copïau o'r cyfarwyddiadau cyfrifon dosbarthu'r Loteri Genedlaethol a chymorth grant gan Ysgrifennydd y Bwrdd, Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol, Mezzanine Floor, International House, 1 St Katharine's Way, Llundain, E1W 1UN.

Pan fydd y FREM yn caniatáu dewis, dewisir y polisi cyfrifyddu y bernir ei fod yn fwyaf priodol i amgylchiadau penodol CGDG at ddiben darparu barn wir a theg. Mae'r polisiau penodol a fabwysiadwyd gan CGDG wedi'u disgrifio o fewn y datganiad hwn. Maent wedi eu cymhwyso'n gyson wrth ymdrin ag eitemau yr ystyrir eu bod yn faterol i'r cyfrifon.

b) Grantiau'r llywodraeth

Ni thrinnir ein cymorth grant gan DCMS fel incwm. Yn hytrach, mae'n cael ei drin fel cyllid oherwydd yr ystyrir ei fod yn gyfraniad gan barti rheoli sy'n achosi buddiant ariannol. Gwneir hyn trwy wneud addasiad i'r gronfa gronedig. Ni wneir unrhyw ddyraniad rhwng grantiau at ddibenion refeniw a chyfalaf. Mae swm y cymorth grant sy'n cael ei gydnabod yn y cyfrifon hyn yn adlewyrchu'r symiau a dderbyniwyd mewn gwirionedd gan DCMS yn ystod y flwyddyn ariannol.

c) Rhoddion

Trinnir rhoddion yn wahanol i gyllid a dderbynnir fel rhan o raglenni grant ar y cyd. Mae rhoddwr yn rhywun nad yw'n ymwneud o gwbl ag unrhyw benderfyniad i wario'r arian hwnnw. Os oes unrhyw gyfranogiad fe fyddai'n cael ei drin fel rhaglen grant ar y cyd.

Codir rhoddion fel arfer i'r cyfnod pan dderbyniwyd y cyllid. Fodd bynnag, pan fydd perthynas contract rhwng CGDG a'r rhoddwr, codir y rhodd i'r cyfnod pan ddigwyddodd y gweithgaredd cysylltiedig, heb roi ystyriaeth i pryd y derbyniwyd yr arian.

ch) Asedau anghyfredol

Diffinnir asedau anghyfredol fel yr eitemau hynny a brynir at ddefnydd tymor hir CGDG a'i gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol pan fydd cyfanswm y gost dros £2,000. Darperir dibrisio ar sail llinol ar bob ased anghyfredol, gan gynnwys y rhai a ddeler o dan brydlesau, ar gyfraddau y cyfrifir y byddant yn diddymu cost neu brisiad pob ased dros ei oes ddefnyddiol ddisgwyliedig. Mae'r bywydau hyn fel a ganlyn:

Eiddo prydles fer	– oes y brydles
Ased hawl i ddefnyddio	
– prydlesau eiddo	– oes y brydles
Cyfarpar swyddfa	– 4–10 mlynedd

Yn yr amgylchiadau hynny pan fydd gweddill oes prydles eiddo'n llai na phedair blynedd, bydd unrhyw adnewyddu neu gyfarpar ansymudol yn cael ei ddibrisio dros weddill oes y brydles. Ni chyfalafir unrhyw gostau a gynhyrchir yn fewnol. Mae dibrisio'n dechrau yn y mis ar ôl i'r ased gael ei roi ar waith.

d) Buddsoddiadau

Mae asedau ariannol anghyfredol – ein buddsoddiadau – wedi'u cynnwys yn y cyfrifon ar werth y farchnad fel a adroddir i ni gan ein rheolwyr buddsoddi. Mae'r enillion a cholledion a wireddwyd wedi'u cynnwys yn y datganiad o newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr ac maent wedi'u cyfrifo fel y gwahaniaeth rhwng enillion o werthiannau a chost hanesyddol. Adlewyrchir enillion a cholledion nas gwiredwyd ar y buddsoddiadau hyn yn y swm wrth gefn gwerth teg, sy'n cael ei ddatgelu yn y datganiad o'r sefyllfa ariannol a'r datganiad o newidiadau mewn ecwiti trethdalwyr.

dd) Treth

Ni wneir unrhyw ddarpariaeth ar gyfer treth gyffredinol gan fod CGDG wedi'i heithrio'n statudol o dan adran 507 Deddf Trethi Incwm a Chorfforaethol 1988. Ni all CGDG adfer Treth ar Werth (TAW) a godir arni, ac mae'r gost gan gynnwys TAW wedi'i chynnwys o dan y disgrifiadau gwariant perthnasol yn y cyfrifon hyn.

e) Pensiwn

Codir y gost reolaidd o ddarparu buddiannau i'r datganiad o wariant net cynhwysfawr dros fywydau gwasanaeth aelodau'r cynllun ar sail canran gyson o dâl pensiynadwy. Mae bron pob un o'n staff yn aelodau o PGPGS neu alpha (y cynllun a ddilynodd PGPGS) ac mae'r ganran o dâl pensiynadwy yn cael

ei hysbysu gan Swyddfa'r Cabinet cyn dechrau bob blwyddyn ariannol. Gweler yr adroddiad tâl cydnabyddiaeth a staff am fanylion pellach.

f) Prydlesau

Yn dilyn cyflwyno Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol (IFRS) 16 ar brydlesau, mae prydlesau gweithredol bellach yn cael eu trin yn yr un modd â phrydlesau cyllid. Cyfalafir prydlesau tymor hir sylweddol (mwy na blwyddyn eu hyd) ar eu cost amcangyfrifedig ac eithrio unrhyw log tybiedig a godir gan y prydleswr. Codir taliadau llog sy'n ddyledus o dan delerau'r cytundeb prydlesu i'r datganiad o wariant net cynhwysfawr ar ddyddiad pob taliad a wneir o dan y brydles. Datgelir prydlesau wedi'u cyfalafu ar y datganiad o'r sefyllfa ariannol.

Codir y rhenti blyneddol ar unrhyw brydlesau sydd y tu hwnt i'r diffiniad sy'n ofynnol yn ôl IFRS 16 i'r datganiad o wariant net cynhwysfawr ar sail llinol dros gyfnod y brydles. Mae prydlesau peiriannau ffrancio a llungopio wedi'u cynnwys yn y categori hwn.

ff) Penderfyniadau grant a rhwymedigaethau

Cydnabod

Cydnabyddir penderfyniadau cadarnhaol gan Ymddiriedolwyr yn y datganiad o wariant net cynhwysfawr ar adeg y dyfarniad. O ganlyniad, mae rhwymedigaethau grant yn cael eu cydnabod ar adeg y penderfyniad ar y gwerth a gofnodwyd yng nghofnodion y cyfarfod penderfynu.

Addasiadau i werth dyfarniad ar ôl penderfyniad

Gallai amgylchiadau prosiect newid ar ôl i'r penderfyniad gael ei wneud – er enghraifft, gallai costau prosiect newid, gallai costau nad ydynt yn gymwys gael eu hamlygu, gallai cyllid partneriaeth fod yn fwy neu'n llai na'r hyn a ddisgwyliwyd ar adeg y penderfyniad. Yn yr amgylchiadau hyn, ni wneir addasiad i werth dyfarniadau oni bai bod y rheswm dros yr addasiad yn systematig i'r rhaglen grant yn hytrach na bod yn addasiadau untro, ar wahân. Os oes amgylchiadau sy'n benodol i raglen ddyfarnu, bydd gwerth y dyfarniad grant a'r rhwymedigaeth grant yn cael eu lleihau i adlewyrchu addasiadau hysbys ar ôl dyfarnu. At hynny, bydd darpariaeth yn cael ei chreu i adlewyrchu addasiadau pellach posibl i benderfyniadau eraill o fewn yr un rhaglen. Bydd unrhyw ddarpariaeth sy'n cael ei chreu a'r symudiad dilynol ar y ddarpariaeth honno'n ffurfio rhan o ddatgelu dadymrwymiaid yn y flwyddyn.

Addasiadau pan fydd y prosiect ar waith

Mae dadymrwymo rhwymedigaethau grant, pan fydd prosiect ar waith, yn digwydd pan nad yw grantî yn derbyn dyfarniad neu ran o ddyfarniad yn llawn. Mae'r adeg cydnabod dadymrwymiad yn dibynnu ar gytundeb rhwng staff CGDG a'r grantî. Er bod hyn yn syml fel arfer, mae CGDG yn ymwybodol o'i

gofyniad cytundebol i dalu hyd at y dyfarniad grant llawn, ac felly mae'n ochelgar wrth ddadymrwymo dyfarniadau.

g) Dyrannu costau ac adrodd cylchrannol

Mae IFRS 8 yn mynnu y darperir gwybodaeth am adrodd cylchrannol pan fydd hyn yn berthnasol i weithgareddau'r sefydliad. Pan fo'n berthnasol, byddai uwch reolwyr yn adnabod ffrydiau gweithgarwch ar wahân ac aseinio costau gweithredu iddynt pro rata yn seiliedig ar lefel y grant a ddyfarnwyd oni bai y cafwyd gwahaniaeth arwyddocaol yn y modd y proseswyd ceisiadau; yn yr achosion hyn byddai dulliau amgen priodol yn cael eu defnyddio.

Mae CGDG yn cyfrif ar wahân am ei gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol, y mae'n ofynnol i'w wneud o dan ei chyfarwyddyd cyfrifon Loteri Genedlaethol. Mae Nodyn 21 yn cynnwys gwybodaeth bellach.

Mae CGDG yn mynd i gostau anuniongyrchol sy'n cael eu rhannu rhwng gweithgareddau a ariennir gan gymorth grant a gweithgareddau a ariennir gan y Loteri Genedlaethol. Mae'n ofynnol i CGDG ddosrannu'r costau anuniongyrchol hyn yn unol â chyhoeddiad y Trysorlys, *Rheoli Arian Cyhoeddus*. Mae'r dosraniad costau hwn yn ceisio adlewyrchu'r gyfran benodol o amser a threuliau a ymrwymir i bob gweithgaredd. Mae'r dosraniad wedi'i seilio ar nifer o fetrigau sy'n ceisio adlewyrchu faint o waith a wnaed ar ein gweithgareddau cymorth grant a dosbarthu'r Loteri – nifer y ceisiadau, nifer y dyfarniadau, nifer y prosiectau sy'n cael eu monitro ac ati. Mae rhywfaint o amcangyfrif yn gysylltiedig â'r gwaith hwn, yn anochel, felly rydym yn adolygu'r rhaniad canrannol bob blwyddyn. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, y gyfran o gostau ar y cyd a ddosrannwyd i'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol oedd 99% (2019–20: 99%).

ng) Benthyciadau

Mae gan Ymddiriedolwyr yr hawl i wneud benthyciadau i gyrff treftadaeth o dan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980. Mae'r cyfraddau llog a'r telerau ad-dalu yn ôl disgrisiwn yr Ymddiriedolwyr.

h) Ardoll brentisiaethau

Cyflwynwyd yr ardoll brentisiaethau yn 2017–18. Er bod y symiau a dalwn ar gael yn ddamcaniaethol i ariannu rhan o gost y cyrsiau yr ymgwymerir â hwy gan ein prentisiaid, ar hyn o bryd mae'n annhebygol y bydd modd i ni ddefnyddio'r symiau hyn yn llawn. Gan hynny, ein polisi yw diddymu'r ardoll yn y cyfnod y gwnaed y taliad oni bai bod sicrwydd y caiff y swm ei ddefnyddio – h.y. mae'r prentis yn ei le ac mae'r cwrs wedi'i drefnu.

i) Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod

Mae arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn cynnwys balansau banc, gan gynnwys arian parod sydd ar gael yn syth ac arian parod a ddelir gyda'n rheolwyr buddsoddi, sef Cazenove, sydd ar gael ar gais.

j) Ansicrwydd amcangyfrif

Er mwyn paratoi'r cyfrifon hyn, mae angen i uwch reolwyr wneud amcangyfrifon a thybiaethau sy'n gallu effeithio ar fesur incwm, treuliau, asedau a rhwymedigaethau a adroddir a datgelu rhwymedigaethau amodol. Fe all hefyd effeithio ar ddyrannu costau rhwng ein cymorth grant a'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri.

Os bydd yr amcangyfrifon a'r thybiaethau hyn, sydd wedi'u seilio ar amcangyfrifon gorau uwch reolwyr ar ddyddiad y datganiadau ariannol, yn gwyro oddi wrth yr amgylchiadau gwirioneddol yn y dyfodol, bydd yr amcangyfrifon a'r thybiaethau gwreiddiol yn cael eu diweddarau yn y cyfnod pan fydd yr amgylchiadau'n newid.

Mae ein hamcangyfrifon yn cael eu gwerthuso'n barhaus ac wedi'u seilio ar brofiad hanesyddol a ffactorau eraill, gan gynnwys disgwyliadau digwyddiadau yn y dyfodol y credir eu bod yn rhesymol yn yr amgylchiadau.

Mae'r pandemig COVID-19 wedi cael effaith fawr ar ein gweithgarwch a disgwyliar i hyn barhau yn 2021–22. O ganlyniad, mae uwch reolwyr wedi asesu gwerthoedd asedau ar 31 Mawrth 2021 i amlygu unrhyw ddangosyddion amhariad. Lle y gallai amhariad posibl fod wedi codi o ganlyniad i COVID-19, mae amcangyfrif o werth adenilladwy disgwylidig yr ased wedi cael ei wneud a'i gymharu â gwerth cario cyfredol yr ased, i amcangyfrif unrhyw amhariad i'w gofnodi. Lle y bônt yn berthnasol, mae'r amcangyfrifon arwyddocaol hyn wedi cael eu datgelu isod.

Y symiau a dderbyniwyd oedd:

Corff	Enw'r rhaglen	Cymorth grant a dderbyniwyd yn 2020–21 £'000
Yr Adran dros Faterion Digidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS)	Cronfa Adferiad Diwylliannol 1	94,387
DCMS	Cicdanio Cyfalaf	15,748
DCMS	Cymorth grant safonol	5,002
DCMS	Cronfa Phoenix	16,000
Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig	Cronfa Her Adferiad Gwyrdd 1	40,000
Llywodraeth Cymru	Lleoedd Lleol ar gyfer Natur, Coetiroedd Cymunedol, Cynllun Meithrin Gallu Adferiad Gwyrdd, Treftadaeth 15 Munud	5,400
Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon	Cronfa Hanes a Rennir, Cronfa Adferiad Treftadaeth, Cronfa Treftadaeth Gymunedol	6,750

Amhariad eiddo, peiriannau a chyfarpar ac asedau hawl defnyddio

Mae eiddo, peiriannau a chyfarpar ac asedau hawl defnyddio yn cael eu hadolygu am amhariad os bydd digwyddiadau neu newidiadau i amgylchiadau'n awgrymu efallai na fydd modd adennill y swm cario. Ar hyn o bryd, bwriadwn ddychwelyd i swyddfeidd cyn gynted ag y bydd canllawiau'r llywodraeth yn caniatáu hynny. O ganlyniad, nid ydym wedi gwneud unrhyw addasiad i werth ein hasedau sefydlog wedi'u seilio ar eiddo.

Dyrannu costau rhwng ein dau brif weithgaredd

Roedd y cyflymder y bu'n rhaid i ni gyflawni ein rhaglenni argyfwng ein hunain a'r rhai hynny ar ran adrannau'r llywodraeth yn golygu y bu'n rhaid diwygio ein dull arferol o ddyrannu costau rhwng ein dau weithgaredd – dosbarthu cymorth grant a dosbarthu arian sy'n deillio o'r Loteri Genedlaethol. Creom system cofnodi amser er mwyn i staff nodi pa raglenni yr oeddent yn gweithio arnynt a seilio ailgodi costau ar y data hwnnw. Roedd yn ofynnol i staff amcangyfrif faint o amser yr oeddent wedi'i dreulio ar bob rhaglen yn ystod y mis diwethaf. At hynny, roedd cymhlethdodau a newydd-deb y system hon yn golygu bod rhai amcangyfrifon wedi cael eu defnyddio gan y crynowyr i wella ansawdd a chywirdeb canfyddedig y data. Ar gyfer blynyddoedd dilynol, rydym wedi gwella fformat y gronfa ddata i gynyddu derbyniad a defnydd.

2. Cymorth grant

	2020–21 £'000	2019–20 £'000
Grant gan DCMS	183,287	6,270

Mae'r cynnydd mewn cymorth grant yn gyfan gwbl o ganlyniad i'r pandemig. Gofynnodd nifer o gyrff llywodraeth ganolog i ni ddosbarthu cyllid argyfwng a chyllid arall ar eu rhan, ac felly darparwyd symiau mawr o gymorth grant i ni. Sianelwyd yr holl symiau trwy DCMS.

Nodiadau i'r cyfrifon

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021

3. Mân incwm gweithredu

Mae hyn yn cynnwys:

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Ad-daliadau grant	0	0
Rhoddion a chymynroddion	0	0
	0	0

4. Diffyg gweithredu

Mae'r diffyg gweithredu wedi'i ddatgan ar ôl codi'r taliadau canlynol:

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Tâl cydnabyddiaeth yr archwilydd	35	11
Taliadau o dan brydlesau gweithredu		
– Safleoedd prydles	3	8
– Hurio peiriannau a pheirianwaith	0	0

Ni thalwyd unrhyw ffioedd nad ydynt yn ymwneud ag archwilio i'r archwilydd allanol. Mae costau ychwanegol o £5,496,000 wedi cael eu dyrannu i gyfrifon dosbarthu Loteri Genedlaethol CGDG. Fel y datgelir yn nodyn 1, mae'n ofynnol i CGDG ddosrannu ei chostau i'w gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, y gyfran o gostau ar y cyd a ddosrannwyd oedd 99%.

Yn ystod 2020-21, dosbarthodd CGDG symiau mawr o arian gan amryw sefydliadau llywodraeth ganolog i ymateb i'r pandemig COVID-19. Er mwyn ymgymryd â'r dasg enfawr hon, cafodd llawer o staff sydd fel arfer yn ymdrin â dosbarthu arian y Loteri Genedlaethol yn unig eu dargyfeirio i weithio'n gyflym iawn i gyflawni'r rhaglenni hyn. Yn hytrach nag ailgyfrifo'r rhaniad 99%:1% ar gyfer yr hyn a fydd yn un neu ddwy flynedd o weithgarwch gwyllt yn unig, amlygom y gyfran o waith a wnaed gan yr aelodau staff hyn ar weithgareddau nad oeddent yn ymwneud â'r Loteri; cyfrifo eu gwerth gan gyfeirio at ein graddfeydd cyflog ac ailgodi'r taliadau ar yr amryw raglenni a gefnogwyd gan gymorth grant. Cyfrifom hefyd ddyraniad gorbenion cysylltiedig yn rhan o'r ailgodiadau hyn. Cyfanswm gwerth yr ailgodiadau hyn yn 2020-21 oedd £6.8miliwn. Roedd yr ailgodiadau hyn yn cynnwys swm arwyddocaol o ddibrisiad ar asedau a berchnogir gan ein gweithgareddau dosbarthu'r Loteri – oherwydd bod ein hasedau sefydlog wedi helpu i gyflawni'r rhaglenni argyfwng. Nid yw'r ailgodiad hwn wedi'i adlewyrchu yn y nodiadau i'r cyfrifon sy'n ymwneud ag asedau sefydlog oherwydd byddai'n ystumio'r naratif yn llwyr yn y cyfrifon hyn (h.y. byddai'r tâl dibrisiad yn uwch o lawer na gwerth asedau sefydlog). O ganlyniad, gwnaed yr addasiad o dan godau cost eraill.

Mae dadansoddiad o daliadau gweithredu eraill, gan gynnwys yr eitemau uchod, fel a ganlyn:

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Llety	342	9
Post a ffonau	206	5
Teithio, cynhaliaeth a lletygarwch	0	2
Ffioedd proffesiynol		
– cysylltiedig â grantiau	62	8
– heb fod yn gysylltiedig â grantiau	1,284	57
Cyfathrebu	95	16
Mân dreuliau	0	3
Cyfarpar swyddfa	167	49
	2,156	149

5. Elw trwy werthu buddsoddiadau

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu	18,185	870

Enillir elw (neu geir colled) wrth waredu buddsoddiadau a ddelir yn y gronfa waddol pan fydd angen cyllid ar CGDG i dalu grantiau. Yn 2020-21, newidiodd yr Ymddiriedolwyr eu cyfrwng buddsoddi o Gronfa Aml-ased Elusennol Cazenove i Gronfa Aml-ased Gyfrifol Cazenove. Arweiniodd gwaredu'r holl unedau yn y cyntaf at gynhyrchu elw mawr wrth werthu, oherwydd crisialwyd y gronfa wrth gefn gwerth teg gyfan, i bob pwrpas. Mae rhagor o wybodaeth am newid y buddsoddiadau yn nodyn 12.

6. Llog a dderbyniwyd

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Llog banc a dderbyniwyd		
– Lloyds Bank	9	35
– Gwaddol	2	0
	11	35

Yn ystod y flwyddyn, agorom gyfrif arian parod gyda'n rheolwyr buddsoddi, sef Cazenove, oherwydd gallent gael cyfraddau llog gwell. Yn anffodus, effeithiodd y pandemig ar gyfraddau llog ac roedd adenillion llog yn wael yn y flwyddyn.

7. Dosbarthiadau a dderbyniwyd

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Incwm o'r gronfa waddol	204	828

Fel y crybwyllwyd yn nodyn 5, newidiom ein portffolio buddsoddi cyfan. Oherwydd ein bod yn disgwyl defnyddio rhan fawr o'r gronfa waddol yn ystod y flwyddyn o ganlyniad i'r pandemig, newidiom o unedau dosbarthu yn y Gronfa Aml-ased Elusenol i unedau cronni yn y Gronfa Aml-ased Gyfrifol. O ganlyniad, ni chafwyd difidendau chwarterol hanner ffordd drwy'r flwyddyn.

8. Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Mynediad ar unwaith		
– Lloyds Bank	82,582	4,020
– Arian parod a ddelir mewn cronfeydd hylifedd	4,093	0
	86,675	4,020

Delir arian yn Lloyds i gefnogi ein gweithgareddau o ddydd i ddydd. Gosodwyd cronfeydd nad oes angen eu defnyddio ar unwaith gyda'n rheolwyr buddsoddi pan fu ganddynt fynediad i gyfraddau llog gwell nag y gallem ddod o hyd iddynt yn uniongyrchol. Mae Casenove yn rhoi'r arian ar adnau gyda sefydliadau ariannol eraill. Rydym yn parhau i adolygu'r cyfraddau llog sydd ar gael yn y farchnad ar gyfer adneuon tymor byr, ond mae cyfraddau'r farchnad yn ddibwys ar hyn o bryd.

Mae'r balans cau ar 31 Mawrth 2021 yn uwch o lawer nag arfer. Y rheswm am hyn yw oherwydd yr holl gymorth grant rydym wedi'i dynnu i lawr i ariannu rhaglenni argyfwng. Roeddem wedi disgwyl i daliadau grant sy'n gysylltiedig â'r rhaglenni hyn fod wedi cael eu hawlio'n gynt gan grantion, sy'n esbonio'r balans uchel.

9. Asedau sefydlog anniriaethol

	2020-21 £'000	Gwefan 2019-20 £'000	Technoleg Gwybodaeth 2020-21 £'000	2019-20 £'000	Cyfanswm 2020-21 £'000	2019-20 £'000
Cost ar ddechrau'r flwyddyn	0	0	2	1	2	1
Ychwanegiadau	0	0	10	1	10	1
Ar ddiwedd y flwyddyn	0	0	12	2	12	2
Amortieiddio ar ddechrau'r flwyddyn	0	0	0	0	0	0
Tâl ar gyfer y flwyddyn	0	0	1	0	1	0
Ar ddiwedd y flwyddyn	0	0	1	0	1	0
Gwerth llyfr net ar ddechrau'r flwyddyn	0	0	2	0	1	0
Ar ddiwedd y flwyddyn	0	0	11	2	11	2

Mae cyfalafu technoleg gwybodaeth yn cynrychioli datblygu ffurflenni cais electronig a system rheoli asesu ceisiadau. Mae'r ffigurau uchod yn cynrychioli costau a anfonebir i CGDG gan ddatblygwyr meddalwedd; mae bron yr holl gostau wedi cael eu codi ar ein gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Ni chyfalafwyd unrhyw gostau a gynhyrchwyd yn fewnol. Mae ychwanegiadau wedi cael eu hamortieiddio dros eu hoes ddefnyddiol ddisgwyliedig.

Ni ddatgelodd adolygiad o werthoedd cost cyfredol asedau sefydlog anniriaethol, ar 31 Mawrth 2021, unrhyw wahaniaeth perthnasol i werthoedd cost hanesyddol. Gan hynny, ni wnaed unrhyw addasiad i adlewyrchu gwerthoedd cost cyfredol asedau sefydlog anniriaethol.

10. Eiddo, peiriannau a chyfarpar

	Eiddo prydles fer		TG a chyfarpar arall		Ffitiadau swyddfa		Cyfanswm	
	2020-21 £'000	2019-20 £'000	2020-21 £'000	2019-20 £'000	2020-21 £'000	2019-20 £'000	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Cost ar ddechrau'r flwyddyn	7	3	8	20	1	1	16	24
Ychwanegiadau	0	7	0	10	0	1	0	18
Gwarediadau	0	(3)	0	(22)	0	(1)	0	(26)
Ar ddiwedd y flwyddyn	7	7	8	8	1	1	16	16
Dibrisio ar ddechrau'r flwyddyn	1	3	0	18	0	1	1	22
Tâl ar gyfer y flwyddyn	2	1	3	4	1	0	6	5
Addasiad wrth waredu	0	(3)	0	(22)	0	(1)	0	(26)
Ar ddiwedd y flwyddyn	3	1	3	0	1	0	7	1
Gwerth llyfr net ar ddechrau'r flwyddyn	6	0	8	2	1	0	15	2
Ar ddiwedd y flwyddyn	4	6	5	8	0	1	9	15

Mae'r Ymddiriedolwyr wedi ystyried gwerthoedd cost cyfredol eiddo, peiriannau a chyfarpar. Ni ddatgelodd adolygiad o werthoedd cost cyfredol ar 31 Mawrth 2021 unrhyw wahaniaeth materol i werthoedd cost hanesyddol. Gan hynny, ni wnaed unrhyw addasiad i adlewyrchu gwerthoedd cost cyfredol eiddo, peiriannau a chyfarpar. Mae gwerth eiddo, peiriannau a chyfarpar yn cynrychioli rhaniad cymesur o'r asedau a ddefnyddir gan gymorth grant CGDG a'i gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Ar hyn o bryd, y rhaniad hwn yw 99% Loteri ac 1% cymorth grant.

Nid oes gan CGDG unrhyw ymrwymadau cyfalaf y ontractiwyd ar eu cyfer nac ymrwymadau cyfalaf a gymeradwywyd nas contractiwyd ar eu cyfer.

11. Ased hawl defnyddio (IFRS 16)

Mabwysiadwyd Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol (IFRS) 16 (Prydlesau) o 1 Ebrill 2019. Mae'r safon hon yn disodli Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 17 ac yn disgrifio'r egwyddorion ar gyfer cydnabod, mesur, cyflwyno a datgelu prydlesau. Mabwysiadwyd IFRS 16 gan ddefnyddio'r dull ôl-weithredol diwygiedig, nad yw'n gofyn am ailddatgan gwybodaeth gymharol. Mae IFRS 16 yn cyflwyno model cyfrifyddu prydlesai unigol ac yn mynnu bod prydlesai'n cydnabod asedau a rhwymedigaethau ar gyfer pob prydles sydd â chyfnod o fwy na deuddeg mis oni bai bod gan yr ased sylfaenol werth isel. Mae'n gofyn am gydnabod ased hawl defnyddio ar y datganiad o'r sefyllfa ariannol gan gynrychioli'r hawl i ddefnyddio'r ased sylfaenol ar brydles ynghyd â rhwymedigaeth brydles gyfatebol sy'n cynrychioli'r rhwymedigaeth i wneud taliadau prydles yn y dyfodol.

Mesurwyd yr ased hawl defnyddio a'r rhwymedigaeth brydles a gydnabuwyd yn y datganiad o'r sefyllfa ariannol yn y lle cyntaf ar werth presennol taliadau prydles yn y dyfodol. Cydnabyddir dibrisio asedau hawl defnyddio a llog ar rwymedigaethau prydles yn y datganiad o wariant net cynhwysfawr.

Ym mis Mawrth 2019, ymgwymerom â phrydles weithredu ar gyfer rhan o International House ym mwrdeistref Tower Hamlets, Llundain. Roedd tair blynedd a hanner yn weddill ar y brydles ar yr adeg honno. Fel gyda chostau cyffredinol ar y cyd eraill, mae cyfrifon CGDG yn adlewyrchu 1% o'r gost ac mae'r 99% arall yn cael ei ddatgelu o fewn ein cyfrifon

dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Nid yw 1% o'n hymrwymadau o dan y brydles hon yn swm mawr ac felly nid yw'r effaith ar ein canlyniadau'n faterol. Mae gan CGDG brydlesau eiddo eraill o amgylch y Deyrnas Unedig hefyd. Nid yw'r rhain wedi'u cynnwys yn y dadansoddiad hwn gan eu bod yn ymwneud â'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol yn unig – trafodir y rhain yn ein cyfrifon dosbarthu'r Loteri Genedlaethol. Nid ydym o'r farn bod unrhyw un o'n prydlesau eraill yn berthnasol felly nid ydynt wedi'u cynnwys yn y dadansoddiad hwn.

Mae IFRS 16 wedi arwain at greu ased hawl defnyddio sy'n adlewyrchu ein hawl gytundebol i feddiannu safle yn St. Katharine Docks yn Llundain am gyfnod o 3 blynedd.

Ased hawl defnyddio:

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	11	0
Creu ased hawl defnyddio	0	15
Amorteiddio	(4)	(4)
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	7	11

12. Asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu

Sefydlwyd CGDG ym 1980 fel olynydd i'r Gronfa Tir Genedlaethol. Credai'r Ymddiriedolwyr, o'r cymorth grant cychwynnol a sefydlodd CGDG, y dylai'r swm o £10miliwn gael ei ystyried yn rhelyw y Gronfa Tir Genedlaethol a'i drin fel cronfa waddol. Penderfynwyd ei fuddsoddi gyda'r nod o gynnal ei werth cyfalaf mewn termau real o'i gymharu â'r Mynegai Prisïau

Manwerthu. Y tu hwnt i hynny, nod y buddsoddiad yw cyflawni twf digonol mewn termau real i alluogi CGDG i gyflawni ei rhwymedigaethau. I'r perwyl hwn, gall buddsoddiadau mewn asedau ariannol y gellir eu marchnata'n hwylus gael eu gwneud y tu allan i'r Deyrnas Unedig. Mae'r tabl ar ddadansoddi buddsoddiadau ar ddiwedd y flwyddyn ar dudalen 65 yn crynhoi lledaeniad y buddsoddiadau fesul math ac ardal.

Yn 2018–19, newidiodd Ymddiriedolwyr y mynegai targed o'r Mynegai Prisiau Manwerthu i'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr. Nid yw'r mynegai cyntaf yn boblogaidd yn y byd buddsoddi mwyach a bu pryder efallai na fyddai rhifau mynegai'n cael eu cynhyrchu yn y dyfodol.

Y nod yw y gellir tynnu gwerth gwaged y gronfa waddol, h.y. y swm dros ben gwerth cyfredol y £10miliwn gwreiddiol, i lawr i helpu i ariannu gweithgarwch rhoi grantiau CGDG. Ar adegau, mae Ymddiriedolwyr wedi tynnu cyllid i lawr sy'n dod â gwerth y gronfa waddol islaw ei gwerth targed. Mae'r Ymddiriedolwyr yn gyndyn o wneud hyn ac yn ei wneud dim ond pan fydd posibilrwydd o golli rhan sylweddol o dreftadaeth y Deyrnas Unedig. Yn yr amgylchiadau hyn, mae Ymddiriedolwyr yn monitro'r diffyg ac yn defnyddio cymorth grant y dyfodol i ail-lenwi'r gronfa waddol os nad yw twf cyfalaf yn uwch na'r cynnydd yn y Mynegai Prisiau Defnyddwyr.

Ar 31 Mawrth 2021, gwerth y buddsoddiad gwreiddiol o £10miliwn fyddai £60.8miliwn, gan gymryd mynegeo i ystyriaeth. Y gwerth marchnad gwirioneddol oedd £68miliwn, gan gynnwys arian parod a ddeler o fewn y gwaddol.

Mae'r gronfa waddol yn cynnwys y canlynol:

	Gwerth marchnad 2020–21 £'000	Cost llyfr 2020–21 £'000
Asedau ariannol tymor hir	64,212	60,614
Arian parod	4,093	4,093
	68,305	64,707

Datgelir y gyfran o'r gronfa hon a ddeler mewn arian parod yn y cyfrifon hyn fel ased cyfredol fel rhan o'r balansau arian parod.

Buddsoddir y gronfa waddol yn y Gronfa Aml-ased Gyfrifol a gynhelir gan Cazenove Capital, enw masnachu Schroders, sy'n buddsoddi mewn ystod o 22 o ymddiriedolaethau unedau a buddsoddi ar draws llawer o fathau gwahanol o asedau a marchnadoedd daearyddol. Gwerthir unedau yn y Gronfa Aml-ased Gyfrifol i godi cyllid ar gyfer taliadau grant a threuliau gweinyddol. Dyma'r rheswm pam y disgrifir yr asedau fel 'ar gael i'w gwerthu'. Nid oes gan yr Ymddiriedolwyr unrhyw gynlluniau i ddatod y gronfa waddol gyfan.

Mae symudiadau'r asedau ariannol tymor hir yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

	2020–21 £'000	2019–20 £'000
Cost a gwerth llyfr net		
Ar ddechrau'r flwyddyn	26,436	27,615
Ychwanegiadau	60,620	0
Gwarediadau	26,442	(1,179)
Ar ddiwedd y flwyddyn	60,614	26,436

Gwerth llyfr net		
Wedi'u rhestru ar		
Gyfnwida Stoc Llundain	0	0
Buddsoddiadau heb eu rhestru	60,614	26,436
	60,614	26,436

Cost	60,614	26,436
Gwerth marchnad	64,212	39,262
Enillion nas gwirededwyd	3,598	12,826

Nid oes unrhyw rwymedigaeth dreth ar enillion a wiredir gan CGDG.

Dadansoddiad o'r buddsoddiadau ar ddiwedd y flwyddyn oedd:

	2020–21 %	2019–20 %
Bondiau	9	6
Ecwiti'r Deyrnas Unedig	0	17
Ecwiti Ewrop (ac eithrio'r Deyrnas Unedig)	0	3
Ecwiti Gogledd America	0	15
Ecwiti Japan ac Asiaidd arall	0	6
Ecwiti marchnadoedd datblygol	0	7
Ecwiti thematig	16	0
Cronfeydd ecwiti byd-eang	55	17
Eiddo	3	9
Cronfa gyfun adenillion absoliwt	0	6
Amrywiaethwyr	12	8
Seilwaith	0	0
Arian parod	5	6
Nwyddau	0	0
	100	100

Ar ôl newid o'r Gronfa Aml-ased Elusennol i'r Gronfa Aml-ased Gyfrifol, mae'r dadansoddiad o fuddsoddiadau wedi newid. Ceir gwybodaeth bellach am fuddsoddiadau sylfaenol y gronfa waddol mewn rhan arall o'r adroddiad hwn.

13. Masnach a symiau derbyniadwy eraill

	2020–21 £'000	2019–20 £'000
Ad-dalu grantiau	0	0
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	5	210
	5	210

Nid oes darpariaeth ar gyfer drwgddylded wedi'i chreu gan nad yw un o'r eitemau uchod yn cael ei hystyried yn anadferadwy.

Nodiadau i'r cyfrifon

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2021

14. Symiau taladwy

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Symiau gweithredu taladwy	2	9
Symiau taladwy eraill gan gynnwys treth a nawdd cymdeithasol	10,037	158
Croniadau ac incwm gohiriedig	84	64
	10,123	231

Nid oedd unrhyw un o rwymedigaethau CGDG wedi'i gwarantu. O'r symiau uchod ar gyfer symiau gweithredu taladwy a symiau taladwy eraill, roedd £10,037,000 yn daladwy i gyrff llywodraeth ganolog (2019-20: £158,000).

Mae incwm cronedig a gohiriedig yn cynnwys £7,000 sy'n adlewyrchu'r ased hawl defnyddio o dan IFRS 16 (gweler nodyn 11 am fanylion pellach) y mae £3,000 ohono yn ddyledus ymhen mwy nag un flwyddyn.

15. Rhwymedigaethau grant

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Ar ddechrau'r flwyddyn	4,210	1,071
Grantiau a dalwyd yn ystod y flwyddyn	(87,865)	(7,080)
Ymrwymadau a grëwyd yn ystod y flwyddyn	187,561	10,457
Dyfarniadau wedi'u dadymrwymo	(994)	(238)
Ar ddiwedd y flwyddyn	102,912	4,210

Mae balans y rhwymedigaethau grant ar ddiwedd y flwyddyn yn cynrychioli symiau sy'n ddyledus yn y cyfnodau a ganlyn:

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Ymhen un flwyddyn	102,912	4,210
Ymhen dwy i bum mlynedd	0	0
	102,912	4,210

Mae rhwymedigaethau ar ddiwedd y flwyddyn yn cynrychioli symiau sy'n ddyledus fesul sector, fel a ganlyn:

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Balansau sy'n ddyledus i		
– Llywodraeth ganolog	1,036	115
– Awdurdodau lleol	6,099	1,008
– Corfforaethau cyhoeddus	55	75
– Cyrff eraill	95,722	3,012
	102,912	4,210

Er mai ffigur y grantiau a dalwyd yn ystod y flwyddyn ar gyfer rhaglenni cymorth grant yw £87,865,000, mae'n cynnwys taliadau grant o £3,323,000 a wnaed gan ddefnyddio ein cronfeydd sy'n deillio o'r Loteri Genedlaethol. Adlewyrchir y rhain yn y cyfrifon fel dyled sy'n ddyledus gan ein gweithgareddau cymorth

grant i'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri. Addaswyd y ffigur hwn yn y datganiad o lif arian parod (arian parod a dalwyd i dderbynyddion grant).

16. Nodiadau i'r datganiad o lifoedd arian parod

a) Cysoni'r diffyg gweithredu â'r all-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu:

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Diffyg gweithredu	(193,654)	(10,516)
Llog derbyniadwy	11	35
Ychwanegu eitemau anariannol yn ôl – dibrisio	11	9
Cynnydd yn y swm ymrwymadau grant wrth gefn	98,702	3,139
Gostyngiad mewn symiau derbyniadwy (ac eithrio cyfalaf a buddsoddiadau)	205	(0)
Cynnydd mewn symiau taladwy di-gyfalaf	9,892	148
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu	(84,833)	(7,185)

b) Gwariant cyfalaf a buddsoddiad ariannol:

	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Taliadau i gaffael		
– Eiddo, peiriannau a chyfarpar	(0)	(18)
– Asedau sefydlog anniriaethol	(10)	(1)
– Asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu	(60,620)	0
Derbynebaw o werthu		
– Eiddo, peiriannau a chyfarpar	0	0
– Asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu	44,627	2,050
Incwm o asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu	204	809
	(15,799)	2,840

c) Dadansoddiad o newidiadau mewn cronfeydd net:

	Ar 1 Ebrill 2020 £'000	Llifoedd arian parod gweithredu £'000	Cymorth grant £'000	Ar 31 Mawrth 2021 £'000
Arian parod yn y banc	4,020	(100,632)	183,287	86,675

17. Trafodion cyrff cysylltiedig

Mae CGDG yn gorff cyhoeddus anadrannol a noddir gan DCMS. Ystyrir bod DCMS yn gorff cysylltiedig.

Yn ystod y flwyddyn, roedd gan CGDG amryw drafodion perthnasol (gan gynnwys ei gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol), heblaw am ddyfarnu grantiau, gyda DCMS ei hun a chyda phum endid yr ystyrir mai DCMS yw'r adran noddi ar eu cyfer – Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol, Sport England, UK Sport, Historic England a Chyngor

Celfyddydau Lloegr. Mae mwy o fanylion am y trafodion a'r balansau hyn yng nghyfrifon gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol CGDG. Bu trafodion gyda breichiau eraill o'r llywodraeth hefyd; Swyddfa'r Cabinet a Historic Environment Scotland. Unwaith eto, mae ein cyfrifon dosbarthu'r Loteri yn cynnwys mwy o fanylion.

Fel y nodwyd mewn man arall yn y cyfrifon hyn, mae CGDG wedi dosbarthu cyllid ar ran amryw sefydliadau'r llywodraeth; yr Adran dros Faterion Digidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, Llywodraeth Cymru a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon. Mae nodyn 2 yn cynnwys manylion y symiau a dderbyniwyd.

Mae'n ofynnol i Ymddiriedolwyr ac aelodau panel gynnal cofrestr o fuddiannau mewn cyrff treftadaeth, sy'n cael ei diweddarau bob blwyddyn mewn cydweithrediad â'n tîm Cyfreithiol a Llywodraethu. Ar ddechrau pob cyfarfod panel neu Fwrdd, mae Ymddiriedolwyr ac aelodau panel yn datgan unrhyw gysylltiad ag ymgeiswyr ac yn tynnu'n ôl o unrhyw ran o'r cyfarfod pan drafodir y cais hwnnw am grant. Nid ydynt yn cymryd rhan yn y drafodaeth ynglŷn â pha un a ddyfernir grant ai peidio ac nid ydynt yn ymwneud ag unrhyw drafodaeth ynglŷn â'r prosiect hwnnw cyn neu ar ôl y penderfyniad grant ychwaith. Mae rheolau llym hefyd ynglŷn â'r amgylchiadau pan all Ymddiriedolwyr ac aelodau panel dderbyn gwaith â thâl gan granti. Gan hynny, mae'r Ymddiriedolwyr wedi'u bodloni na fu unrhyw achos pan gafodd unigolion ddylanwad ar y broses gwneud penderfyniadau ar gyfer y prosiectau hynny y mae ganddynt gysylltiad â hwy.

Dyfarnwyd saith grant CGDG yn 2020–21 yr oedd gan Ymddiriedolwr fuddiant ynddynt:

Eglwys Gadeiriol Lincoln

Cynnydd grant o £973,600 – Lincoln Cathedral Connected (y Gronfa Cicdanio Cyfalaf Treftadaeth).

Grant o £970,600 – CRF20: Corff Corfforaethol Eglwys Gadeiriol Lincoln.

Datganodd David Stocker wrthdaro buddiannau ar gyfer y ddau, gan ei fod wedi cael ei benodi i Bwyllgor Cynghori ar Adeiladwaith Eglwys Gadeiriol Lincoln gan Gomisiwn Adeiladwaith Eglwys Cadeiriol Eglwys Lloegr.

Prifysgol Leeds

Grant o £17,162 – #Digital5 The Question of Digital: Building the digital capabilities of the heritage sector.

Adroddodd David Stocker wrthdaro fel Athro Gwadd Anrhydeddus Astudiaethau Canoloesol ym Mhrifysgol Leeds.

Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol ar gyfer Lleoedd o Ddiddordeb Hanesyddol neu Harddwch Naturiol
Grant o £99,800 – #Digital7 Queer Heritage and Collections Network.

Grant o £3,847,900 – GRFCF2020 – Delivering nature-rich historic landscapes, resilient to climate change.

Adroddodd David Stocker wrthdaro ar gyfer y ddau, gan ei fod yn aelod o Gyngor yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol.

Ymddiriedolaeth Dreftadaeth Swydd Lincoln

Grantiau o £278,200 a £147,400 – CRF20 a CRF21: Ymddiriedolaeth Dreftadaeth Swydd Lincoln.

Adroddodd David Stocker y bu'n gadeirydd Pwyllgor Cynghori a Chyswllt Ymddiriedolaeth Dreftadaeth Swydd Lincoln rhwng 1990 a 2018.

Dyfarnwyd chwe grant CGDG yn 2020–21 yr oedd gan aelod o un o'n pwyllgorau gwlad neu ardal fuddiant ynddynt:

Cyngor Tref Tavistock

Cynnydd grant o £130,900 i wneud cyfanswm grant o £948,700 – Tavistock Guildhall Gateway Centre (y Gronfa Cicdanio Cyfalaf Treftadaeth).

Datganodd Tamsin Daniel fuddiant oherwydd bod ei chyflogwr, sef Cyngor Cernyw, yn ariannu costau craidd y tîm.

Amgueddfa Fyw y Black Country

Cynnydd grant o £3,740,000 – Forging ahead – Creating a world class visitor attraction in the Black Country.

Datganodd Marion Blockley wrthdaro buddiannau gan ei bod wedi gweithio fel ymgynghorydd i dîm y prosiect ar gyfer eu cais gwreiddiol.

Cyngor Sir Swydd Northampton

Cynnydd grant o £719,700 i wneud cyfanswm grant o £4,686,900 – Fferm Caer.

Datganodd Jim Harker wrthdaro buddiannau oherwydd ef oedd Arweinydd y Cyngor yn ystod camau datblygu a darparu'r prosiect hwn.

Beyond Housing

Grant o £124,100 – GRFCF2020 – Coetir Cymunedol Loftus.

Datganodd John Williams wrthdaro buddiannau gan ei fod yn aelod o fwrdd Beyond Housing.

Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylt Durham

Grant o £407,300 – GRFCF2020 – Healing Nature.

Datganodd Jim Cokill wrthdaro buddiannau gan ei fod yn Gyfarwyddwr Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylt Durham.

Eglwys Gadeiriol Carlisle

Cynnydd grant o £250,000 – Bringing Untold Stories to life for Everyone (y Gronfa Cicdanio Cyfalaf Treftadaeth).

Datganodd Humphrey Welfare fuddiant gan ei fod yn aelod o'r Pwyllgor Cynghori ar Adeiladwaith ar gyfer Eglwys Gadeiriol Carlisle.

Dyfarnwyd dau grant CGDG yn 2020–21 yr oedd gan aelod o staff fuddiant ynddynt:

Wikimedia UK

Grant o £119,100 – #Digital7 Developing open knowledge skills, tools and communities of practice for sustainable digital preservation.

Adroddodd Josie Fraser (Pennaeth Digidol) wrthdaro oherwydd bu'n gadeirydd y sefydliad yn flaenorol.

Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylt Swydd Derby

Grant o £538,200 – GRCF2020 Wilder Derbyshire – a nature led recovery for people and wildlife (OL-20-01829)

Datganodd David Renwick (Cyfarwyddwr Ardal, Gogledd Lloegr) wrthdaro buddiannau gan ei fod yn un o ymddiriedolwyr Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylt Swydd Derby.

Mae manylion buddiannau mewn grantiau'r Loteri Genedlaethol wedi'u disgrifio yng nghyfrifon gweithgareddau dosbarthu'r Loteri Genedlaethol CGDG.

Nid oedd unrhyw drafodion masnachol eraill yr oedd gan Ymddiriedolwyr neu staff fuddiant materol ynddynt neu ddylanwad materol arnynt. Yn 2020–21, cafwyd trafodion cyrff cysylltiedig, ar ffurf taliadau grant, mewn perthynas â dyfarniadau a wnaed ac a ddatgelwyd mewn blynyddoedd blaenorol. Gan y datgelwyd y trafodion cyrff cysylltiedig hynny yn flaenorol, ni chânt eu hailadrodd yma.

gwerth marchnad asedau anniriaethol sefydlog ac eiddo, peiriannau a chyfarpar (gweler nodiadau 9 a 10) yn faterol.

19. Offerynnau ariannol

Mae IFRS 7, *Offerynnau Ariannol: Datgeliadau*, yn mynnu datgelu'r rôl y mae offerynnau ariannol wedi'i chael yn ystod y cyfnod wrth greu neu newid y risgiau y mae endid yn eu hwynebu wrth gyflawni ei weithgareddau. Mae offerynnau ariannol yn chwarae rôl fwy cyfyngedig o lawer wrth greu neu newid risgiau ar gyfer CGDG na'r hyn sy'n nodweddiadol ar gyfer y cwmnïau rhestredig y mae IFRS 7 yn berthnasol iddynt yn bennaf. Nid oes gan CGDG y pŵer i fenthylg arian, ond fe all fuddsoddi arian sy'n deillio o gymorth grant. Heblaw am y gronfa waddol, mae asedau a rhwymedigaethau ariannol yn cael eu cynhyrchu gan weithgareddau gweithredu dydd i ddydd yn hytrach na chael eu cadw i newid y risgiau sy'n wynebu'r sefydliad.

Risg hylifedd

Derbyniodd CGDG £183.29miliwn fel cymorth grant yn ystod 2020–21 ac mae'n disgwyl derbyn o leiaf £34miliwn arall yn 2021–22 yn gysylltiedig â'n gweithgareddau yn 2020–21. At hynny, mae'r Ymddiriedolwyr yn cynnal cronfa waddol ac mae ei buddsoddiad sylfaenol yng Nghronfa Aml-ased Gyfrifol Cazenove yn cael ei fasnachu'n eang. Gall Ymddiriedolwyr ddatod asedau ar sail ddyddiol os bydd yr angen am ariannu taliadau grant yn codi. Gan hynny, mae'r Ymddiriedolwyr wedi'u bodloni bod ganddynt ddigon o adnoddau hylif ar ffurf eu balansau arian parod (gwerth £86.67miliwn ar ddyddiad y datganiad o'r sefyllfa ariannol) a'r gronfa waddol (gwerth £64.2miliwn ar ddyddiad y datganiad o'r sefyllfa ariannol), i dalu'r holl ddyfarniadau grant sy'n weddill o £99.5miliwn a'r rhwymedigaethau gweinyddol o £10.1miliwn. Mae'r gwaddol wedi'i fuddsoddi mewn cronfa a fuddsoddir yn bennaf mewn ymddiriedolaethau unedau, y gellir eu marchnata'n hwylus; mae'r prisiau'n cael eu dyfynnu'n ddyddiol yn y Financial Times. Mae CGDG yn monitro ei balansau arian parod ar sail ddyddiol ac yn cysylltu'n rheolaidd â grantion i gynnal dealltwriaeth o'u gofynion tebygol o ran tynnu arian i lawr. Ystyria'r Ymddiriedolwyr nad yw'r Gronfa'n agored i risgiau hylifedd arwyddocaol.

Risg marchnadoedd a chyfraddau llog

Daliwyd balansau arian parod mewn amrywiaeth o gyfrifon banc, oll ar gyfraddau llog amrywiol. Gostyngodd y gyfradd llog a enillwyd ar ein balansau banc i sero ychydig cyn dechrau'r flwyddyn. Mae ein cyfrifon gyda Lloyds yn ennill 0.1% islaw'r gyfradd sylfaenol, ond gan fod cyfradd sylfaenol Banc Lloegr wedi gostwng i 0.1%, nid ydym yn ennill dim. I wrthbwysu hyn, buddsoddom mewn rhai cronfeydd hylifedd, trwy ein

18. Cronfa wrth gefn gwerth teg

	2020–21 £'000	2019–20 £'000
Ar ddechrau'r flwyddyn	12,826	17,517
Elw/(colled) net o werthu unedau'r Gronfa Aml-ased Elusennol	5,359	(3,821)
Gwireddu wrth werthu unedau'r Gronfa Aml-ased Elusennol	(18,185)	(870)
Symudiad net ar unedau'r Gronfa Aml-ased Gyfrifol	3,598	0
Ar ddiwedd y flwyddyn	3,598	12,826

Mae'r gronfa wrth gefn yn ymwneud â'r gwahaniaeth rhwng cost llyfr a gwerth marchnad asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu (gweler nodyn 12). Nid yw'r gwahaniaeth rhwng gwerth llyfr a

rheolwyr buddsoddiadau, a weithredir gan JP Morgan a Blackrock. Fodd bynnag, ni pharodd y ffyniant hwn yn hir ac mae eu cyfraddau nhw yn sero hefyd. Gan fod y cyfraddau llog a enillir ar hyn o bryd yn sero, nid oes unrhyw risg o ran cyfradd llog. Mae ein bancwyr wedi rhoi sicrwydd i ni ar lafar na fyddant yn codi ffi arnom os bydd cyfraddau llog y farchnad yn troi'n negyddol. Defnyddiwyd y cyfrifon hyn i wneud taliadau grant ac ariannu ein trefniadau gweinyddol.

Y balansau arian parod ar ddiwedd y flwyddyn oedd £86.67miliwn ac fe'u daliwyd fel y datgelir yn y tabl yn nodyn 8. Yn achos asedau ariannol eraill a rhwymedigaethau ariannol CGDG, roedd y gyfradd llog yn ddim byd.

Rheolodd Schroders waddol CGDG o dan yr enw masnachu Cazenove Capital Management, gan ei fuddsoddi mewn ystod eang o asedau, o gyfranddaliadau addas i'w marchnata i arian parod. Ar ddiwedd y flwyddyn, gwerth marchnad y gwaddol, ac eithrio ei elfen arian parod, oedd £64.2miliwn. Mae enillion yn ddibynnol ar farchnadoedd stoc a nwyddau byd-eang ac roedd perfformiad y buddsoddiadau wedi'i gynnwys o fewn y portffolio. Yn ystod y flwyddyn, yr enillion ar y gwaddol oedd cynnydd cadarnhaol o 27.3%.

Mae'r balans arian parod a buddsoddiadau o fewn y gronfa waddol yn sylweddol uwch na gwerth cyfredol rhwymedigaethau presennol. At hynny, er nad ydym wedi cael ein hysbysu eto am lefel ein cymorth grant safonol dros y blynyddoedd i ddod, gan nad yw Adolygiad Gwariant y Llywodraeth wedi cael ei gwblhau eto, mae'r Ymddiriedolwyr yn gobeithio na fydd unrhyw ostyngiad yn lefel y symiau a dderbyniwyd yn y blynyddoedd diwethaf ar gyfer ein gweithgarwch safonol – dywedwyd wrthym y byddwn yn cael ein cymorth grant safonol o £5miliwn ar gyfer 2021–22, ond nid yw'r ffigurau wedi cael eu cwblhau'n derfynol eto ar gyfer ariannu'r amryw raglenni argyfwng rydym yn eu cyflwyno. Gan hynny, nid ydym wedi cyflawni dadansoddiad sensitifrwydd manwl. Os bydd gwerth y gronfa waddol yn dirywio'n sylweddol dros y tymor hir, byddai'r Ymddiriedolwyr yn gofyn am gynnydd yn eu cymorth grant ac ar yr un pryd yn gostwng eu cyllidebau dyfarniadau grant ar gyfer y dyfodol. Os caiff y cais hwn ei wrthod gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros DCMS, bydd yr Ymddiriedolwyr yn adolygu eu strategaeth dyfarniadau grant tymor hir.

	2020–21 £'000	2019–20 £'000
Balansau arian parod		
– Sterling ar gyfraddau llog cyfnewidiol	86,675	4,020
– Sterling ar gymysgedd o gyfraddau sefydlog a chyfnewidiol	0	0
– Sterling ar gyfraddau sefydlog	0	0
	86,675	4,020

Risg credyd

Yn bennaf, mae symiau derbyniadwy CGDG (£5,000) yn cynnwys dyledwyr masnach a rhagdaliadau gweithredu. Gan hynny, nid yw'n agored i risgiau credyd sylweddol.

Risgiau arian tramor

Mae'r gronfa waddol wedi'i buddsoddi yng Nghronfa Aml-ased Gyfrifol Cazenove sydd wedi'i phrisio mewn sterling. Mae'r gronfa'n buddsoddi mewn nifer fawr o ymddiriedolaethau unedau a chynhyrchion tebyg, y mae llawer ohonynt yn cynnwys buddsoddiadau ac asedau sydd wedi'u prisio mewn arian cyfred gwledydd eraill. Nid yw'n bosibl bod yn fanwl gywir am y gyfran o'r buddsoddiadau sydd wedi'u prisio mewn arian cyfred gwledydd eraill, ond mae'r ffigur tua 66%. Mae'r gronfa'n lliniaru'r ffaith ei bod yn agored i risgiau cyfnewid tramor trwy fuddsoddi mewn lledaeniad byd-eang o ecwitiâu, bondiau a nwyddau, ac felly mathau gwahanol o arian cyfred. Mae Panel Buddsoddi'r Ymddiriedolwyr yn monitro buddsoddiadau ein cronfa waddol, gan gynnwys pa mor agored y mae i arian cyfred gwledydd eraill o fewn y Gronfa. Prisir holl asedau eraill CGDG mewn sterling.

Risg buddsoddi

Mae'r asedau ariannol tymor hir sydd ar gael i'w gwerthu yn cael eu buddsoddi mewn cronfa a reolir gan ein rheolwyr buddsoddi, sef Cazenove. Fel arfer, ymddiriedolaethau buddsoddi yw'r buddsoddiadau sylfaenol sydd wedi'u hategu gan fuddsoddiadau cyfranddaliadau yn y pen draw. Gall gwerth cyfranddaliadau fynd i fyny ac i lawr am amrywiaeth eang o resymau. Trwy fuddsoddi gyda Cazenove, rydym yn elwa ar eu harbenigedd wrth wneud buddsoddiadau. Trwy fuddsoddi yn y Gronfa Aml-ased Elusennol ac yna'r Gronfa Aml-ased Gyfrifol, gwelwn hanes o adenillion uwch na chwyddiant ar yr un pryd â lleihau effaith anwadalarwydd y farchnad.

Trwy fuddsoddi mewn cronfa aml-ased, mae ein harian yn cael ei ledaenu ar draws nifer fawr o fuddsoddiadau a mathau o asedau, gan gynnwys y rhai hynny a gynlluniwyd i gynnal gwerth mewn marchnadoedd sy'n gostwng, er mwyn gwasgaru'r risg – mae manylion llawn y buddsoddiadau mewn man arall yn y ddogfen hon.

Delir y buddsoddiadau hyn er budd tymor hir y Gronfa, gan ein galluogi i dynnu symiau i lawr pan fydd y galw am ddyfarniadau grant yn fwy na'n cymorth grant blynyddol. Felly, pe byddai gwerth y buddsoddiadau'n codi neu'n gostwng yn sylweddol mewn unrhyw flwyddyn, ni fyddai hyn yn effeithio ar ein gweithgarwch rhoi grantiau yn syth. Yn dibynnu ar natur y dirywiad neu'r cynnydd sylweddol yng ngwerth buddsoddiadau, a'i debygolrwydd o barhau yn y tymor canolig i'r tymor hir, gallai'r Ymddiriedolwyr ddiwygio cyllidebau grant yn y dyfodol i adlewyrchu'r effaith.

Adolygodd yr Ymddiriedolwyr berfformiad buddsoddiadau trwy eu Panel Buddsoddiadau, sy'n cynnwys tri aelod annibynnol a chanddynt brofiad helaeth o farchnadoedd ariannol. Mae'r Panel Buddsoddiadau bellach yn adrodd yn uniongyrchol i'r Bwrdd Ymddiriedolwyr.

Asedau ariannol fesul categori	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Asedau yn unol â'r datganiad o'r sefyllfa ariannol		
– Asedau anghyfredol	64,239	39,290
– Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	86,675	4,020
– Benthyciadau a symiau derbyniadwy	5	210
	150,919	43,520

Rhwymedigaethau ariannol fesul categori	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Rhwymedigaethau yn unol â'r datganiad o'r sefyllfa ariannol		
– Rhwymedigaethau ariannol eraill		
• Ymrwymïadau grant	102,912	4,210
• Symiau gweithredu taladwy	2	9
• Symiau taladwy eraill	10,037	158
• Croniadau	84	64
	113,035	4,441

Gwerthoedd teg
Isod mae cymhariaeth, fesul categori, o werthoedd llyfr a gwerthoedd teg asedau a rhwymedigaethau ariannol CGDG ar 31 Mawrth 2021.

Asedau ariannol ar 31 Mawrth 2021	Gwerth llyfr £'000	Gwerth teg £'000
Arian parod ¹	86,675	86,675
Buddsoddiadau ²	60,614	64,212
Symiau derbyniadwy ³	5	5
	147,294	150,892

Asedau ariannol ar 31 Mawrth 2020	Gwerth llyfr £'000	Gwerth teg £'000
Arian parod	4,020	4,020
Buddsoddiadau	26,436	39,262
Symiau derbyniadwy	210	210
	30,666	43,492

Rhwymedigaethau ariannol ar 31 Mawrth 2021	Gwerth llyfr £'000	Gwerth teg £'000
Symiau grant taladwy ⁴	102,912	102,912
Symiau gweithredu taladwy ⁵	2	2
Symiau taladwy eraill ⁵	10,037	10,037
Croniadau ⁵	84	84
	113,035	113,035

Rhwymedigaethau ariannol ar 31 Mawrth 2020	Gwerth llyfr £'000	Gwerth teg £'000
Symiau grant taladwy	4,210	4,210
Symiau gweithredu taladwy	9	9
Symiau taladwy eraill	158	158
Croniadau	64	64
	4,441	4,441

- Sail prisio teg
- Y ffigur hwn yw gwerth buddsoddiadau tymor byr y farchnad arian ac adneuo gyda banciau masnachol. Y disgwyliad yw y bydd y gwerth llyfr yn cyfateb i'r gwerth teg.
  - Gwneir buddsoddiadau mewn gwarantau y gellir eu marchnata'n hwylus ac fe'u prisir ar ganol y farchnad ar ddiwedd busnes ar ddyddiad y datganiad o'r sefyllfa ariannol. Pan fo'n berthnasol, cymerir y gyfradd gyfnewid derfynol rhwng yr arian cyfred sylfaenol a sterling ar ddyddiad y datganiad o'r sefyllfa ariannol. Mae gwerth llyfr yn adlewyrchu'r pris gwirioneddol a dalwyd mewn sterling ar ddyddiad cwblhau'r trafodyn.
  - Ni phennir bod angen darparu ar gyfer drwgddyled. Nid yw unrhyw un o'r dyledion yn rhai tymor hir ac felly ni chymhwyswyd ffactor disgowntio.
  - Ni chymhwyswyd ffactor disgowntio.
  - Mae'r holl symiau taladwy'n ddyledus o fewn telerau contract arferol, sef 14–30 niwrnod fel arfer, ac felly nid oes unrhyw wahaniaeth yn bodoli rhwng gwerth llyfr a gwerth teg.

Aeddfedrwedd rhwymedigaethau ariannol	2020-21 £'000	2019-20 £'000
Ymhen llai nag un flwyddyn	113,032	4,434
Ymhen mwy nag un flwyddyn, ond llai na dwy	3	2
Ymhen dwy i bum mlynedd	0	5
Ymhen mwy na phum mlynedd	0	0
	113,035	4,441

20. Datganiad o golledion a thaliadau arbennig

Ni wnaeth CGDG unrhyw golledion na thaliadau arbennig yn ystod y flwyddyn (2019–20: £0).

21. Adrodd cylchrannol

Yn amlwg, mae dosbarthu cyllid ar ran DCMS, DEFRA a rhai gweinyddiaethau datganoledig wedi cael effaith sylweddol ar ein strwythur cost. Fodd bynnag, nid oedd yr Uwch Reolwyr a'r Bwrdd o'r farn bod angen paratoi cyfrifon ar wahân gan nad yw'n cynrychioli newid o ran math o weithgarwch neu faes gweithgarwch.

22. Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd

Nid oedd unrhyw ddigwyddiadau y mae angen eu datgelu ar ôl 31 Mawrth 2021 hyd at y dyddiad y llofnododd y Swyddog Cyfrifyddu y cyfrifon hyn. Awdurdodwyd cyhoeddi'r datganiadau ariannol ar 7 Gorffennaf 2021 gan yr Ymddiriedolwyr a'r Swyddog Cyfrifyddu ar y dyddiad y cawsant eu hardystio gan y Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol.

23. Costau staff

	2020–21 £'000	2019–20 £'000
Cyflogau	3,720	101
Taliadau Yswiriant		
Gwladol y cyflogwr	370	11
Taliadau i'r cynllun pensiwn	757	12
Costau staff dros dro	73	15
	4,920	139

Ceir mwy o wybodaeth am gostau staff yn yr Adroddiad Tâl Cydnabyddiaeth a Staff mewn rhan arall o'r cyfrifon hyn.

24. Rhwymedigaethau amodol

	2020–21 £'000	2019–20 £'000
Dygwyd ymlaen ar		
ddechrau'r flwyddyn	0	0
Ymrwymadau yn y flwyddyn	705	0
Dadymrwymadau	0	0
Balans a gariwyd ymlaen		
ar ddiwedd y flwyddyn	705	0

O ganlyniad i amgylchiadau anarferol, mae gennym ambell ddyfarniad grant argyfwng a wnaed ym mis Mawrth 2021 yn wreiddiol y mae angen eu hasesu a'u hadolygu ymhellach yn awr. Felly, mae ansicrwydd ynglŷn â ph'un a fydd y dyfarniadau hyn yn cael eu cydnabod yn llawn. Mae'r penderfyniadau hyn yn cael eu cynrychioli bellach fel rhwymedigaethau amodol hyd nes y daw'r adolygiadau i ben.

Rheoliadau'r Undebau Llafur (Gofynion Cyhoeddi Amser Cyfleuster) 2017

O dan yr offeryn statudol hwn, mae'n ofynnol i ni ddatgelu gwybodaeth am amser cyfleuster undebau llafur a gwariant perthnasol cyflogaion ar gyfer y flwyddyn 2020–21. Mae'r wybodaeth hon yn cynnwys ein gweithgareddau cymorth grant a dosbarthu'r Loteri Genedlaethol.

Amser Cyfleuster Undebau Llafur

Mae'r Gronfa'n cydnabod dau undeb llafur, sef PCS ac FDA, y mae'n cynnal cyfarfodydd chwarterol ffurfiol a chyfarfodydd misol anffurfiol â nhw. Rydym yn credu mewn gwaith partneriaeth ac yn cefnogi aelodaeth o undebau llafur. Mae'r holl gynrychiolwyr undeb llafur yn cyflawni rolau gwerthfawr yn y gweithle ac mae ganddynt hawl statudol i amser rhesymol i ffwrdd â thâl yn ystod oriau gwaith arferol i gwblhau dyletswyddau undeb, yn unol â'u rôl yn yr undeb llafur ac i ymgymryd â gweithgareddau undeb llafur. Mae'n ofyniad statudol arnom hefyd i ddatgelu gwybodaeth am amser cyfleuster undebau llafur a gwariant perthnasol.

Cynrychiolwyr undeb llafur a chyfwerth ag amser llawn

Nifer y cynrychiolwyr

Cynrychiolwyr undeb llafur	21
Cynrychiolwyr undeb llafur CALI	19.06

Canran yr oriau gwaith a dreuliwyd ar amser cyfleuster

Canran yr oriau gwaith

Nifer y cynrychiolwyr

0%	0
1–50%	21
51%–99%	0
100%	0

Cyfanswm bil tâl a chostau amser cyfleuster

Cyfanswm cost amser cyfleuster	£35,240
Cyfanswm bil tâl	£16,074,000
Canran y tâl a wariwyd ar amser cyfleuster	0.22%

Gweithgareddau undeb llafur â thâl

Oriau a dreuliwyd ar amser cyfleuster â thâl	99
Canran y cyfanswm oriau cyfleuster â thâl a dreuliwyd ar weithgareddau undeb llafur â thâl	50%

Datgelu buddsoddiadau

Buddsoddi'r gronfa waddol

Mae'r Ymddiriedolwyr yn ystyried cyfandaliad o £10miliwn a roddwyd i CGDG ym 1980 fel gwaddol i'w ddefnyddio o bryd i'w gilydd ochr yn ochr â'i chymorth grant i helpu i gefnogi treftadaeth y Deyrnas Unedig. Buddsoddi'r gwaddol er mwyn uchafu'r enillion dros y tymor hir.

Allanolir rheoli buddsoddiadau i reolwyr cronfeydd arbenigol gan ddilyn ymarfer tendro. Mae CGDG wedi bod yn defnyddio Schroders ers 2010 ac mae'r gronfa waddol gyfan wedi'i buddsoddi yng Nghronfa Aml-ased Gyfrifol Schroders. Mae'r gronfa'n gronfa fuddsoddi gyffredin a sefydlwyd ac a gymeradwywyd gan y Comisiwn Elusennau.

Unodd Schroders â Cazenove Capital Management yn ystod 2014–15 ac erbyn hyn maent yn defnyddio'r ail enw ar gyfer eu busnes rheoli buddsoddiadau elusennol. Mae polisi buddsoddi'n gyfrifoldeb i'r Panel Buddsoddi – is-bwyllgor i'r Bwrdd. Mae'r panel yn cynnwys dau Ymddiriedolwr a thri arbenigwr ariannol annibynnol sy'n cyfarfod â Cazenove ddwywaith y flwyddyn i drafod ei berfformiad.

Mae'r Bwrdd yn cydnabod y gall fod buddiant cyhoeddus mewn datgelu'r buddsoddiadau sy'n cael eu gwneud ac yn disgrifio'r manylion isod. Mae'r Gronfa Aml-ased Gyfrifol yn buddsoddi mewn nifer fawr o ymddiriedolaethau buddsoddi a mathau eraill o fuddsoddiad, y mae'r rhan fwyaf ohonynt yn prynu ac yn gwerthu asedau'n rheolaidd. Roedd y wybodaeth yn gywir ar 31 Mawrth 2021 ac fe gaiff ei diweddarau'n flynyddol yn yr adroddiad blynyddol.

Ym mis Ebrill 2020, cytunodd y Bwrdd i symud ei gronfa waddol o Gronfa Aml-ased Elusennol Schroders i Gronfa Aml-ased Gyfrifol Schroders. Mae gan Cazenove ei bolisi buddsoddi cyfrifol ei hun y mae'n ei fabwysiadu wrth wneud buddsoddiadau. Mae'n ystyried materion amgylcheddol, cymdeithasol a llywodraethu ac yn cynhyrchu adroddiad buddsoddi cyfrifol blynyddol sy'n manylu ei weithgareddau. Mae Cazenove yn cydymffurfio ag Egwyddorion Buddsoddi Cyfrifol y Cenhedloedd Unedig. Rydym yn mynnu bod Cazenove yn ein hysbysu os yw'n ystyried buddsoddi mewn unrhyw sefydliad a allai arwain at beri embaras i CGDG.

Cronfa Aml-ased Gyfrifol – Detholiad y Buddsoddiadau

Ecwitiai byd-eang	54.80%
Twf Cynaliadwy Byd-eang Schroder	54.80%
Ecwitiai thematig	16.50%
Cronfa Marchnadoedd Amgylcheddol Impax	3.00%
Cronfa Effaith Gadarnhaol M&G	3.90%
Cronfa Byd Gwell Montanaro	2.00%
Pictet Nutrition	3.00%
Cronfa Trawsnewid Ynni Byd-eang Schroder	4.60%
Ecwitiai	71.30%
Eiddo	3.30%
Cronfa Eiddo Elusennau	1.10%
Ymddiriedolaeth Incwm Eiddo ar gyfer Elusennau	2.20%
Amrywiaethwyr*	11.50%
Seilwaith BBGI	0.50%
Cronfa Storio Ynni Tŷ Gresham	0.90%
Partneriaethau Cyhoeddus Rhyngwladol	0.80%
Seilwaith Ynni Adnewyddadwy Octopus	1.20%
Ymddiriedolaeth Effaith Gymdeithasol BSC Schroder	0.70%
Y Grŵp Seilwaith Ynni Adnewyddadwy	1.30%
Cronfa Foesegol Trojan	2.00%
Aur Ffisegol Wisdom Tree	4.10%
Dewisiadau amgen	14.80%
Bondiau	9.10%
Cronfa Bondiau Elusennol	2.00%
Bond Trysorlys USD iShares	1.20%
Cronfa Bondiau Hinsawdd Fyd-eang Lombard Odier	1.50%
Lyxor Core US TIPS	2.00%
Cronfa Bondiau Cymdeithasol Threadneedle UK	1.50%
1.25% Trysorlys y Deyrnas Unedig Stoc 41	1.00%
Arian parod	4.80%
Arian parod	4.80%
Bondiau ac arian parod	13.90%

Ffynhonnell: Cazenove 31 Mawrth 2021

* Asedau anhraddodiadol yw amrywiaethwyr sy'n rhoi amlygiad i grwpiau gwahanol o gyfleoedd buddsoddi. Asedau cyflenwol ydynt sydd weithiau'n cynnwys ecwiti preifat, cyfalaf menter, dyled breifat, cronfeydd cronedig, eiddo ac arian cyfred.

Cadeirydd, Ymddiriedolwyr a rheolwyr

Cadeirydd ac Ymddiriedolwyr CGDG

Cadeirydd

Dr Simon Thurley CBE

Ymddiriedolwyr

Maria Adebawale-Schwarte

Y Farwnes Kay Andrews OBE

Jim Dixon

Dr Claire Feehily

Sarah Flannigan

Perdita Hunt OBE DL

Ray Macfarlane

Mukesh Sharma MBE DL

Dr David Stocker

Cyfarwyddwyr Gweithredol

Prif Weithredwr a

Swyddog Cyfrifyddu

Ros Kerslake CBE

Colin Bailey

Isabel Hunt

Eilish McGuinness

Panel Cyngori CGDG

Dr Brian Allen

Dr Janet Barnes CBE

Tim Knox

Geoff Pick

James Stourton

Merlin Waterson CBE

Leslie Webster

Panel Buddsoddi CGDG

Sarah Bates

Simon Fraser

Syr Laurie Magnus

Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol

Mezzanine Floor

International House

1 St Katharine's Way

Llundain E1W 1UN

nhmf_enquiries@nhmf.org.uk

www.nhmf.org.uk

Cydnabyddiaeth

Mapiau Armada Sbaen: © Amgueddfa

Genedlaethol y Llynges Frenhinol

White Relief (Quai d'Auteuil) 1935, Olew ar fwrdd wedi'i gerfio, gan Ben Nicholson. Casgliad Parhaol Cyngor Wakefield (Amgueddfa Hepworth Wakefield). Derbyniwyd yn lle treth etifeddiant gan Lywodraeth EM, 2020. © Angela Verren Taunt 2021. Cedwir pob hawl, DACS. Llun: Jo Crawford

Sled a Baner o Alldaith Antarctig Brydeinig Shackleton, Cydnabyddiaeth am y ddelwedd: Bonhams

Delweddau archif o Alldaith Antarctig Brydeinig Shackleton © Sefydliad Ymchwil Pegynol Scott, Prifysgol Caergrawnt

James (Jacques) Joseph Tissot (1836–1902) *Quiet*. Fe'i derbyniwyd yn lle treth etifeddiant gan Lywodraeth EM yn 2021 a'i dyrannu i Amgueddfa Ulster, Amgueddfeydd Cenedlaethol Gogledd Iwerddon gyda chymorth grantiau gan CGDG, y Gronfa Gelf a'r Adran Gymunedau

Dyluniwyd a chynhyrchwyd gan The Right Stuff, Llundain

Ailgylchwch ar ôl defnyddio.

